

ATO–DSP-EcoRes

OPDRACHT TER ONDERSTEUNING VAN HET ONTWERP VAN HET GEWESTELIJK PLAN VOOR DUURZAME ONTWIKKELING DOOR EEN PROSPECTIEF TERRITORIAAL ONDERZOEK

EINDVERSLAG - ONTWERP

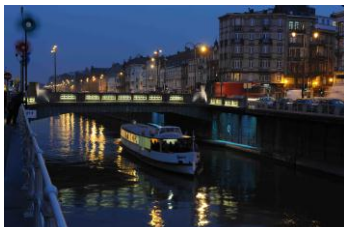

Inhoud

1. INLEIDING EN METHODOLOGISCHE TOELICHTING	3
1.1. CONTEXT EN DOELSTELLINGEN VAN DE OPDRACHT	3
1.2. COÖRDINATIE EN PARTNERS VAN DE OPDRACHT	5
1.3. DEELNEMERS	6
1.3.1. <i>Deelname van de ‘sterkhouders’</i>	6
1.3.2. <i>Deelname van de bevolking</i>	6
1.4. VERLOOP EN ALGEMENE METHODOLOGIE VAN HET PROCES MET DE ‘STERKHOUDERS’	7
1.5. ALGEMEEN VERLOOP VAN HET PROCES MET HET BURGERPANEL	10
1.6. COMMUNICATIE	10
2. MEDEWERKING AAN DE ONTWIKKELING VAN EEN VISIE VOOR HET BHG IN 2040.....	12
IDENTIFICATIE VAN DE KRACHTLIJNEN EN FORMULERING VAN DE SYNTHETISCHE VISIE.....	12
2.1. KRACHTLIJNEN VOOR DE SYNTHETISCHE EN THEMATISCHE VISIE-ELEMENTEN	14
2.1.1. <i>Aantrekkelijkheid</i>	14
2.1.2. <i>Bewoonbaarheid</i>	16
2.1.3. <i>Veerkracht</i>	19
2.1.4. <i>Diversiteit</i>	21
3. MEDEWERKING AAN DE ONTWIKKELING VAN EEN OPERATIONEEL PLAN	23
3.1. WORKSHOP S MET DE STERKHOUDERS.....	23
3.1.1. <i>Bevolkingsgroei</i>	23
Doelstellingen en strategische beleidslijnen.....	23
Vereiste acties om de belangrijkste uitdagingen aan te pakken.....	27
3.1.2. <i>Economie</i>	33
Doelstellingen en strategische beleidslijnen.....	33
Vereiste acties om de belangrijkste uitdagingen aan te pakken.....	38
3.1.3. <i>Milieu</i>	42
Doelstellingen en strategische beleidslijnen.....	42
Vereiste acties om de belangrijkste uitdagingen aan te pakken.....	46
3.1.4. <i>Sociale cohesie</i>	51
Doelstellingen en strategische beleidslijnen.....	51
Vereiste acties om de belangrijkste uitdagingen aan te pakken.....	57
3.1.5. <i>Internationale aspecten</i>	60
Doelstellingen en strategische beleidslijnen.....	60
Vereiste acties om de belangrijkste uitdagingen aan te pakken.....	62
3.1.6. <i>Mobiliteit</i>	66
Doelstellingen en strategische beleidslijnen.....	67
Vereiste acties om de belangrijkste uitdagingen aan te pakken.....	70
3.2. BEWONERSPANEL	75
3.2.1. <i>De stappen van het panel</i>	75
Stap 1: itwerking van de gewenste visie voor de toekomst van het BHG	75
Stap 2: Bepaling van de strategische beleidslijnen.....	80
Stap 3: Voorstellen van acties om de strategische beleidslijnen uit te werken	85
<i>Ontmoeting met minister-president Charles Picqué</i>	85
<i>De voorgestelde acties</i>	88
BIJLAGEN.....	91

1. Inleiding en methodologische toelichting

1.1. Context en doelstellingen van de opdracht

Sinds het begin van de legislatuur heeft de regering van het Brussels Gewest haar wens uitgedrukt om het Gewestelijk Ontwikkelingsplan in zijn geheel te wijzigen en om de kwalificatie 'duurzaam' toe te voegen aan de titel¹.

Dit Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO) moet het huidige plan actualiseren en een antwoord bieden op de nieuwe uitdagingen waarvoor het Gewest staat. Bovendien moet dit plan het Gewest situeren binnen het grootstedelijk gebied in het vooruitzicht van de samenwerking met de twee andere gewesten.

De regering voert een vernieuwing door in haar intentieverklaring, wanneer zij aangeeft dat het ontwikkelingsproces van het nieuwe plan op participatieve wijze gevoerd moet worden met het oog op twee doelstellingen.

Eenzijds was het de bedoeling om de publieke en private spelers die direct betrokken zijn bij de uitvoering van het plan te bereiken en hen uit te nodigen om een bijdrage te leveren aan de uitwerking van het plan. Vanaf de openingssessie en tijdens het hele proces werd benadrukt en in herinnering gebracht dat het niet de bedoeling was om het GPDO te schrijven, maar om bedenkingen en concrete ideeën te opperen als input voor de regering bij de uitwerking van het GPDO. Deze boodschap leek goed begrepen te worden, hoewel sommige mensen enigszins bezorgd waren over het gebruik van de resultaten van dit proces.

De tweede doelstelling was het mobiliseren van de gewestelijke 'sterkhouders' rond de uitwerking van dit plan, zodat een constructieve en open dynamiek zou ontstaan, die de samenwerking tussen de spelers bij de uitvoering van het plan, maar ook meer algemeen ten goede zou komen. In dat opzicht reageerden de deelnemers op verschillende wijze, met name als gevolg van de tijdsbesteding en het volgen van de workshops. Over het algemeen werkten de deelnemers met veel enthousiasme en een positieve instelling mee, zowel tijdens de workshops als tijdens de informele contacten. Het deelnemerspercentage was uitmuntend tijdens het hele proces en hetzelfde geldt voor de kwaliteit van de debatten.

Naast de consultatie van de publieke en private spelers werd een specifieke participatieve benadering opgezet met een panel van Brusselse bewoners, die als 'ervaringsdeskundigen' werden gepolst naar diverse thema's die nauw aansluiten op hun dagelijkse bekommernissen.

¹ Zie hiervoor de *Intentieverklaring voor de volledige wijziging van het GewOP*.

De raadpleging van de gewestelijke sterkhouders en van het bewonerspanel vond plaats nadat de administratie een *Stand van zaken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest* had laten opstellen. Dit was een collectief werkstuk, dat werd gecoördineerd door het Agentschap voor Territoriale Ontwikkeling, in nauwe samenwerking met de Directie Studies en Planning. Dit beleidsdocument had tot doel om 'het overheidsbeleid te sturen' en om 'vorm te geven aan de wenselijke gezamenlijke visie van de belangrijkste spelers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest'². Zo identificeerde de stand van zaken een deel van de vraagstukken en uitdagingen waarop de sterkhouders vervolgens hebben gewerkt. Het document vormt een belangrijke werkbasis voor de redactie van het toekomstige GPDO.

Een consortium van consultants (EcoRes, 21Solutions, Atanor, IGEAT et Aleaur) kreeg de opdracht om de participatieve raadpleging van de gewestelijke spelers en de bewoners te helpen opzetten en uitvoeren. Dit verslag biedt een synthese van de resultaten die de deelnemers hebben geproduceerd, distilleert daaruit enkele transversale elementen en geeft de nodige informatie over de gebruikte methode, zodat de lezer weet hoe de resultaten zijn verkregen en zodat het gebruik van de resultaten bij het opstellen van het GPDO wordt bevorderd.

² *Stand van zaken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, blz. 9.

1.2. Coördinatie en partners van de opdracht

Behalve het projecttoezicht door het begeleidingscomité werd de opdracht dagelijks aangestuurd door het Agentschap voor Territoriale Ontwikkeling-ATO (coördinatie en operationele follow-up) en door de Directie Studie en Planning-DSP van het BROH (operationele follow-up en administratie).

Het begeleidingscomité bestond uit de volgende leden:

- Pierre Dejemeppe, adjunct-chef van het kabinet van de minister-president;
- Benoît Périlleux, kabinet van de minister-president, GPDO adviseur;
- Dirk Van De Putte, adjunct-directeur van het ATO;
- Ann Geets, ministerie van het BHG, BROH;
- Myriam Cassiers, ministerie van het BHG, BROH;
- Frédéric Raynaud, ATO.

Het consortium van consultants begeleidde de RvB (waar het ATO en de DSP deel van uitmaken) bij het opzetten van het proces en zorgde voor de uitvoering op methodologisch, logistiek en communicatief vlak. Het consortium leverde enkele werkdocumenten die het onderzoeksproces voorzagen van objectieve gegevens en nam de leiding van alle workshops en de verwerking van gegevens op zich.

Het ATO en de DSP vaardigden ‘deskundigen’ af naar alle workshops. Zij hadden de taak om thematische expertise te leveren, de werkzaamheden in de workshops voor te bereiden en de syntheses van de workshops te redigeren.

Workshop	Deskundigen van het ATO	Deskundigen van de DSP
Bevolkingsgroei	Annabelle Guérin	Marion Pourbaix
Economie	Annabelle Guérin	Monique Coppens
Milieu	Solange Verger Lise Nakhlé	Myriam Cassiers
Sociale cohesie	Geert te Boveldt	Christine Mirkes
Internationale aspecten	Veronica Pezzuti	Monique Coppens
Mobiliteit	Solange Verger	Yves Van de Castele
Forum bevolking 1	Annabelle Guérin	Christine Mirkes Monique Coppens
Forum bevolking 2	Geert te Boveldt	Myriam Cassiers Marion Pourbaix
Forum bevolking 3	Veronica Pezzuti	Adeline Van Kerrebroek Yves Van de Castele

1.3. Deelnemers

1.3.1. Deelname van de ‘sterkhouders’

De deelname van de ‘sterkhouders’ was geënt op de vijf doelstellingen uit de intentieverklaring van de regering, die werden uitgewerkt in vijf workshopthema’s:

1. De bevolkingsgroei beheren
2. Een economie ten dienste van de Brusselaars
3. De kwaliteit van de omgeving verbeteren
4. Strijden tegen de maatschappelijke kloof
5. De internationalisering van het Gewest verankeren

De zesde workshop ‘Mobiliteit in het kader van de ruimtelijke ordening’ werd georganiseerd tijdens de fase van de strategische beleidslijnen om te beantwoorden op de vraag van de deelnemers om een aparte workshop te wijden aan dit thema.

De Brusselse deelnemers uit de overheidssector, de privésector en de burgermaatschappij, de academische wereld en de regeringsleden van de diverse gefedereerde entiteiten werden uitgenodigd voor de workshops op basis van hun competenties in de behandelde thema’s. In totaal hebben 269 mensen van 98 verschillende organisaties deelgenomen aan minstens één workshop. Er zijn in totaal bij elkaar opgeteld 4409 uren of 588 dagen gepresteerd (zie bijlage 1).

1.3.2. Deelname van de bevolking

De workshopactiviteiten met de Brusselse bevolking vonden plaats via de raadpleging van een panel van een dertigtal bewoners. De selectie van de deelnemers moest de sociologische situatie van de Brusselse samenleving weerspiegelen en gebeurde op basis van een sociologische matrix die werd ontwikkeld door het BISA en die een verdeling van de geografische, demografische en sociaaleconomische criteria van de Brusselse bevolking

identificeerde (zie bijlage 2). De firma Dedicated Research kreeg de taak van de daadwerkelijke uitnodiging toegewezen, waarbij een gemengde methodologie werd gehanteerd, met telefonische uitnodiging, uitnodiging op straat, via contactpersonen of van mond tot mond.

In totaal waren tijdens elke workshopdag een dertigtal Brusselaars aanwezig.

1.4. Verloop en algemene methodologie van het proces met de 'sterkhouders'

De algemene methodologie die werd gekozen voor de werkzaamheden met de 'sterkhouders' van het Gewest beoogde drie hoofddoelstellingen:

1. **Visie:** een bijdrage van de deelnemers aan de uitwerking van een visie, van een wenselijke toekomst voor het Brussels Gewest en zijn grootstedelijke gebied in 2040;
2. **Strategische beleidslijnen:** op basis van de visie-elementen die naar voren kwamen tijdens de eerste fase en van de kloof tussen deze wenselijke toekomst en de verwachte evolutie (Business As Usual), werden de strategische beleidslijnen en doelstellingen bepaald waaraan tot 2020 moet worden gewerkt;
3. **Acties:** in het kader van de geïdentificeerde strategische beleidslijnen en doelstellingen, en van de vragen die werden gesteld tijdens de Stand van zaken, werden de acties voorgesteld waaraan prioriteit moet worden gegeven.

Het gevolgde proces om deze doelstelling te bereiken verliep over het geheel genomen als volgt:

Soort bijeenkomst	Datum	Duur	Bijzonderheid /methodologie	Output
Doelstelling 1: Bijdrage aan de uitwerking van een visie voor het Gewest				
Inleidende plenaire zitting	28 april	1 avond	Inleiding in het proces, presentatie van de vraagstukken en van de stand van zaken	
Workshops om de visies per thema te definiëren	Van 29 april tot 9 mei	5x 1 dag	Productie van thematische visie-elementen op basis van een uitwerking van de thema's in subthema's Methodologie: bijlage 3	Synthesen (ATO/DSP) – Bijlage 4
Tussenliggen de fase	24 mei	1/2 dag	Vorbereiding van de productie van een synthetische visie – identificatie van de 'krachtlijnen': 1. Polycentrisme 2. Competitiviteit 3. Autonomie 4. Veerkracht 5. Bewoonbaarheid 6. Diversiteit	Scenario's (IGEAT) – Bijlage 5
Workshops om de synthetische visie te definiëren	7 juni	1 dag	Uitwerking van de krachtlijnen met het oog op de ontwikkeling van een synthetische visie Methodologie: bijlage 3 Benutting van de debatten voor de redactie van een synthesesdocument	'Elementen van de synthetische visie' (EcoRes) – Bijlage 4
Doelstelling 2: Identificatie van de strategische beleidslijnen en doelstellingen				
Plenaire zitting	20 juni	1 avond	Presentatie: - geproduceerde elementen van de synthetische visie - kloof visie/BAU - inleiding in de strategische beleidslijnen	
Workshops om de strategische beleidslijnen te definiëren	Van 21 juni tot 7 juli	6x 1 dag	Productie van strategische beleidslijnen per thema op basis van een tabel met de visie-elementen en de voorgestelde hoofddoelstellingen voor het thema	Tabel 'strategische beleidslijnen', later aangevuld met de acties – zie de thematische cahiers van

			Methodologie: bijlage 3 Werkdocumenten: - Toekomstdiagnose (IGEAT): bijlage 6 - Tabel kloof visie/BAU: bijlage 7	het rapport
--	--	--	---	-------------

Doelstelling 3: Voorgestelde acties om de strategische beleidslijnen vorm te geven				
Workshops om de acties te definiëren	Van 23 september tot 7 oktober	6x 1 dag	Productie van actievoorstellen per thema, op basis van fiches die als input dienen voor het gedachteproces en die het resultaat zijn van voorbereidend werk door het ATO en de DSP. Methodologie: bijlage 3	Synthesen (ATO/DSP) – Bijlage 5
Afsluitende plenaire zitting	5 december	1 avond	Afronding van de werkzaamheden en bespreking van de resultaten	

De elementen en voorstellen werden meestal naar voren gebracht en besproken in kleine groepen, eventueel aangevuld met één of twee besprekingsrondes, en daarna gepresenteerd aan alle deelnemers van de workshop tijdens een plenaire zitting. Op dat moment konden nog preciseringen of wijzigingen worden aangebracht, zonder dat een reëel debat daadwerkelijk mogelijk was.

Alle resultaten werden verzameld en samengevat, soms ook geherformuleerd. Ze werden gestructureerd en geïntegreerd in de thematische tabellen, die in het derde deel van het rapport worden gepresenteerd.

1.5. Algemeen verloop van het proces met het burgerpanel

Soort bijeenkomst	Datum	Duur	Bijzonderheid/methodologie
Stap 1: Productie van een wenselijke toekomstvisie voor het BHG			
Inleidende workshop	10 september	1 dag	<ul style="list-style-type: none"> - Presentaties - Inleiding in het GPDO - Oefeningen om de dagelijkse leefwereld van de deelnemers te leren kennen en hun bekommernissen en prioriteiten te identificeren - Eerste inventarisatie van voorstellen om de leefwereld van de deelnemers te verbeteren Methodologie: bijlage 8
Stap 2: Bepaling van de strategische beleidslijnen voor het thema veiligheid en onveiligheidsgevoel			
Workshop over het thema veiligheid en onveiligheidsgevoel	17 september	1 dag	<ul style="list-style-type: none"> - Oefening om de voorstellingen te deconstrueren - Oefening om de beleving van de deelnemers te leren kennen - Presentatie om te onderscheiden tussen onveiligheid en onveiligheidsgevoel - Open forum over mogelijke acties om de veiligheid en het veiligheidsgevoel te verbeteren Methodologie: bijlage 8
Stap 3: Productie van acties om de strategische beleidslijnen vorm te geven			
Workshop over het thema woondichtheid en levenskwaliteit	22 oktober	1 dag	<ul style="list-style-type: none"> - Presentatie van de Brusselse situatie en vooruitzichten in termen van stedelijke dichtheid en huisvesting - Productie van mogelijke acties om de woondichtheid te vergroten - Reactie en uitbreiding op de voorstellen van de gewestelijke instanties om de levenskwaliteit in een verdichte stad te behouden en te verbeteren Methodologie: bijlage 8
Afsluitende plenaire zitting	5 december	1 avond	Afronding en bespreking van de resultaten

1.6. Communicatie

Voor de communicatie rond het project en het verstrekken van de nodige informatie aan de deelnemers werd een tweetalige website ontwikkeld: www.bruxellesplus10.be en www.brusselplus10.be (zie bijlage 10).

Via de website kon aan het grote publiek informatie worden verschaft over het toekomstige GPDO, het proces voor de ontwikkeling daarvan, de diverse instanties die eraan werken, de juridische context, enz. Er werden op deze manier veel documenten, foto's en afbeeldingen van het project verspreid en gedownload. Daarnaast bood de website de mogelijkheid om vragen te stellen over het GPDO door het invullen van een online formulier.

De deelnemers aan de workshops beschikten op de website over een beveiligde ruimte die toegang bood tot alle praktische informatie (tijdschema's), verslagen van workshops en foto's, en de mogelijkheid tot inschrijving voor de workshops.

Er werden drie video's gemaakt om het participatieve proces in beeld te brengen over de volgende onderwerpen: de start van de werkzaamheden van de sterkhouders, de bijdragen aan de uitwerking van een visie en de raadpleging van de Brusselaars via het panel.

2. Medewerking aan de ontwikkeling van een visie voor het BHG in 2040

Identificatie van de krachtlijnen en formulering van de synthetische visie

Aan het einde van de 'visiefase' kan de bijdrage van de deelnemers aan de uitwerking van een synthetische visie voor het Brussels Gewest als volgt worden samengevat:

In 2040 wensen wij een **duurzaam** Brussels grootstedelijk gebied, dat erin is geslaagd om een grote **aantrekkingskracht** op alle niveaus (economie, wonen, cultuur ...) te **verenigen**, met behoud van de **bewoonbaarheid** en levenskwaliteit in het hele gebied, rekening houdend met de **diversiteit** van de bewoners, in de context van een **veerkrachtig** en **duurzaam** systeem.

Deze formulering verwijst direct naar de vier krachtlijnen die de deelnemers uitwerkten op basis van een synthesesedocument dat werd verstrekt tijdens de besprekingen, met als titel *Naar een transversale lezing van de visie-elementen* (bijlage 12, zie bijlage 4 voor het verslag van de besprekingen):

- **Aantrekkelijkheid**
- **Bewoonbaarheid**
- **Veerkracht**
- **Diversiteit**

De realisering van deze vier visie-elementen – die verderop worden gesproken – moet de ontwikkeling van het grootstedelijk gebied garanderen, waarbij de **duurzaamheid** van deze ontwikkeling wordt beschouwd als een voorwaarde voor de uitvoering van elk element en als een transversale resultante.

Daarnaast vermeldden de deelnemers vanaf de fase waarin zij een bijdrage leverden aan de uitwerking van de visie – en zeer expliciet tijdens de transversale werkzaamheden – diverse malen een reeks voorwaarden of instrumenten waarvan zij de uitvoering op operationeel niveau essentieel achtten om de wenselijke visie voor het Gewest te bereiken.

Zonder volledig te zijn, kunnen we stellen dat deze voorwaarden overeenstemmen met transversale keuzen die alle thema's betreffen. Een groot aantal voorstellen voor strategische beleidslijnen en acties had betrekking op deze voorwaarden:

- **Onderwijs, vorming en informatie**
- **Sociale cohesie en strijd tegen de maatschappelijke kloof**
- **Grotere rol voor de overheid, sterker bestuur en fiscaal beleid**
- **Vastgoedbeleid**
- **Polycentrisme**

- **Onderwijs, vorming en informatie:** onderwijs, vorming en informatie worden beschouwd als essentiële voorwaarden voor de realisatie van de synthetische visie in alle opzichten.
- **Sociale cohesie en strijd tegen de maatschappelijke kloof:** de dichting van de kloof in de ontwikkeling en het inkomen vormt tegelijkertijd een grote uitdaging voor het grootstedelijk gebied en een middel om bij te dragen tot elk genoemd visie-element.
- **Grotere rol voor de overheid, sterker bestuur en fiscaal beleid:** de deelnemers benadrukken de grote rol die de overheid moet spelen in de bepaling van de strategieën om alle elementen van de synthetische visie te realiseren. Het belang van de rol van de overheid hangt samen met het belang van een beter bestuur en meer samenwerking tussen de gefedereerde entiteiten. Het idee van veerkracht moet met name worden geïntegreerd in de manier waarop het beleid wordt vormgegeven en aangepast. Het fiscale beleid moet het mogelijk maken om een belastingbijdrage te ontvangen van alle gebruikers van de stad.
- **Vastgoedbeleid:** de noodzaak van meer overheidsinmenging in het vastgoedbeleid wordt door het merendeel van de deelnemers genoemd. Dat moet het mogelijk maken om het vereiste beleid te voeren om de bewoonbaarheid te garanderen (sociale woningen of woningen voor middeninkomens, kinderopvang en onderwijs, groenvoorziening, enz.), om de aantrekkelijkheid van de stad te bevorderen, met name op economisch vlak (integratie van de economische activiteiten in de stad), en om de sociaalculturele mix te stimuleren (hoogwaardige openbare ruimte, diensten en voorzieningen, die overal en voor iedereen toegankelijk zijn).
- **Polycentrisme:** de gedecentraliseerde structuur organiseert de ruimte op de verschillende niveaus van het gebied (grootstedelijk gebied, gewest, wijken).

Over dit begrip werd een specifiek debat gevoerd. Het werd geïnterpreteerd op hoofdzakelijk **twee schalen**, die een verschillende realiteit en ambitie bestrijken.

1. **Het 'lokale' polycentrisme** verwijst naar een schaal tussen de wijk en de gemeente. Dit is een multifunctioneel polycentrisme, dat is aangepast aan de specifieke kenmerken van de wijken en dat de bewoonbaarheid van de stad moet vergroten door burgers, gebruikers en werknemers dichterbij te brengen bij de diensten, voorzieningen en economische instanties die hen interesseren.
2. **Het 'grootstedelijk' polycentrisme** richt zich meer op de specialisatie en de verbinding tussen enkele knooppunten die verspreid liggen over het grootstedelijk gebied om de aantrekkingskracht daarvan te vergroten. Het gaat over knooppunten van diverse aard (economisch, academisch, cultureel, toeristisch, administratief, enz.), waarvoor de ontwikkelingsprioriteiten bepaald zouden moeten worden.

Daarnaast **verbinden** de deelnemers het belang van polycentrisme aan het in overweging nemen van de volgende bedenkingen:

- Polycentrisme kan alleen positieve effecten genereren, indien het gepaard gaat met een grotere toegankelijkheid (mobiliteit) en de uitbouw van netwerken (met name op het vlak van communicatie).

- De ontwikkeling van het Gewest moet plaatsvinden vanuit een streven naar samenwerking met de andere gewesten (netwerk, toegankelijkheid, complementariteit, medewerking).
- Het polycentrisme moet rekening houden met de historische ontwikkeling van de stad (als een mozaïek die de voormalige dorpen geleidelijk heeft opgenomen).
- Het polycentrisme moet bijdragen tot de doelstelling van een beter bestuur (subsidiariteitsbeginsel, efficiënt beleid).
- De keuze van de schaal is fundamenteel en in dat opzicht stellen de deelnemers vragen bij het belang van de huidige opdeling in gemeenten (een schaal die te groot is voor het 'lokale' polycentrisme en te klein voor het 'grootstedelijk' polycentrisme).

2.1. Krachtlijnen voor de synthetische en thematische visie-elementen

2.1.1. Aantrekkelijkheid

De krachtlijn 'aantrekkelijkheid' kwam naar voren uit de discussies over de concurrentiekracht. Hoewel de noodzaak van concurrentiekracht voor het Gewest niet werd betwist, gaven de meeste deelnemers er de voorkeur aan om die concurrentiekracht te bereiken via een **verhoogde aantrekkelijkheid van het Gewest**.

De deelnemers zagen die aantrekkelijkheid in brede zin: niet alleen met betrekking op de economische aantrekkingskracht, maar ook vanuit de aspecten van het dagelijks leven, het culturele aanbod, de gezelligheid van de stad, enz.

Er kwamen drie fundamentele **voorwaarden** naar boven om de aantrekkelijkheid en de concurrentiekracht van het Gewest te vergroten:

- verbetering van het onderwijs en de vorming;
- sterker vastgoedbeleid door de overheid om meer plaats te geven aan de gewenste economische activiteiten;
- meer samenwerking tussen het Brussels Gewest en het grootstedelijk gebied.

Als visie-element verwijst **aantrekkelijkheid** naar het vermogen van het grootstedelijk gebied om een strategische positie in te nemen in de permanente verschuivingen die gebieden ondergaan, namelijk het vermogen om nieuwe activiteiten te creëren en lokale hulpbronnen te benutten. Aantrekkelijkheid wordt geassocieerd met de 'uitstraling' van het grootstedelijk gebied op verschillende niveaus (nationaal, Europees en mondiaal) en wordt uitgedrukt in termen van (technologische, wetenschappelijke, sociale, culturele) vernieuwing, die cruciaal is voor de economische en sociale ontwikkeling, maar ook in termen van concurrentiekracht (kwaliteit van de dienstverlening en de leefomgeving, van de woningen en de voorzieningen, van de tewerkstelling, van de maatschappelijke relaties, enz.).

Dit betreft eveneens het creëren van een bestuurlijk systeem, waarin de relaties tussen steden zijn gebaseerd op complementariteit en uitwisseling, waarin waarden als multiculturaliteit, meertaligheid, burgeremancipatie en levenskwaliteit van groot belang zijn in de internationale netwerken.

Behalve een transversaal visie-element is de aantrekkelijkheid die volgt uit de uitstraling van het Gewest ook een belangrijke economische factor.

Tijdens de zes workshops werd de aantrekkelijkheid verder uitgewerkt in thematische visie-elementen³:

- Bevolkingsgroei:
 - De verdichting van de stad garandeert een mix van functies met behoud en ontwikkeling van een belangrijke plaats voor de economische activiteiten in en buiten de verstedelijkte gebieden en met naleving van een voldoende hoog niveau van woonbaarheid.

- Economie en tewerkstelling:
 - Het grootstedelijke gebied ontwikkelt gespecialiseerde centra, assen of netwerken op de volgende gebieden: logistiek (kanaal, Mechelen, Antwerpen), technologie (Brussel, Louvain-la-Neuve, Namen), hightech (Brussel, Leuven, Zaventem), onderwijs/onderzoek/gezondheid (Brussel, Louvain-la-Neuve, Leuven).
 - De productieactiviteiten blijven aanwezig in het grootstedelijke gebied om het economische weefsel en het arbeidsaanbod te diversifiëren en een lokale, nabije economie te ontwikkelen.
 - De financiële en institutionele sectoren blijven sterk.
 - Het accent ligt op onderzoek en ontwikkeling, kenniseconomie, groene economie, ICT (e-economie) en culturele en creatieve activiteiten (mode, design).
 - De tewerkstelling is degelijk (duurzame werkgelegenheid, van onbepaalde duur, goede arbeidsomstandigheden, overgangsmarkt waar flexibiliteit wordt gekozen en niet opgelegd) en garandeert een evenwicht tussen het persoonlijke en het professionele leven.

- Milieu:
 - Kantoorgebouwen verbruiken weinig energie. De kosten zijn onder controle.
 - Een aangename omgeving (weinig vervuiling, groen) maakt het mogelijk om nieuwe productieactiviteiten aan te trekken.

- Mobiliteit:
 - De openbare ruimte en de plaats van bedrijven, voorzieningen, diensten en andere economische activiteiten worden gereorganiseerd om de goederenstroom onder controle te houden en zeventig procent van alle vervoer via het water, de trein, de fiets of een 'vrachtram' te regelen en voor de rest met transportmiddelen die weinig hinder, geluidsoverlast en vervuiling voortbrengen, binnen een kader dat hinder en verkeeropstoppingen beperkt (route, tijden, enz.).
 - De internationale toegankelijkheid wordt versterkt en goed afgestemd op de netwerken tussen grote steden. De trein en de toegang tot het station krijgen voorrang. De stationswijken worden stedelijke gebieden van hoge kwaliteit.

- Sociale cohesie:
 - Het grootstedelijke gebied is georganiseerd rond een solidaire samenleving die de mens in het centrum van de aandacht plaatst, die streeft naar de emancipatie van alle bewoners en die de kritische geest stimuleert. Het grootstedelijke gebied streeft naar sociale gelijkheid, met name door de verdeling van de rijkdom.
 - Ambitieuze initiatieven, ondernemerschap, culturele producties op lokale of internationale schaal en burgerparticipatie worden gepromoot.

³ De aantrekkelijkheid van het grootstedelijk gebied voor personen wordt hoofdzakelijk gegarandeerd door de woonbaarheid van het grootstedelijk gebied, die hieronder wordt uitgewerkt in de zes thema's. Hier bespreken we vooral de aantrekkelijkheid voor organisaties, zoals bedrijven, verenigingen, (semi-)overheidsorganen ...).

- Internationaal:
 - Het grootstedelijke gebied is een internationale metropool met een eigen dynamiek. De multiculturaliteit is een van de troeven, met zijn geschiedenis en zijn erfgoed, zijn ervaring als hoofdstad van Europa, zijn geografische positie en de diversiteit van zijn bevolking.
 - De Europese instellingen zijn duurzaam gevestigd in Brussel en geïntegreerd in het stadsweefsel. Brussel benut eveneens de aanwezigheid van andere internationale organisaties dan de Europese instellingen.
 - De belangrijkste activiteiten van het grootstedelijke gebied vinden plaats in de kenniseconomie, de creatieve en culturele sector, onderzoek, onderwijs en vorming.
 - De organisatie van internationale evenementen (ontmoetingen, congressen, beurzen) is een belangrijke activiteit in het grootstedelijke gebied.

2.1.2. Bewoonbaarheid

De deelnemers onderschreven de relevantie van de krachtlijn 'bewoonbaarheid' als belangrijke doelstelling voor de toekomst van het Gewest. Ze gingen dieper in op de implicaties van deze doelstelling voor de toekomstige ontwikkeling van het Gewest, met het oog op de verwachte bevolkingsgroei.

Het streven naar een hoge graad van bewoonbaarheid in een regio met een sterk stijgende bevolking impliceert:

- de impact van de toegenomen **dichtheid** op de levenskwaliteit beperken: de deelnemers stellen voor om te werken aan de optimalisering van het ruimtegebruik, een grotere toegankelijkheid en nabijheid van functies en de verdeling van de toegenomen bevolking over het gehele grootstedelijke gebied;
- het aantal **groenvoorzieningen** behouden en zelfs uitbreiden: de deelnemers verwijzen naar de uitbouw van een doorlopend groen en blauw netwerk (op lokale schaal), dat aansluit op de morfologie van het Gewest en bestaat uit een grote verscheidenheid van groenvoorzieningen (parken, wegen, openbare plaatsen, privéterreinen, gevels, daken, enz.), waaronder een reeks groenvoorzieningen van gewestelijk belang (op gewestelijke schaal);
- voorzien in de vereiste **mobiliteit**: hoewel er discussie bestaat over de modaliteiten en de reikwijdte van de doelstelling, bestaat er een consensus over de noodzaak om de plaats van de auto in de stad terug te dringen (tot 90%). Die vermindering is mogelijk door een aanzienlijke verbetering van het aanbod van alternatieve vervoerswijzen (al dan niet collectief), een bepaalde verplaatsing van de economie en de planning van de mobiliteitsbehoeften;
- onderzoek doen naar de voorwaarden voor het **naast elkaar bestaan van economische activiteiten en woonfuncties**: er moet veel werk geïnvesteerd worden in het definiëren van de activiteitscategorïeën die rekening houden met de evolutie van de impact van technieken en technologieën op de bewoonbaarheid en die bruikbaar ingezet kunnen worden voor de planning van de zones. Deze planning moet rekening houden met de compatibiliteit van de activiteiten met de woonfunctie en met het nut van de activiteiten voor de ontwikkeling van het Gewest. Volgens de deelnemers is de economische functie de belangrijkste zwakke functie die beschermd moet worden. Ze identificeren drie voorwaarden die bijdragen aan het naast elkaar bestaan van economie en woonfuncties:
 - versterking van onderwijs en vorming, die ervoor moeten zorgen dat de bewoners aansluiting vinden bij de economie;
 - strenger vastgoedbeleid dat optreedt tegen de concurrentie van functies en tegen speculatie;

- ontwikkeling van toekomstgerichte instrumenten om de impact van de de-industrialisatie te meten en om de behoeften en kansen van economische activiteiten te identificeren, zodat de planning daaraan kan worden aangepast.

Als visie-element verwijzen **bewoonbaarheid** en levenskwaliteit naar het verenigen van alle gunstige omstandigheden voor een duurzame stedelijke ontwikkeling, zowel in de wijken als in het hele grootstedelijke gebied. De bewoonbaarheid moet de bewoners een goede levenskwaliteit garanderen in termen van bebouwing, evenwicht tussen functies, toegang tot huisvesting, diversiteit van diensten en voorzieningen, aangepaste tewerkstelling voor de Brusselaars en de openbare ruimte, waarbij rekening wordt gehouden met zowel de kwalitatieve als de kwantitatieve behoeften van de bestemmingen. Bewoonbaarheid heeft ook te maken met het vermogen om culturele en maatschappelijke verschillen te integreren.

Behalve een transversaal visie-element is bewoonbaarheid tevens een belangrijke sociale factor.

Tijdens de zes workshops werd de bewoonbaarheid verder uitgewerkt in thematische visie-elementen.

- Bevolkingsgroei:

- De compactheid van de gebouwen maakt het mogelijk om het grootstedelijke gebied dichter te bebouwen, met behoud van de groenvoorzieningen en de openbare ruimte, die toegankelijker worden en meer gebruikt worden door de bevolking.
- De woningen zijn toegankelijk (vooral financieel), degelijk en voldoende in aantal. Twintig procent bestaat uit sociale huisvesting. De woningen zijn divers en aanpasbaar.
- Er zijn voldoende collectieve voorzieningen en diensten aan personen en ze zijn van goede kwaliteit. De lokale voorzieningen en diensten worden ontwikkeld op de schaal van de wijken. De voorzieningen en diensten van gewestelijk belang zijn goed toegankelijk.
- De toegang tot kinderdagverblijven (van 0 tot 3 jaar) is gegarandeerd voor alle ouders die dat wensen. De voor- en naschoolse opvang is voor iedereen gegarandeerd en gebeurt in goede omstandigheden.

- Economie en tewerkstelling:

- De activiteit van de interne economie wordt ondersteund. Die is geïntegreerd in het stadsweefsel en biedt buurtwinkels (50% van de bevoorrading), ambachten en de vereiste technische of technologische diensten voor de werking en het onderhoud van de stad, recreatieve activiteiten en diensten aan bedrijven en personen. De economie levert degelijke banen voor opgeleide en niet-opgeleide Brusselaars.
- Er is een rijk en gevarieerd aanbod van basisopleidingen, gevorderde opleidingen en bijscholingen.
- Er ontstaat een nieuwe diensteneconomie (waarbij mensen betalen voor een dienst of het gebruik van een goed, in plaats van het zelf te kopen). Die economie genereert plaatsgebonden tewerkstelling en de opkomst van het collectieve gebruik van diensten en goederen, dat het sociale contact bevordert.
- Geluidshinder en andere vormen van overlast van economische activiteiten worden verminderd (maximaal 50 dB). Indien nodig, worden sommige activiteiten die niet verenigbaar zijn met een woonfunctie, maar die men graag in de stad wil houden, gevestigd in specifieke zones.

- Milieu:
 - In de verstedelijkte zones heeft de groenvoorziening (27 m²/inw.) op twee niveaus functies. Enerzijds biedt het doorlopende groene en blauwe netwerk en de aanleg van nieuwe groene zones een stuk natuur en de ruimte voor recreatie in de buurt (openbaar groen op minder dan 400 meter van de woning in dichtbebouwde wijken). Op dit niveau van de wijk spelen de privétuinen een rol die nog verder uitgewerkt moet worden (visueel plezier, toegankelijkheid, biodiversiteit). Anderzijds zijn er de grote gewestelijke groengebieden, die in stand worden gehouden en die gemakkelijk te bereiken zijn met het openbaar vervoer. In de stad wordt een zekere vorm van biodiversiteit geherintroduceerd in overeenstemming met de stedelijke functies. De groene en blauwe netwerken vormen sociale ontmoetingsplekken en secundaire contactmiddelen. Ze sluiten aan op de geografische kenmerken van het grootstedelijk gebied.
 - De gebouwen zijn gerenoveerd of gebouwd op basis van de beste milieupraktijken en energieprestaties die beschikbaar zijn.
 - Vervuiling (lucht, water, bodem) wordt verminderd met het oog op de volksgezondheid en het collectieve welzijn.

- Mobiliteit:
 - De openbare ruimte en de plaatsing van voorzieningen, diensten en andere activiteiten worden gereorganiseerd om de behoefte aan transport te beheersen en in alle transportbehoeften te voorzien, voor de dichtst bebouwde zones via collectief transport (50%) of actief transport (40%) of in enkele gevallen via individueel vervoer dat weinig hindert en vervuult (10%). Daardoor is de openbare ruimte grotendeels bevrijd van individuele auto's die rondrijden of geparkeerd staan. De modale verschuiving geldt ook voor de pendelaars, voor wie het individuele gemotoriseerde vervoer eveneens tot 10% wordt beperkt.
 - Het openbaar vervoer beantwoordt aan de kwantitatieve en kwalitatieve verwachtingen van de gebruikers. Het kost weinig. De doeltreffendheid van het net wordt geëvalueerd volgens de norm '5-5-5' (openbaar vervoer op minder dan 5 minuten lopen van elke woning; maximaal 5 minuten wachttijd; een afstand van 5 minuten lopen tussen de halte en de bestemming + maximaal 5 minuten wachttijd bij overstappen)

- Sociale cohesie:
 - De fysieke en financiële toegang tot een aangepaste en degelijke woning en tot de voorzieningen, diensten, openbare ruimte, culturele activiteiten en recreatie is voor alle bewoners gegarandeerd.
 - De openbare ruimte is een ontmoetings- en contactplek die bijdraagt tot de kwaliteit van het samen leven.
 - De sociaaleconomische mix van de wijken wordt aangemoedigd zonder de specifieke kenmerken van de wijken uit te vlakken.
 - De burgers nemen deel aan het gemeenschappelijke leven.

- Internationaal:
 - De bewoners beleven de aanwezigheid van de instellingen en de internationale organisaties op een positieve manier, en vice versa.
 - De democratische, economische, culturele en ecologische vitaliteit maakt van Brussel een Europees voorbeeld op het vlak van het samen leven. De internationale aspecten van het grootstedelijke gebied genereren economische opbrengsten op lokaal niveau.

2.1.3. Veerkracht

Het debat van deze workshop ging niet specifiek over het belang van een veerkrachtiger grootstedelijk gebied, maar eerder over de manier waarop deze veerkracht gegenereerd kan worden en over de impact ervan op het sociale beleid en het milieubeleid. De veerkracht van het Gewest is sterk verbonden met de duurzame ontwikkeling die de deelnemers voorstaan.

Voor de deelnemers moet de veerkracht van het Gewest niet worden gezocht in de vermindering van de onderlinge relaties of afhankelijkheden met de buitenwereld – dat zou neerkomen op het aanhangen van een grotere autonomie voor het Gewest – maar eerder in een **beter beheer van deze onderlinge relaties of afhankelijkheden**. Het grootstedelijk gebied is zelf een netwerk en is daarnaast verbonden met de rest van de wereld. Al deze onderlinge relaties en afhankelijkheden moeten goed worden beheerd:

- door een overheid die een centrale rol speelt en die de coherentie van het transversale beleid moet garanderen;
- met doeltreffendheid en soepelheid op institutioneel niveau;
- vanuit een streven naar samenwerking en complementariteit;
- met benutting van de diversiteit van de onderlinge relaties, die bijdraagt aan de veerkracht van het systeem;
- zodat ze ten goede komen aan het grootstedelijk gebied, met name de relaties met de EU en met de andere gewesten en steden van het land.

Hoewel autonomie niet is gekozen als krachtlijn die ontwikkeld moet worden, geven de deelnemers toch het volgende aan:

- **Bepaalde afhankelijkheden kunnen worden verminderd** door gebruik te maken van de lokale actiecapaciteiten (bijvoorbeeld via de vermindering van het energieverbruik, de sturing van de mobiliteitsbehoeften, de ontwikkeling van lokale handelsnetwerken, enz.).
- De **politieke autonomie** van het Brussels Gewest moet worden vergroot, met name om de onderlinge afhankelijkheden beter te kunnen beheren.

Het zoeken naar een grotere veerkracht moet ertoe leiden dat de stedelijke infrastructuur wordt aangepast aan de milieuvooruitzichten, met name de klimaatverandering en het schaarser worden van fossiele brandstoffen. Dat vereist een mentaliteitsverandering en een nieuwe vorm van bestuur.

De veerkracht van het systeem moet eveneens tot uiting komen in het vermogen om een sterke solidariteit in stand te houden en in een ambitieus project voor sociale herverdeling. Dat vereist de volgende voorwaarden:

- een grotere toegang tot opleiding en werk, vooral door de sterke toename van de synergie tussen deze twee sectoren;
- een coherent beleid binnen het grootstedelijk netwerk;
- de ontwikkeling van alternatieve netwerken voor uitwisselingen, die erop gericht zijn om voordelen te creëren voor alle betrokkenen (bijvoorbeeld de uitwisseling van diensten).

Als visie-element is **de veerkracht** van het systeem nauw verbonden met **duurzaamheid**. Veerkracht verwijst naar het vermogen om schokken op te vangen en weer op te veren na een verstoring, niet door weerstand te bieden aan veranderingen, noch door terug te keren naar dezelfde situatie als daarvoor, maar door de transformaties te integreren, door te evolueren. Veerkracht kan betrekking hebben op milieuverstoringen, maar ook op sociale of economische beroeringen. In veel opzichten associëren de deelnemers veerkracht met

onderlinge afhankelijkheid of verbondenheid, in de zin dat de onderling afhankelijke verbanden (vooral in de context van een dichtbebouwde en zeer diverse stad) de veerkracht van een stad versterken.

Behalve een transversaal visie-element is veerkracht tevens een belangrijke milieufactor.

Tijdens de zes workshops werd de veerkracht verder uitgewerkt in thematische visie-elementen:

- Bevolkingsgroei:
 - De gebouwen zijn gerenoveerd (minstens 50%) en verbruiken weinig energie (-70% voor gerenoveerde woningen en de hoogste normen van dit moment – minstens 0 energie – voor nieuwe gebouwen).
 - Het grootstedelijke gebied is georganiseerd in een netwerk van multifunctionele en onderling verbonden centra (polycentrisme).

- Economie en tewerkstelling:
 - De economie ontwikkelt zich binnen een logica van complementariteit en netwerking.
 - De economie is duurzaam en doelmatig ('eco-efficiency' – meer goederen en diensten produceren met minder middelen en minder afval). De duurzaamheidscriteria zijn van toepassing op alle economische activiteiten.
 - De materialen- en energiestromen zijn georganiseerd binnen het concept van een kringlooeconomie (0 afval), met name voor het afvalbeheer en de aanpak van vervuiling).
 - De diensteneconomie ontwikkelt zich, evenals de sectoren van recyclage en reparatie.

- Milieu:
 - De bewoners zijn zich bewust van de impact die ze hebben op de natuur en op de hulpbronnen. Ze verkleinen hun ecologische voetafdruk tot 1,2 hectare per bewoner. Ze verbruiken bij voorkeur producten en hernieuwbare energie van het Brusselse grondgebied, van Brusselse installaties die zijn gevestigd buiten het gewest (Brussels windmolenpark in de Noordzee) of van aangrenzende gebieden (afhankelijk van het product: de Brusselse rand, België, Europa).
 - De omgeving (beheer van grondstoffen, vervuiling en milieu) wordt globaal gereguleerd, vanuit het idee van een stedelijk metabolisme dat is aangepast aan een milieubewuste stad.
 - Hernieuwbare energie wordt in grote mate ontwikkeld en zorgt voor 100% van het elektriciteitsverbruik. De productie van energie wordt gedecentraliseerd (productie via een netwerk van gedecentraliseerde of individuele installaties).
 - De energiebronnen zijn gediversifieerd.
 - De openbare ruimte wordt minder verhard en meer doorlaatbaar gemaakt (50 tot 70%).
 - Het water wordt gedurende de hele cyclus gecontroleerd om de beschikbaarheid, het spaarzame verbruik en de kwaliteit te garanderen voor zowel de gebruiker als voor de omgeving van het afvalwater.
 - De gemeenschappelijke goederen – met name water – worden beheerd door de overheid.

- Mobiliteit:
 - Het grootstedelijke gebied wordt zo georganiseerd dat de transportbehoefte van alle gebruikers wordt beperkt.

- Sociale cohesie:
 - Solidariteit is een van de pijlers van de stedelijke samenleving en een instrument om de armoede te bestrijden.
 - Elke persoon speelt een rol in het grootstedelijke gebied. De maatschappij streeft naar de emancipatie van iedereen en bevordert een kritische geest. Ze wil het mogelijk maken dat alle personen in staat zijn om te handelen, te creëren en deel te nemen aan het leven en de ontwikkeling van het grootstedelijke gebied.
- Internationaal:
 - Het internationale aspect is een troef en een drijvende kracht voor Brussel.
 - Het internationale aspect is op verschillende manieren vervlochten in de instellingen en functies (Europese Unie, instellingen, toerisme, cultuur, enzovoort) en de bewoners.

2.1.4. Diversiteit

De door de deelnemers gewenste **diversiteit** impliceert dat verschillen worden gerespecteerd en gewaardeerd, met name (maar niet alleen) maatschappelijke, culturele en taalkundige verschillen. Diversiteit **gaat niet op in de stedelijke mix**, die volgens de deelnemers niet kunstmatig kan worden opgelegd en niet per se in alle omstandigheden gepromoot moet worden.

Met name op residentieel niveau is de vermenging geen doel op zich. Het zou eerder mogelijk gemaakt moeten worden dat **iedereen toegang heeft** tot alle wijken. Ook zou iedereen toegang moeten hebben tot collectieve voorzieningen en tot scholen van gelijke kwaliteit, vanuit de overweging dat plaatsen voor ontmoeting en uitwisseling de vermenging bevorderen. Deze doelstellingen impliceren opnieuw dat de overheid een betere grip op het vastgoedbeleid moet hebben.

De **diversiteit van talen en culturen** wordt beschouwd als een troef, omdat die – wanneer de verschillen worden gerespecteerd – gepaard gaat met het delen van een taal en een basis van gemeenschappelijke waarden. Deze ‘troef’ is moeilijk te omschrijven, maar we zouden kunnen zeggen dat culturele en taalkundige diversiteit bijdraagt tot:

- minder isolatie van personen of gemeenschappen en minder risico op gettovorming;
- het creëren van culturele en economische rijkdom;
- grotere solidariteit;
- de bevordering van openheid, sociale vrede, educatie en vooruitgang;
- een grotere veerkracht van de systemen (met name het maatschappelijke systeem).

Om ervoor te zorgen dat diversiteit wordt geïntegreerd in de werking van de Brusselse samenleving en bij uitbreiding het grootstedelijk gebied, moet worden voldaan aan de volgende voorwaarden:

- Het onderwijs moet de middelen krijgen om zijn rol op te nemen in de integratie van deze diversiteit.
- De solidariteit tussen het Brussels Gewest en de andere gefedereerde entiteiten, tussen de gemeenten, tussen het Brussels Gewest en de internationale instellingen moet worden versterkt.

Als visie-element verwijst het model van **diversiteit** (cultuur, sociaaleconomisch, enz.) dat de deelnemers verkiezen naar het vermijden van zowel isolatie als homogenisatie. Diversiteit is gebaseerd op waarden als gastvrijheid, maatschappelijke gelijkheid en het respecteren van ieders waarden. Volgens de mening van de deelnemers worden diversiteit en gemengdheid niet gedecreteerd, maar aangemoedigd door ontmoetingsplekken en een openbare ruimte

die voor iedereen toegankelijk zijn, maar ook door gelijke kansen op het vlak van tewerkstelling, onderwijs, toegang tot diensten en goederen van openbaar nut (cultuur, huisvesting, opleiding, energie ...).

Het zoeken naar en waarderen van diversiteit komt terug in veel thematische visie-elementen:

- Bevolkingsgroei:
 - Op het niveau van de wijken wordt de diversiteit van de bevolking gerespecteerd. De gemengdheid kan niet worden opgelegd en wordt aangemoedigd door de overheid om gettovorming te vermijden.
 - De gelijke en goede toegang tot de openbare ruimte en tot de scholen op het gehele Brusselse grondgebied zorgt voor een sociale diversiteit en bevordert het contact tussen sociale en culturele groepen.

- Economie en tewerkstelling:
 - Discriminatie bij de tewerkstelling wordt opgeheven.
 - Werk wordt erkend, onder welk statuut het ook wordt uitgevoerd (vrijwilliger, parttime); zwart werk wordt zo veel mogelijk gere-integreerd in de economie door middel van een actieve aanpak.
 - De ongelijkheden tussen werknemers, vooral die gekoppeld zijn aan de nationaliteit of het statuut, worden verminderd.
 - De economie creëert werkgelegenheid voor laagopgeleide mensen.
 - Alle jongeren beëindigen hun schoolopleiding in een doeltreffende en degelijke vorm van onderwijs.
 - De middelbare schoolopleiding en andere vormen van onderwijs leiden tot de verwerving van vaardigheden die zijn aangepast aan de arbeidsmarkt en die zijn gecertificeerd.
 - Meertaligheid is algemeen.

- Milieu:
 - Alle milieumaatregelen worden geëvalueerd vanuit het standpunt van hun maatschappelijke impact. Indien nodig worden adequate begeleidende maatregelen aangenomen.

- Mobiliteit:
 - Het openbaar vervoer beantwoordt aan de diverse verwachtingen van de gebruikers, met inbegrip van de toegang tot groen- en recreatiegebieden tijdens de avonden en in het weekend, op basis van de specifieke behoeften van de gebruikers.

- Sociale cohesie:
 - Onderwijs is een vector voor sociale cohesie en stimuleert het ontstaan van een gemeenschappelijke basis van vaardigheden, met name taalkundige. Het onderwijs bevordert het delen van gemeenschappelijke waarden. Het ontwikkelt het kritische vermogen en inzicht die het burgerschap vereist.
 - De culturele producties zijn een weergave van de sociale en culturele diversiteit in Brussel.
 - Alle diversiteiten worden erkend en op waarde geschat, en er gelden regels om de harmonie van het samen leven te garanderen.

- Internationaal:
 - De specifieke kenmerken van het grootstedelijke gebied op het vlak van diversiteit, meertaligheid en culturele openheid worden gedeeld en uitgewisseld

- met de rest van de wereld.
- o De gediversifieerde samenstelling van Brussel wordt erkend en de overheid voorziet in de middelen om die op een harmonieuze manier te beleven. De verschillen worden naar voren gebracht en interactie wordt aangemoedigd.

3. Medewerking aan de ontwikkeling van een operationeel plan

Er moet worden opgemerkt dat er niet altijd consensus bestond over dit deel van de productie door de deelnemers. Het is eerder een gereedschapskist of een lijst van uitdagingen, strategische beleidslijnen en acties waardoor het Brussels Gewest zich kan laten inspireren voor zijn duurzame ontwikkeling.

De uitdagingen werden beschreven en vervolgens tijdens de tweede fase van de workshops door de sterkhouders uitgesplitst in een reeks doelstellingen, strategische beleidslijnen en 'secundaire' krachtlijnen.

De uitdagingen, strategische doelstellingen en voorstellen voor krachtlijnen worden hieronder gepresenteerd per thema: elke uitdaging wordt gevolgd door de doelstellingen en de strategische beleidslijnen die ermee overeenstemmen.

3.1. Workshop s met de sterkhouders

3.1.1. Bevolkingsgroei

Doelstellingen en strategische beleidslijnen

Uitdagingen

Verdichting en optimalisering van de ruimte

Een optimaal gebruik van de ruimte maakt het mogelijk om het grootstedelijk gebied te verdichten, met behoud van de openbare ruimte, die beter toegankelijk en optimaal wordt benut.

Doelstellingen

De bodembestemming optimaliseren: de verschillende functies (huisvesting, economische activiteiten, openbare ruimte, enz.) optimaal verdelen over het hele gebied

- Korte afstanden in de stad bevorderen: evenwicht in functies op wijksschaal
- Bestaande ruimten gebruiken (geen leegstaande gebouwen)

Op kwantitatieve wijze:

1) De dichtheid verhogen

- De modaliteiten van de stedelijke verdichting bepalen

Op kwalitatieve wijze:

1. De groenvoorziening behouden en diversifiëren

- Private groenvoorzieningen die visueel toegankelijk zijn (daken, binnenkant van huizenblokken, straten, enz.) behouden en diversifiëren
- Openbare groenvoorzieningen die fysiek toegankelijk zijn behouden en diversifiëren
- Het groene en blauwe netwerk uitbouwen

2. De kwaliteit en het optimale gebruik en de openbare ruimte en de groenvoorziening verhogen

- Zorgen voor een aangename sfeer in de openbare ruimte
- Zorgen voor onderhoud, reiniging, verlichting, comfort en veiligheid van de openbare ruimte

Productie van woningen

Woningen zijn (met name financieel) toegankelijk voor iedereen in voldoende kwaliteit en kwantiteit.

Doelstellingen

Het aantal woningen met een sociaal karakter uitbreiden: minimaal 20% van het woningaanbod (sterke consensus) en met vermindering van concentraties

- Een definitie geven van een 'woning met een sociaal karakter': vloeit dit voort uit de hoogte van de huur of het inkomen van de huurder (betreft dit ook koopwoningen of alleen huurwoningen?)
- Meer openbaar vastgoedbeleid op lange termijn voeren
- De 'traditionele' openbare instanties meer slagkracht geven (sterke consensus)
- De privésector laten bijdragen aan de productie van woningen met een sociaal karakter
- Overleggen/onderhandelen met de rand (buiten het BHG) over een evenwichtige verdeling van de woningen met een sociale karakter tussen het BHG en de rest van het grootstedelijk gebied

De financiële toegankelijkheid van woningen op de privémarkt garanderen

- De rol en de middelen van de SVK vergroten
- Ingrijpen op de huur
- Ingrijpen op de inkomens
- Ingrijpen op de overheidssteun bij aankoop (GOMB, Huisvestingsfonds)

De hoeveelheid woningen vergroten

- De beschikbare ruimte gebruiken
- Hindernissen bij de (gereguleerde) ontwikkeling van nieuwe wooneenheden in bestaande woningen wegnemen (bijvoorbeeld als de kinderen het huis uitgaan)
- De productie van kantoren koppelen aan de productie van woningen

De kwaliteit van de woningen verhogen

- Ervoor zorgen dat woningen uit de privésector beschikken over een minimaal niveau van comfort, isolering en energieprestaties

Het woningaanbod diversifiëren en de aanpasbaarheid van de woningen vergroten

- Alternatieve woonvormen ondersteunen: kangoeroewoningen, groeps- of gemeenschapswoningen, gedeelde woningen, gedeelde huur
- Alternatieve vormen voor de toegang tot woningen stimuleren (bv. erfpacht)

Productie van collectieve voorzieningen en diensten

Er zijn voldoende collectieve voorzieningen en diensten aan personen, van goede kwaliteit en voor iedereen toegankelijk. Buurtvoorzieningen en buurtdiensten zijn op schaal van de wijk en gewestelijke voorzieningen en diensten zijn goed toegankelijk.

Doelstellingen:

1) Voldoende collectieve voorzieningen en diensten aan personen van voldoende kwaliteit aanbieden.

2) Lokale collectieve voorzieningen en diensten aan personen aanbieden in elke wijk (kinderdagverblijf, lagere school, sociale diensten, gezondheidsdiensten, sport, cultuur, speelpleinen, socioculturele buurtvoorzieningen en politie)

- De plaats van collectieve diensten en voorzieningen plannen, zodat ze een goed toegankelijk netwerk vormen (met variabele afstanden afhankelijk van het soort voorziening)
- Voorzieningen produceren: ontbrekende voorzieningen ontwikkelen op basis van de behoeften en de prioriteiten
- De (vooral financiële) toegankelijkheid garanderen voor iedereen, zonder te streven naar rendabiliteit
- De voorzieningen beheren: de coherentie tussen de productie en het beheer van voorzieningen garanderen

Functiemix en woonbaarheid

De stedelijke verdichting zorgt voor een mix van functies, met het behoud en de ontwikkeling van een belangrijke plaats voor economische activiteiten binnen en buiten de verstedelijkte gebieden, gekoppeld aan een hoog niveau van woonbaarheid en levenskwaliteit, met name door het respecteren van milieunormen.

Doelstellingen:

De termen die in het GPDO en het GBP worden gebruikt herdefiniëren op basis van criteria voor de compatibiliteit met de woonfunctie en criteria voor het nut voor de stad

- Een onderscheid maken tussen enerzijds productieactiviteiten en de zware tertiaire sector (transport, logistiek) en anderzijds de klassieke tertiaire sector
- Activiteiten die 'nuttig' zijn voor de stad definiëren, evenals de criteria om deze definitie te objectiveren > dit uitwerken in operationele instrumenten die economische actoren kunnen delen

Een voldoende niveau van woonbaarheid garanderen in de buurt van economische activiteiten in gemengde gebieden

- Werken aan de bestaande instrumenten: milieuvergunning en stedenbouwkundige vergunning

De functiemix garanderen – met name de aanwezigheid van economische activiteiten – in woongebieden, gemengde gebieden en sterk gemengde gebieden

- De mix van functies bevorderen
- In de gemengde gebieden economische activiteiten behouden of aantrekken die verenigbaar zijn met de woonfunctie en die de stad nodig heeft of die werkgelegenheid en/of rijkdom genereren

In specifieke gebieden activiteiten vestigen of behouden die niet verenigbaar zijn met de woonfunctie (zoals productieactiviteiten), maar die men wel in de stad wil houden (omdat de stad die daadwerkelijk nodig heeft voor de goede werking, de tewerkstelling van de bewoners of de economie)

- De productieactiviteiten bepalen
- Meer vastgoedbeleid voeren
- Het principe van aparte gebieden behouden (i.t.t. gemengde gebieden) / Plaatsen in de stad creëren die zijn voorbehouden aan economische functies om de hinder te beperken en het accepteren van de hinder van de economische activiteiten
- Activiteiten die onmisbaar zijn voor een goede werking van de stad beschermen (bv. betoncentrale, industriële bakkerij, enz) door er een specifieke plaats voor te reserveren (waar huisvesting is uitgesloten), die is aangepast aan de functie
- De toegang tot openbaar vervoer bevorderen, met name in de stedelijke industriegebieden en de gebieden voor haven- en transportactiviteiten

Energie en energieverbetering

Het energieverbruik en de vervuilende energieproductie (vooral op het vlak van CO₂-uitstoot) zijn tot een minimum beperkt.

Doelstelling:

Het energieverbruik en de vervuilende energieproductie drastisch verminderen: -20% voor het verbruik; -20% CO₂-uitstoot (in de wetenschap dat de regeringsverklaring streeft naar -30% CO₂ in 2025); +20% hernieuwbare energie (niet noodzakelijk geproduceerd in het BHG)

- Gebouwen renoveren en bouwen op basis van de beste energiepraktijken die beschikbaar zijn (gemeenschappelijk thema Bevolkingsgroei / Milieu)

Diversiteit en sociale mix

Op wijkschaal wordt de diversiteit van de bevolking gerespecteerd. De overheid stimuleert de sociaaleconomische mix om gettovorming te vermijden, zonder voorbij te gaan aan de specifieke kenmerken van bepaalde wijken. De gelijke toegang en kwaliteit van de openbare ruimte en scholen in het hele Brusselse grondgebied maakt een bepaalde sociale mix mogelijk en bevordert de ontmoetingen tussen maatschappelijke en culturele groepen.

Doelstellingen:

De sociaalculturele mix bevorderen op de schaal van alle wijken

- De maatschappelijke en ruimtelijke kloof die volgt uit de structuur (concentratie) van sociale woningen verminderen
- De specifieke functies van bepaalde Brusselse wijken behouden (bv. doorgangswijk), maar gekoppeld aan goede levensomstandigheden
- De specifieke sociale en culturele kenmerken van wijken respecteren en de bewoners betrekken bij het nadenken over de stedelijke mix van hun wijk
- Een opleiding tot werk voor de bewoners integreren in het beleid dat de stedelijke mix ondersteunt
- De voorzieningen voor de wijkvernieuwing aanpassen
- Het respect voor diversiteit en de harmonie van het samenleven garanderen

Iedereen de garantie geven van een gelijke toegang tot een aantrekkelijke openbare ruimte, als een plek van ontmoeting en uitwisseling, die bijdraagt tot de kwaliteit van het samenleven

- Werken aan het aanbod van ontmoetings/kennismakingsplekken door middel van multiculturele projecten
- Steun geven aan de ontwikkeling van lokale economische activiteiten die contacten bevorderen
- Werken met verschillende projectleiders, met name van culturele projecten
- Iedereen de garantie geven van een gelijke toegang tot scholen en opleidingsplaatsen, als ontmoetingsplaatsen van gemengde groepen

Vereiste acties om de belangrijkste uitdagingen aan te pakken

Tijdens de uitwerking van de strategische beleidslijnen kwam naar voren dat deze vaak onder meerdere thema's vallen. Voor de acties is gekozen om te focussen op de belangrijkste uitdagingen (en de bijbehorende beleidslijnen) die hoofdzakelijk onder het thema van de bevolkingsgroei vallen⁴.

Tijdens de actiewerkshops hebben de sterkhouders gewerkt vanuit vier grote uitdagingen.

Uitdaging 1: verdichting en optimalisering van de ruimte

Dit betreft het bereiken van een dichtheid van alle functies (die een meetinstrument van de totale dichtheid vereist) op de schaal van het Gewest en van een kwalitatieve dichtheid (1e kroon: de kwaliteit van de huisvesting stabiliseren en verhogen, 2e kroon: stijging door nieuwe verdichtingsgebieden te vinden).

De volgende acties worden voorgesteld:

- Een kaart van de huidige en toekomstige dichtheid maken (in ontwikkeling voor het demografische GBP). De volgende criteria kunnen worden gebruikt voor de analyse:
 - o nabijheid van een groenvoorziening (max. 200 tot 300 m);
 - o rekening houden met secundaire centra (goed toegankelijk (GEN) en goed bereikbaar);
 - o ruimte beschikbaar houden voor toekomstige uitdagingen;

⁴ De uitdagingen van de 'energieverbetering' en de 'diversiteit en sociale mix' met de bijbehorende beleidslijnen zijn niet uitgewerkt door de deelnemers, omdat die al grotendeels aan bod kwamen tijdens de workshops 'Sociale cohesie' en 'Milieu'.

- nagaan waar een lagere dichtheid nodig is om de bewoonbaarheid te behouden;
 - de variaties in de dichtheid analyseren tot het niveau van de huizenblokken;
 - de GSV meer lokaal uitwerken: op de schaal van wijken en huizenblokken, op basis van de dichtheidskaart;
 - op vlak van operationaliteit lering trekken uit de wijkcontracten;
 - de koppeling maken tussen dichtheid en financiële toegankelijkheid;
 - de koppeling maken tussen de vraag (type en kostprijs van de woning) en het aanbod om geen bepaald aantal privéwoningen aan te bieden indien deze niet financieel toegankelijk zijn: 20% van de woningen met een sociaal oogmerk in alle nieuwe woonprojecten.
- Een strategie definiëren voor de openbare ruimte (zie de huidige studie 'Micro-Macro' voor de definitie van een algemeen plan om de Brusselse openbare ruimte te verbeteren door het bureau Taktik). Waar plannen we openbare plaatsen en hoe vullen we die in, zodat er een evenwicht ontstaat tussen lege en bebouwde ruimten:
 - idee om een functie 'openbare ruimte' te creëren;
 - de bestaande gebouwen en open ruimten optimaliseren: deze ruimten verdelen over de verschillende functies (gebruik van daken);
 - tijdelijk gebruik van braakliggende terreinen (onderzoek hiernaar loopt in Leefmilieu Brussel).
- Een efficiënt gebruik van terreinen/gebouwen afdwingen (woningen boven winkels, leegstaande gebouwen) om de uitdagingen van het Gewest te beantwoorden (huisvesting, tewerkstelling) en een methodologie definiëren:
 - meer bestaande instrumenten gebruiken: voorkooprecht, onteigening, leegstandsbelasting;
 - een vorderingsinstrument ontwikkelen: verplichting om terreinen/gebouwen ter beschikking te stellen;
 - fiscale stimuli ontwikkelen (hierover geen unanimititeit);
 - de betrokkenen (eigenaars) helpen bij hun initiatieven om de dichtheid van de ruimte te vergroten.
- Zorgen voor een gewestelijke sturing van de stadsplanning:
 - een openbaar vastgoedbeleid op lange termijn uitwerken: aankoop van terreinen wanneer mogelijk en vermijden om grond onder beheer te verkopen;
 - van de federale instanties (NMBS en Regie der Gebouwen) een 'voorkooprecht' voor het Gewest verkrijgen: hetzij verkoop van terreinen aan het Gewest voor een betaalbare prijs, hetzij bekendmaking door het Gewest van de grote lijnen van de planning voorafgaand aan de verkoop;
 - proactiever zijn ten opzichte van terreinen die mogelijk worden verkocht: toezicht op de terreinen die op het spel staan, de planning vastleggen voordat het terrein verkocht wordt (voorwaarden bepalen voor de woningtypes en de milieuaspecten), van de verkoper vereisen om clausules op te nemen in het contract die de realisering van een project garanderen;
 - een grotere rol geven aan de MVV (maatschappij voor de verwerving van vastgoed);

- een centrale instantie oprichten of vinden die alle gewestelijke overheidsinstanties coördineert om de grote uitdagingen van het Gewest te beantwoorden;
 - een publieke projectontwikkelaar oprichten of vinden voor de grote gebieden (zoals in Frankrijk: inrichting en daarna verkoop van kavels);
 - erfpacht uitbreiden naar huisvesting (vereist een startbudget);
 - debatten over de planning openstellen voor het publiek voorafgaand aan de projecten en op het niveau van een openbaar onderzoek.
- Maatregelen uitwerken om speculatie rond de verdichting te vermijden:
 - het voorkeurecht effectief en bruikbaar maken: gaan naar het Franse model (mogelijke afwijking van de markt) om de prijs te verminderen tot de werkelijke waarde en niet de speculatieve waarde;
 - een gewestelijk reservefonds oprichten voor de aankoop van strategische percelen;
 - meerwaarde langer dan 5 jaar belasten (maar federale bevoegdheid);
 - een referentiehuis instellen om de verkoopprijs van woningen te stabiliseren;
 - planschade/baten: bij een verandering van bestemming of afmetingen die de waarde van het goed verhoogt, het financiële voordeel voor de eigenaar om te verdichten berekenen; deze meerwaarde moet ten goede komen aan het publiek door maatregelen zoals stedenbouwkundige lasten.
 - Verdeling van de meerwaarde: hoe herverdelen?
 - stedenbouwkundige lasten bij kleine projecten
 - wettelijk verdichtingsmaximum, met een heffing bij overschrijding (opnemen in de GSV)

Uitdaging 2: productie van woningen en financiële toegankelijkheid

De hoeveelheid woningen, waaronder de sociale woningen, moet worden uitgebreid en voor iedereen toegankelijk gemaakt.

De volgende acties op het gebied van woningproductie worden voorgesteld:

- Minimaal 20% woningen met sociaal oogmerk per gemeente (regeerakkoord). Moet er een inkomensgrens worden vastgelegd om ervoor te zorgen dat er bij de toewijzing prioriteit gaat naar de armste doelgroepen?
- Het directe vastgoedbeleid (eigendom van de grond, van de woning) en het indirecte vastgoedbeleid (quota voor woningen met een sociaal oogmerk: 20% in privéprojecten, verkoop onder voorwaarden) versterken.
- De productie van sociale woningen verhogen:
 - de procedures voor de toekenning van overheidsopdrachten minder zwaar maken (te lange procedure), de controle- en verificatieprocedures minder zwaar maken;

- de toezichthoudende bevoegdheid (niet sterk genoeg) van de GOMB ten opzichte van de OVM's (Openbare Vastgoedmaatschappijen) vergroten;
 - het aantal OVM's rationaliseren en met de helft verminderen, evenals het delen van de middelen tussen de verschillende OVM's [dit besluit werd in september ondersteund in het kader van de federale onderhandelingen];
 - optreden tegen ondergebruikte woningen.
- Optreden tegen leegstaande gebouwen: de gewestelijke inspectiedienst van de huisvesting [BROH] moet zijn bevoegdheden op het vlak van openbaar beheersrecht en het doen staken van inbreuken vergroten.
 - De kwaliteit van de huisvesting verbeteren: de GSV aanvullen met milieucriteria (verharding van de grond, waterbeheer, afvalbeheer, geluidshinder).
 - Private projectontwikkelaars aansporen om grote woningen te bouwen voor grote gezinnen.
 - De rol van de gemeenten op het gebied van huisvesting vergroten en een sociaal gemeentelijk vastgoedbeleid ontwikkelen.
 - Een globaal onderzoek voeren naar een administratieve vereenvoudiging van de stedenbouwkundige vergunningen op het gebied van huisvesting.
 - De stedenbouwkundige lasten integreren tijdens de bouw van vrije woningen.

De volgende acties worden voorgesteld op het gebied van financiële toegankelijkheid:

- Een effectief huisvestingsobservatorium oprichten om een goede kennis te hebben van de reële situatie (enorm tekort aan structurele informatie over de inventaris van woningen in het BHG en in heel België):
 - een woningenkadaster opzetten;
 - leegstaande woningen in Brussel identificeren (door een systematische kruising tussen het woningenkadaster en de geregistreerde huurcontracten);
 - toezien op de milieukwaliteit van de woningen (het milieucertificaat is eveneens een bron van inlichtingen over de kwaliteit van woningen; de hoogte van de huurprijs zal worden beïnvloed door dit certificaat);
 - toezien op de evolutie van de huurprijs, rekening houdend met de globale huurkosten: huur + lasten + onderhoud + energie ...;
 - de behoefte aan huisvesting analyseren: functionele behoefte (samenstelling van het gezin), betaalbare bedragen (deel van de huur).
- Heffing op de reële huur na aftrek van de investering (renovatie, onderhoud), met streven naar een fiscale neutraliteit indien de referentiehuur wordt gerespecteerd.
- De duurzame relevantie van de referentiehuur garanderen en een indexering toepassen (hoe moet die worden berekend)?
- Het kadastraal inkomen herzien om de belasting meer in evenwicht te brengen.

- Huurbijstand op basis van de referentiehuis (tijdelijke maatregel gekoppeld aan de bouw van overheidswoningen of een maatregel die ook op lange termijn moet gelden? Dat hangt vooral af van het economisch belang)
- Administratieve boetes voor leegstaande gebouwen:
 - o op gewestelijk niveau (niet op gemeentelijk niveau);
 - o uitgebreid naar kantoren indien deze getransformeerd kunnen worden.
- De belasting op de meerwaarde bij verkoop na vijf jaar promoten:
 - o aangepast op basis van de inflatie.

Uitdaging 3: collectieve voorzieningen en stedelijke diensten

De voorzieningen moeten worden gebruikt als hefboven voor een polycentrische stedelijke structuur.

De volgende acties worden voorgesteld:

- Een territoriaal kadaster van betrokken instanties en programma's opstellen.
- De sturing van de betrokken instanties vastleggen (coördinatie).
- Criteria en prioriteiten definiëren op het vlak van de vereiste maatregelen voor voorzieningen en van een vestigingsstrategie die ten goede komt aan de bewoners, op basis van:
 - o een doortastend beleid op het gebied van voorzieningen, die een belangrijke functie moeten worden (halt toeroepen aan de aantasting van de gebieden voor voorzieningen in het GBP voor andere functies);
 - o optimalisatie van de bestaande voorzieningen;
 - o ook richten op mobiele buurtdiensten die niet in een gebouw zijn gevestigd en de link maken met het tewerkstellingsbeleid;
 - o rekening houden met de functies bij de bouw van een voorziening;
 - o bij de productie van voorzieningen streven naar complementariteit met de andere stedelijke projecten en de toegankelijkheid verzekeren, voorzieningen die inspelen op de reële behoeften van de bewoners: uitgebreid openbaar vervoer en plaats voor zachte weggebruikers, toegankelijk voor iedereen (gebruik van voorzieningen in een andere gemeente zonder meerkosten), multifunctionele voorzieningen, intergenerationele voorzieningen, combinatie van de productie van voorzieningen met woningen (bij de bouw van nieuwe woningen moet de ontwikkeling van voorzieningen zijn gegarandeerd);
 - o meer inventiviteit in het architecturale en stedenbouwkundige ontwerp van voorzieningen (eigen identiteit voor de voorziening) en rekening houden met een eventueel ander gebruik in de toekomst;
 - o proactieve ontwikkeling van een publiek-private samenwerking bij de bouw van voorzieningen (win-win).

- Voorzieningen vestigen in de nieuwe ontwikkelingszones van de stad (te vaak gevestigd in de gebieden die al in ontwikkeling zijn). De plaats van de voorzieningen moet een dynamiek brengen in de meest achtergestelde gebieden.
- Overwegen om het beheer van buurtvoorzieningen in privéhanden te geven.

Uitdaging 4: functiemix

Een bepaald deel van de economische activiteiten moet in de woongebieden worden behouden.

De volgende acties worden voorgesteld:

- De transformatie van de functies mogelijk maken via de stedenbouwkundige vergunning: technische bouw/renovatievoorwaarden opleggen die de omzetting naar een economisch gebruik toelaten (bijvoorbeeld de plafondhoogte).
- Erop toezien dat mobiliteit een factor is die de functiemix ondersteunt, doordat die inspeelt op de behoeften van de economische activiteiten (goederen, logistiek).
- Beschikbare grond aanbieden aan bedrijvencentra die de functiemix garanderen (synergie, coaching, diensten).
- Het Atrium verder uitbouwen.
- Starters begeleiden: het contact met en de kennis over de begeleiding van kleine economische actoren verbeteren. Optreden tegen het verloop.
- Ter bevordering van de wijkdynamiek, wijkcentra creëren die bereikbaar zijn vanuit het standpunt van de voetganger, met speciale ruimten voor vrije beroepen of handelszaken.
- Kantoren dichterbij de woonwijken brengen.
- Een observatorium oprichten voor de functiemix: de informatie in brede zin centraliseren (verspreiding van scholen, winkels) en koppelen aan het observatorium voor de huisvesting.
- Monofunctionaliteit verminderen: economische activiteiten op het gelijkvloers van kantoren verplichten, woningen creëren in kantoorbuurten, de diversiteit van de handelszaken stimuleren en inspelen op de behoeften van de bewoners.
- De compatibiliteit van functies evalueren op basis van een overzicht van de criteria voor de doelstellingen op het gebied van woonbaarheid en op basis van de overlegcommissies (individuele beoordeling van de woonbaarheid per geval).

3.1.2. Economie

Doelstellingen en strategische beleidslijnen

Uitdagingen

Schalen en sectoren van de economie

De economie is georganiseerd op 3 schalen, die de sectoren groeperen die de economie aandrijven en werkgelegenheid creëren. Het gemengde karakter en de diversiteit bevorderen de veerkracht van de economie.

Doelstellingen:

Op grootstedelijke en internationale schaal: de sectoren die de economie aandrijven, zijn de Europese publieke sector, de financiële sector en de institutionele sector

- Factoren ontwikkelen die de aantrekkingskracht van de stad op internationaal niveau versterken: ranking, levenskwaliteit, competenties, arbeidskrachten
- De aantrekkingskracht van de stad voor de internationale publieke sector ontwikkelen
- De samenwerking tussen de gewesten ontwikkelen om de sectoren van de logistiek, de groothandel en de detailhandel te behouden, te ontwikkelen en te beschermen tegen de concurrentie. Indien samenwerking niet mogelijk is, het behoud van deze sectoren garanderen om een goede werking van het Gewest te verzekeren
- Met de rest van het grootstedelijk gebied gespecialiseerde knooppunten en schakels/netwerken van knooppunten ontwikkelen op de volgende gebieden: logistiek (kanaal, Mechelen, Antwerpen), technologie (Brussel, Louvain-La-Neuve, Namen), hightech (Brussel, Leuven, Zaventem), onderwijs/onderzoek/gezondheid (Brussel, Louvain-La-Neuve, Leuven)
- De internationale uitstraling van cultuur en evenementen van de stad vergroten, met name van Thurn & Taxis en van de Heizel (compatibel met de organisatie van congressen)

Op de schaal van de stad: de sectoren die zijn gekoppeld aan de werking van de stad (bouw, voeding, handel, ambachten, technische diensten, recyclage en reparatie, horeca, ICT, overheid, gezondheid) en de groene economie dragen bij tot de economische ontwikkeling en het creëren van duurzame werkgelegenheid voor geschoolde en niet-geschoolde Brusselaars

- Het werk van de betrokken instanties in de economische ontwikkeling rationaliseren: economie (GOMB, BAO, GIMV, Garantiefonds, Brussel Export, Haven van Brussel, BITC, BIM, BROH, Innoviris, Atrium), tewerkstelling (Missions Locales, sociale economieloketten, bedrijventra, Actiris), vastgoed (BGHM, OMV, gemeenten, OCMW, GOMB, Grondregie)
- Een beleid voeren ter ondersteuning van de sectoren die rijkdom en innovatie creëren
- De conflicten tussen schalen beheren (bv. handelswijken en winkelcentra)
- Ondernemerschap ondersteunen en begeleiden

- De diensteneconomie ontwikkelen (die niet-verplaatsbare arbeidsplaatsen creëren en een collectief gebruik van goederen en diensten aanmoedigt)

Op de schaal van de wijken: sectoren die zijn gekoppeld aan de behoeften van mensen, namelijk collectieve diensten voor hulp aan personen en buurtdiensten (die 50% van de bevoorrading van huishoudens zouden kunnen leveren) bieden tewerkstelling in de buurt aan geschoolde en niet-geschoolde Brusselaars

- Economische projecten op wijkschaal begeleiden (toegang tot beroepen, respecteren van fiscale en sociale bepalingen, strategie, enz.)
- Het beleid ten aanzien van de handel verbeteren

Het aandeel Brusselse werkkrachten in bedrijven vergroten

- Het gesprek aangaan met vooral grote bedrijven om de aanwerving van Brusselaars te bevorderen
- Op macroniveau werken aan de sectoren van de horeca, de handel en de diensten aan personen
- Op het niveau van de kmo's en de zko's aandacht hebben voor hun behoefte aan werknemers

Dichtheid, functiemix en duurzaamheid

De verdichting van de stad garandeert een mix van functies, waarbij een belangrijke plaats wordt behouden en ontwikkeld voor economische activiteiten in en buiten verstedelijkte gebieden en waarbij een hoog niveau van woonbaarheid en levenskwaliteit wordt gegarandeerd, met name door het respecteren van milieucriteria

Doelstellingen:

De termen die worden gebruikt in het kader van het GPDO en het GBP herdefiniëren op basis van de compatibiliteit met de woonfunctie en het nut voor de stad

- Productieactiviteiten en de zware tertiaire sector (transport, logistiek) onderscheiden van de klassieke tertiaire sector
- De activiteiten die nuttig zijn voor de stad definiëren, evenals de criteria om deze definitie te objectiveren > uitwerking in operationele instrumenten die worden gedeeld door de economische actoren

In de gemengde gebieden een voldoende niveau van woonbaarheid garanderen in de buurt van economische activiteiten

- Werken met de bestaande instrumenten: milieuvergunning en stedenbouwkundige vergunning

Een mix van functies garanderen – met name de aanwezigheid van economische activiteiten – in residentiële gebieden, gemengde gebieden en sterk gemengde gebieden

- Een mix van functies bevorderen
- In gemengde gebieden de economische activiteiten behouden of aantrekken die compatibel zijn met de woonfunctie en die de stad nodig heeft of die werkgelegenheid en/of rijkdom genereren

In specifieke gebieden de activiteiten vestigen of behouden die niet verenigbaar zijn met de woonfunctie (productie of andere activiteiten), maar die men wel in de stad wil houden (omdat de stad die daadwerkelijk nodig heeft voor een goede werking, de tewerkstelling van de inwoners of de economie)

- De productieactiviteiten bepalen
- Het vastgoedbeleid vergroten
- Het principe van functiegebieden behouden (versus gemengde functies) / Plaatsen in de stad creëren die voorbehouden zijn aan economische functies om de overlast te beperken en accepteren dat economische activiteiten dit soort overlast genereren
- De activiteiten die onmisbaar zijn voor een goede werking van de stad beschermen (bv. betoncentrale, bakkerij) door een specifieke vestigingsplaats (waar geen woningen zijn toegestaan), die in functionele zin is aangepast
- Huisvesting in stedelijke industriegebieden en gebieden voor haven- en transportactiviteiten verbieden
- De bereikbaarheid van het openbaar vervoer vergroten, met name in de stedelijke industriegebieden en in de haven- en transportgebieden, om de tewerkstelling van de Brusselaars te ondersteunen

Onderwijs en vorming

Onderwijs en vorming bereiden voor op het sociale en professionele leven en dragen bij tot de persoonlijke ontwikkeling en tot de sociale cohesie. Onderwijs en vorming bevorderen het delen van gemeenschappelijke waarden en ontwikkelen de kritische houding en het inzicht die burgers nodig hebben.

Doelstellingen

Het onderwijs regionaliseren en organiseren op basis van tweetaligheid

Een rijk, degelijk en toegankelijk aanbod voor iedereen en de diversiteit van het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en tweedekansonderwijs garanderen

- Een toereikende schoolinfrastructuur op basis van de voorspellingen van het Planbureau
- De capaciteit van het volwassenenonderwijs vergroten
- De functie van leerkracht herwaarderen
- Leerkrachten en schoolpersoneel motiveren om in Brussel te komen werken
- De coördinatie tussen de organiserende overheden, de onderwijsnetten en de scholen garanderen binnen lokale schoolgebieden
- De overgangen tussen onderwijsstructuren en onderwijsnetten beheren
- Het technisch en beroepsonderwijs herwaarderen
- Het kosteloos onderwijs garanderen
- Een degelijk onderwijsaanbod doeltreffend coördineren

Beheersing van de basiskennis bij alle geschoolde mensen garanderen: vaardigheden, wiskunde, wetenschappen, talen ...

- De inhoud van het onderwijs herzien
- De derde kleuterklas verplicht maken
- Toezien op de continuïteit in de schoolloopbaan
- Werken aan de alfabetisering

- Samenwerking tussen het Franstalige en het Nederlandstalig onderwijs bevorderen (indien het niet samengevoegd wordt in het kader van een regionalisering)
- Strijden tegen blijven zitten (dat veel geld kost)

Garanderen dat 100% van de jongeren hun schoolopleiding afmaakt

- De schoolverplichting vervangen door een diplomaverplichting
- Programma's tegen schoolverzuim in stand houden en ontwikkelen
- Flexibele schooltrajecten 'op maat' ontwikkelen
- De ouders sensibiliseren
- De beschikbaarheid van gegevens en informatie vergroten

Ervoor zorgen dat het middelbaar onderwijs of andere opleidingsvormen leiden tot de verwerving van gecertificeerde competenties die zijn aangepast aan de arbeidsmarkt en aan de economische groeisectoren

- Steun geven aan programma's die werken aan de afstemming van opleiding, onderwijs en tewerkstelling
- De coördinatie tussen de wereld van het onderwijs/opleidingen en de bedrijfswereld verbeteren
- De verwerving van de tweede taal garanderen (Nederlands of Frans)
- Opleiden tot beroepen uit de groene economie
- Centra ontwikkelen die competenties kunnen valideren

Ervoor zorgen dat het onderwijs de persoonlijke ontwikkeling stimuleert en zijn educatieve taak vervult

- De kritische zin van de leerlingen ontwikkelen
- Opleiden tot burgerschap en burgerparticipatie

Kwaliteit van de tewerkstelling

De tewerkstelling is degelijk (duurzame banen van onbepaalde duur, met goede werkomstandigheden, in een transitionele arbeidsmarkt waarin flexibiliteit wordt gekozen en niet opgelegd) en garandeert een evenwicht tussen privé- en beroepsleven.

Doelstellingen:

Flexibiliteit (deeltijds werken, telewerken, arbeidsuren) wordt gekozen (aangeboden) en niet ondergaan

De kwaliteit van de tewerkstelling verbeteren

Zorgen voor de erkenning van de diverse statuten waarin het werk gerealiseerd wordt (vrijwilligerswerk, deeltijds werk)

Zwart werk opnieuw integreren in het economische circuit met een doortastende aanpak

- Informele sectoren die daarvoor in aanmerking komen regulariseren vanuit een win-winperspectief (seks, auto, etnische handel): informatie, definitie van de win-winsituatie, de procedure in gang zetten, controle/evaluatie
- De doeltreffendheid van de controle vergroten: arbeidspolitie met follow-up door de arbeidsrechtbank en boetes

- De controle van de werkomstandigheden opvoeren in de overheidssector van de sociale minima)

Discriminatie bij de tewerkstelling, ongelijkheid tussen Belgische en buitenlandse werknemers en tussen werknemers met een verschillend statuut verminderen

- De aaneenschakeling van actoren in de arbeidsmarkt (onderaanneming) begeleiden

Het evenwicht tussen privé- en beroepsleven bevorderen

- Collectieve voorzieningen aanpassen
- Loopbaan beheren

Duurzaamheid van de economie

De economie is duurzaam en sterk vanuit milieustandpunt (eco-efficiëntie: meer goederen en diensten produceren met minder grondstoffen en minder afval). De economie ontwikkelt zich in dienst van de stedelijke functies en van het milieu in het algemeen.

Doelstellingen:

Duurzaamheidscriteria toepassen op 100% van de economische activiteiten

- Ons duurzaamheidsmodel definiëren
- Het gebruik van grondstoffen en energie verminderen, evenals de productie van afvalstoffen
- De milieubeheersystemen van het type EMAS (Eco Management and Audit Scheme) van de EU algemeen invoeren
- Streven naar een ontwikkeling zonder groei
- Bedrijven die een 'conventionele' activiteit uitoefenen begeleiden bij de overgang naar een duurzame economie, waarbij sommige bedrijven hun 'core business' moeten aanpassen om zich meer te kunnen richten op de diensteneconomie
- Brussel 'Green City': de ontwikkeling van spitstechnologie (bv. voor carrosserieën) en innovatieve 'smart city' praktijken (e-conferencing, e-mobility) stimuleren in alle domeinen om Brussel te positioneren als een groene stad
- De industriële ecologie ontwikkelen (vgl. het programma Interreg van de GOMB): de afvalstoffen van een bedrijf worden gebruikt als grondstof door een ander bedrijf
- De buurteconomie ontwikkelen
- Duurzame mobiliteit ontwikkelen

Een economie van stedelijke ecologie, een groene economie ontwikkelen, via de economische milieusectoren die lokale arbeidsplaatsen (waarvan een gedeelte lagergeschoold) en buurtdiensten genereren

- De arbeidskrachten voorbereiden
- Economische projecten (sectoren) ontwikkelen, met name ecobouw, afvalbeheer, voeding, energie, waterbeheer
- Gemeenschappelijke goederen (zoals water) laten beheren door de overheid of in het openbaar belang
- Aanvullende munteenheden, lokale ruildiensten (LETS), collectieve keukens en collectieve aankopen bevorderen, met name in de horecasector

Vereiste acties om de belangrijkste uitdagingen aan te pakken

Tijdens de uitwerking van de strategische beleidslijnen kwam naar voren dat deze vaak onder meerdere thema's vallen. Voor de acties is gekozen om te focussen op de belangrijkste uitdagingen (en de bijbehorende beleidslijnen) die hoofdzakelijk onder het thema van de economie vallen⁵.

Tijdens de actieworkshops hebben de sterkhouders gewerkt vanuit vier grote uitdagingen.

Uitdaging 1: Sectoren die de economie stimuleren

- Bedrijven die economisch bedreigd worden en die een meerwaarde vormen voor de Brusselse economie krijgen prioriteit bij de hulp die de overheid toekent.

Er zijn 4 soorten acties voor de verschillende sectoren:

- beschermen: de zwakke economische sectoren in bepaalde gebieden, die van tevoren om strategische redenen worden geïdentificeerd
- ondersteunen: sectoren die zijn gekoppeld aan het imago van Brussel, aan de export ...
- begeleiden (door sturende en begeleidende maatregelen): nieuwe belangrijke sectoren die van tevoren worden bepaald
- integreren (door maatregelen op het gebied van vastgoedbeleid, stadsplanning ...): sectoren die wenselijk zijn in bepaalde gebieden

Voorwaarden om bedrijven of economische sectoren op het Brusselse grondgebied te steunen:

- bedrijven of sectoren die zwak of bedreigd zijn
 - sectoren die de werking van de stad ondersteunen: noodzakelijk voor de huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, bevoorrading (energie, voedsel ...)
 - noodzakelijk voor personen en noodzakelijk voor de stad
 - sectoren die degelijk werk verschaffen aan de Brusselaars
 - sectoren die de nood aan transport verminderen
 - sectoren die de stedelijke verdichting optimaliseren
 - sectoren die zich inzetten voor de transitie naar een duurzame ontwikkeling
 - sectoren die het Brusselse erfgoed beschermen en waarderen
- Algemene maatregelen:
 - de opbouw van een kapitaal voor kmo's stimuleren via systemen van belastingaftrek
 - een 'Marshallplan' voor scholen lanceren
 - de instrumenten (zoals wijkcontracten) gebruiken om zwarte of illegale sectoren te regulariseren via een sectorale aanpak (bv. de autohandel)

⁵ De uitdagingen van de 'energieverbetering' en de 'diversiteit en sociale mix' met de bijbehorende beleidslijnen zijn niet uitgewerkt door de deelnemers, omdat die al grotendeels aan bod kwamen tijdens de workshops 'Sociale cohesie' en 'Milieu'.

- De GOMB zou een gebied moeten reserveren voor deze sectoren en begeleiding aanbieden
 - de 'etnische' handel uitbouwen
 - evaluatie-indicatoren ontwikkelen
- Horeca- en evenementensector:
 - grote (culturele) evenementen bevorderen
 - investeren in opleidingen voor de horeca- en evenementensector
 - de btw verlagen
 - starters begeleiden en ondersteunen bij hun inbreng van risicokapitaal
- Sectoren die zijn gekoppeld aan universitaire activiteiten voorrang geven en doelgericht benaderen, met name kmo's en bedrijven die actief zijn in duurzame ontwikkeling
 - Meer begeleiding geven bij het zoeken naar een vestigingsplaats
 - Vestiging van informatiediensten in de wijken van de RVORH, die inlichtingen verschaffen over vergunningen, opleidingen, het verkrijgen van een audit ...

Uitdaging 2: Dichtheid en functiemix

- De bestaande stedelijke industriegebieden en de prioritaire actiezones behouden; in het tegenovergestelde geval moet de verloren grondoppervlakte worden gecompenseerd.
- Een doeltreffend vastgoedbeleid voeren om de activiteiten in de stad te houden.
- Nagaan en bepalen (onder andere in overleg met de Sociaaleconomische Raad) welke activiteiten nuttig of onmisbaar zijn in de stad.
- Het functioneren van de gemengde gebieden verbeteren:
 - evaluatie van de gebieden om na te gaan of de door het GBP voorgeschreven gemengde functies gerealiseerd zijn
 - betreffende de verordeninginstrumenten om economische activiteiten in het stadsweefsel te behouden:
 - de kaart van de saldi van toelaatbare kantoren aanpassen
 - vormen van PPS stimuleren
 - de omkeerbaarheid van gebouwen bevorderen (verschuiving van residentiële naar economische functie) door een versoepeling van de procedures
 - nieuwe vormen van functievermenging aanmoedigen (waarvoor verordeningen zoals de GSV aangepast moeten worden):
 - bedrijfsgebouwen
 - omkeerbare ruimten (verschuiving van woonfunctie naar economische functie)
 - verticale mix

Uitdaging 3: Onderwijs en opleiding

- Kwaliteit:

- De investering in het concept 'Brede School' (onderwijs en buitenschoolse activiteiten) vergroten. De partners van de verschillende sectoren (onderwijs, sport, cultuur) moeten beter samenwerken ten gunste van de ontplooiing van de leerlingen en de grotere betrokkenheid van de ouders.
 - Informatie-uitwisseling tussen de VG/VGC en de CF/Cocof
- Het Onderwijscentrum Brussel (structuur van de Vlaamse Gemeenschap die het beheer van de Nederlandstalige scholen ondersteunt) versterken en de opdracht uitbreiden naar het middelbaar onderwijs
- Afstemming onderwijs/opleiding en werk:
 - Een vroegtijdige keuze van de studie en de opleiding is belangrijk.
 - Informatie door de Werkwinkels.
 - Bedrijven hebben een belangrijke informerende taak.
 - Ervoor zorgen dat de informatie de hele bevolking bereikt.
 - Systemen opzetten voor het collectieve gebruik van de infrastructuur.
- Taal
 - Het promoten van het meer investeren in taalonderwijs bij de werkgevers.
 - Ondersteuning van een taalbeleid op maat van de context (bv. werk) bij organisaties die taalopleidingen aanbieden.
- Capaciteit
 - Prioriteit aan het kleuteronderwijs.
 - Rekening houden met alternatieve onderwijsvormen (zoals leercontracten).
- Aanbod
 - Meer investeren in de strijd tegen het schoolverzuim: permanente begeleiding voor elke leerling.
 - Het aanbod van leercontracten meer uitbouwen.

Uitdaging 4: De kwaliteit van het werk verhogen

De kwaliteit van de tewerkstelling heeft twee aspecten: werkomstandigheden en omstandigheden rond het werk, zoals mobiliteit en collectieve voorzieningen.

- Optreden tegen de uitsluiting van bepaalde bevolkingsgroepen van de arbeidsmarkt.
- De synergie tussen werkgevers en opleidingsorganisaties verbeteren om de afstemming tussen opleiding en werk te verbeteren.
- Optreden tegen het fenomeen van de 'arme werknemer' (met een laag inkomen uit arbeid).
- De bereikbaarheid van de werkplek verbeteren (nabijheid wonen-werken, uitbreiding van het openbaar vervoer naar de tewerkstellingszones).
- Collectieve diensten en hulp aan personen verbeteren.

- De regelgeving aanpassen aan nieuwe werkvormen (zoals telewerken).
- Strijden tegen zwartwerk.

Op basis van deze reeks van belangrijke acties identificeerden de sterkhouders eveneens transversale acties.

Die zijn erop gericht **de objectivering en de kennis** te verdiepen.

- Invoering en versterking van indicatoren en meetinstrumenten. De observatoria permanent maken:
 - Huisvesting (BROH)
 - Handel (Atrium, BROH, GOMB)
 - Kantoren (BROH, GOMB)
 - Secundaire sector/productieactiviteiten (BROH, GOMB)
- Herziening van sommige drempels in het kader van de lancering van effectenrapporten (herevaluatie van de relevantie). Dat geldt bijvoorbeeld voor de drempel van 200 parkeerplaatsen die een effectenstudie bepaalt.
- Juridische en verordenende instrumenten invoeren waarmee de overheid die een stedenbouwkundige vergunning afgeeft een reële functiemix kan opleggen op plaatsen waar dit gewenst is.
- Stadskankers opnieuw op de markt brengen door fiscale maatregelen of via het voorkeepsrecht met het doel om het vastgoedbeheer te verwerven voor een betaalbare prijs voor de overheid.
- De omkeerbaarheid van de gelijkvloerse verdiepingen bevorderen in specifieke gebieden (verschuiving van de woonfunctie naar een economische functie).
- De rol van de GOMB en van het Atrium in het vastgoedbeleid in het hele Gewest versterken.

3.1.3 Milieu

Doelstellingen en strategische beleidslijnen

Duurzaamheid van de economie

De economie is duurzaam en sterk vanuit milieustandpunt (eco-efficiëntie: meer goederen en diensten produceren met minder grondstoffen en minder afval). De economie ontwikkelt zich in dienst van de stedelijke functies en van het milieu in het algemeen (gemeenschappelijk thema Economie / Milieu).

Uitdagingen

Doelstellingen

Duurzaamheidscriteria toepassen in 100% van de economische activiteiten

- Ons duurzaamheidsmodel definiëren
- Het gebruik van grondstoffen en energie verminderen, evenals de productie van afvalstoffen
- De milieubeheersystemen van het type EMAS (Eco Management and Audit Scheme) van de EU algemeen invoeren
- Steun geven aan een belastinghervorming die de fiscale lasten baseert op duurzaamheidscriteria
- Streven naar een ontwikkeling zonder groei
- Bedrijven die een 'conventionele' activiteit uitoefenen begeleiden bij de overgang naar een duurzame economie, waarbij sommige bedrijven hun 'core business' moeten aanpassen om zich meer te kunnen richten op de diensteneconomie
- De industriële ecologie ontwikkelen (vgl. het programma Interreg van de GOMB): de afvalstoffen van een bedrijf worden gebruikt als grondstof door een ander bedrijf
- De buurt economie ontwikkelen

Een economie van stedelijke ecologie, een groene economie ontwikkelen, via de economische milieusectoren die lokale arbeidsplaatsen (waarvan een gedeelte lager geschoold) en buurt diensten genereren

- De arbeidskrachten voorbereiden
- Strategische beleidslijn
- Economische projecten (sectoren) ontwikkelen, met name ecobouw, afvalbeheer, voeding, energie, waterbeheer
- Gemeenschappelijke goederen (zoals water) laten beheren door de overheid of in het openbaar belang
- Aanvullende munteenheden, lokale ruildiensten (LETS), collectieve keukens en collectieve aankopen bevorderen, met name in de horecasector

Dichtheid, functiemix en duurzaamheid

De verdichting van de stad garandeert een mix van functies, waarbij een belangrijke plaats wordt behouden en ontwikkeld voor economische activiteiten in en buiten verstedelijkte gebieden en waarbij een hoog niveau van woonbaarheid en levenskwaliteit wordt gegarandeerd, met name door het respecteren van milieucriteria (gemeenschappelijk thema Bevolkingsgroei / Economie / Milieu).

Doelstellingen

De termen die worden gebruikt in het kader van het GPDO en het GBP herdefiniëren op basis van criteria voor de compatibiliteit met de woonfunctie en het nut voor de stad

- Productieactiviteiten en de zware tertiaire sector (transport, logistiek) onderscheiden van de klassieke tertiaire sector
- De activiteiten die nuttig zijn voor de stad definiëren, evenals de criteria om deze definitie te objectiveren > uitwerking in operationele instrumenten die worden gedeeld door de economische actoren

In de gemengde gebieden een voldoende niveau van woonbaarheid garanderen in de buurt van economische activiteiten

- Werken met de bestaande instrumenten: milieuvergunning en stedenbouwkundige vergunning

Een mix van functies garanderen – met name de aanwezigheid van economische activiteiten – in residentiële gebieden, gemengde gebieden en sterk gemengde gebieden

- Een mix van functies bevorderen
- In gemengde gebieden de economische activiteiten behouden of aantrekken die verenigbaar zijn met de woonfunctie en die de stad nodig heeft of die werkgelegenheid en/of rijkdom genereren

In specifieke gebieden de activiteiten vestigen of behouden die niet compatibel zijn met de woonfunctie (productie of andere activiteiten), maar die men wel in de stad wil houden (omdat de stad die daadwerkelijk nodig heeft voor een goede werking, de tewerkstelling van de inwoners of de economie)

- De productieactiviteiten bepalen
- Het vastgoedbeleid vergroten
- Het principe van functiegebieden behouden (versus gemengde functies) / Plaatsen in de stad creëren die voorbehouden zijn aan economische functies om de overlast te beperken en accepteren dat economische activiteiten dit soort overlast genereren
- De activiteiten die onmisbaar zijn voor een goede werking van de stad beschermen (bv. betoncentrale, bakkerij) door een specifieke vestigingsplaats (waar geen woningen zijn toegestaan), die in functionele zin is aangepast
- Huisvesting in stedelijke industriegebieden en gebieden voor haven- en transportactiviteiten verbieden

- De bereikbaarheid van het openbaar vervoer vergroten, met name in de stedelijke industriegebieden en in de haven- en transportgebieden, om de tewerkstelling van de Brusselaars te ondersteunen

Energie

Het energieverbruik en de vervuilende energieproductie (vooral op het vlak van CO₂-uitstoot) zijn tot een minimum beperkt (gedeeltelijk gemeenschappelijk thema Bevolkingsgroei / Milieu: renovatie van de gebouwen).

Doelstellingen

Het energieverbruik en de vervuilende energieproductie drastisch verminderen: -20% voor het verbruik; -20% CO₂-uitstoot (in de wetenschap dat de regeringsverklaring streeft naar -30% CO₂ in 2025); +20% hernieuwbare energie (niet noodzakelijk geproduceerd in het BHG).

- Gebouwen renoveren en bouwen op basis van de beste energiepraktijken die beschikbaar zijn (gemeenschappelijk thema Bevolkingsgroei / Milieu)
- Instrumenten ontwikkelen om alle geplande investeringen in de energiesector (naast de investeringen in gebouwen) levensvatbaar te maken
- Hernieuwbare energie ontwikkelen en diversifiëren: lokale productie en import. Geen unanimitéit over het systeem van CO₂-compensatie
- De uitstoot van conventionele energiebronnen verminderen, met name in de autosector
- Geen consensus over de uitstap uit de kernenergie, maar overeenstemming over het feit om het aandeel kernenergie niet te vergroten en om kernenergie niet te beschouwen als hernieuwbare energie
- Een of meerdere gespecialiseerde onderzoekscentra creëren en bedrijfsopleidingen over het energievraagstuk ontwikkelen

Beschikken over doeltreffend transport vanuit energieoogpunt (zie mobiliteit)

- Rekening houden met grijze energie (de energie die nodig is voor de productie van materialen of producten) in het beleid: overbodige aankopen en uitgaven die energie verbruiken beperken, rekening houden met de relatie tussen interne en externe productie
- Hergebruik, korte circuits, recyclage bevorderen en de levensduur van goederen verlengen
- De diensteneconomie op het gewestelijk grondgebied ontwikkelen

Globaal milieubeheer

Het milieu (het beheer van natuurlijke bronnen, vervuiling en natuur) wordt op globale wijze gereguleerd, vanuit het idee van een stedelijk metabolisme, wat aangeeft dat de stad wordt gezien als een levend organisme met inkomende en uitgaande materiaal- en energiestromen.

Doelstellingen

Van Brussel een duurzame stad maken door rekening te houden met het stedelijk metabolisme

- Sensibiliseren, communiceren en opleiden in de thema's van duurzaam bouwen (hoge energienormen, energieprestatie van gebouwen), duurzaam verbruik, waterbeheer, overlastbeheer, energiebeheer, zodat de stedelijke actoren (bewoners, bedrijven, overheid) zich bewust zijn van de impact die ze hebben op de natuur en de natuurlijke hulpbronnen
- De inkomende (hulpbronnen, energie, water) en uitgaande (afval, uitstoot) stromen volledig beheersen. Vervuiling (lucht, water, bodem, geluid) verminderen en de ondergrond beheren
- Korte circuits aanmoedigen, dat wil zeggen een zo lokaal mogelijke productie en consumptie volgens een schaal die per product wordt aangepast: stadstuintjes (voornamelijk op de daken), wijkbakkers, hergebruik van hemelwater, productie van zonne-energie, enz.
- De werkelijke kostprijs van het gebruik van energie en natuurlijke hulpbronnen berekenen (behandeling van afvalwater, transport van goederen, afval, enz.): het principe van de vervuiler betaalt toepassen

Doelstellingen

De toegankelijke groenvoorzieningen uitbreiden

- Bouwgronden een andere bestemming geven, met name in het centrum en in de eerste kroon
- Een rol geven aan de private groenvoorzieningen om de oppervlakte van de toegankelijke groenvoorzieningen te vergroten
- De publieke groenvoorzieningen uitbreiden

De biodiversiteit in de stad beschermen en uitbreiden

- Netwerken met een rijke biodiversiteit behouden (zoals Natura 2000)
- Invasieve soorten bestrijden (of verbieden): levende exotische soorten die schade toebrengen aan de inheemse biodiversiteit van de natuurlijke ecosystemen
- Alle mogelijke oppervlakten voor biodiversiteit uitbreiden (groene daken, nestkastjes, wateroppervlakken)
- Een 'biotoop per oppervlakte'-coëfficiënt creëren en invoeren voor elk nieuw gebouw of elke renovatie
- Strategische beleidslijn
- Een officiële erkenning creëren voor organisaties die actief zijn op het gebied van biodiversiteit

Bewoners in contact brengen met de natuur

- Groenvoorzieningen ontwikkelen als stilteplekken
- Informatie en bewustmaking over de natuurlijke bronnen, biodiversiteit, water, enz. ontwikkelen en een gemeenschappelijk beheer van de openbare ruimte door de bewoners aanmoedigen (via begeleide projectoproepen)
- Groentetuinen ontwikkelen in private en publieke groenvoorzieningen en ecologische charters voor het beheer opleggen
- Groene en blauwe netwerken ontwikkelen, zodat ze sociale ontmoetingsplekken en secundaire communicatiewegen vormen

De verharding van de publieke en private oppervlakten teniet doen of vermijden

- De doorlaatbaarheid van de grond beheren op het niveau van het perceel
- De wegen, openbare ruimte en infrastructuur van voorzieningen op een manier inrichten die de doorlaatbaarheid van de grond mogelijk maakt (greppels, bomen, plantenbakken, enz.)

Een globale benadering ontwikkelen: milieuvraagstukken integreren in alle beleidsterreinen, met name stedenbouw en ruimtelijk beheer (beplanting, mobiliteit en stedelijke aantrekkelijkheid met elkaar verbinden)

- o De duurzame ontwikkeling en burgerparticipatie op transversale wijze integreren in het totale gewestelijke beleid
- Herziening van het GBP voor een meer globale visie: afwijkingen en opdelingen in meerdere gebieden beperken; het GBP afstemmen op de milieuvraagstukken; de specifieke principes voor de 1e en 2e kroon vaststellen

Het beheer van de openbare groenvoorzieningen verbeteren

- De groenvoorzieningen een gewestelijke identiteit verlenen door een strategie op het gebied van mobiliteit, bewegwijzering, enz.
- De ruimte op ecologische wijze beheren (milieubeheer, waterrecuperatie, afvalsortering, verbod op pesticiden, enz.)
- Middelen ontwikkelen voor het dagelijks beheer van de openbare ruimte (lokale arbeidsplaatsen)

Vereiste acties om de belangrijkste uitdagingen aan te pakken

Tijdens de uitwerking van de strategische beleidslijnen kwam naar voren dat deze vaak onder meerdere thema's vallen. Voor de acties is gekozen om te focussen op de belangrijkste uitdagingen (en de bijbehorende beleidslijnen) die hoofdzakelijk onder het thema van de economie vallen⁶.

Tijdens de actiewerkshops hebben de sterkhouders gewerkt vanuit vier grote uitdagingen.

⁶ Zo zijn de uitdagingen 'energierenovatie' en 'diversiteit en sociale mix' en de bijbehorende beleidslijnen niet uitgewerkt door de deelnemers, omdat ze al uitgebreid behandeld waren in de workshops 'Sociale cohesie' en 'Milieu'.

Uitdaging 1: Duurzaamheid van de economie

- Een 'ecodorp' aanleggen op het terrein van de Haven van Brussel
- De principes van de klassieke economie laten evolueren naar de principes van de duurzame economie, die moet beantwoorden aan de behoeften van de stad en ten dienste staat van Brussel, met de deelname van een maximaal aantal betrokken partijen
- De groene economie stimuleren door een 'groen economisch netwerk': een minimale oppervlakte vaststellen voor bedrijven met een lokale/groene productie, terreinen/gebieden reserveren voor bedrijven, de voorwaarden identificeren voor het aantrekken van groene bedrijven (lokale bedrijven voor productie en consumptie), aanpassing van de wettelijke instrumenten (GBP, milieuvergunning, enz.), coördinatie met overheidsinstanties als de GOMB, de GIMV en de Haven van Brussel om deze voorstellen uit te werken
- De bestaande instrumenten voor evaluatie en controle herzien/aanpassen: micro-economische indicatoren combineren met meer regionale overwegingen, opzetten van begeleiding, invoering van een follow-upsysteem voor bedrijven voor vraagstukken rond duurzame ontwikkeling
- Invoering van een 'inspecteur' duurzame ontwikkeling, die een bindend advies geeft over het duurzame karakter van een regeringsbeslissing (naar het voorbeeld van de financiële inspecteur)

Deze inspecteur duurzame ontwikkeling werkt de volgende zaken uit:

- o een beleid voor onderzoek en overdracht van kennis, met inbegrip van de bewustmakingsprocessen, en van een innovatiebeleid voor bedrijven, overheden en het grote publiek
- o een kwaliteitsbeleid voor producten
- o coördinatie van de communicatie
- De 'productie' dichterbij de 'consumptie' brengen door het terrein beter te benutten en de lokale voeding te stimuleren:
 - o 'landbouw' en stadsboerderijen (bv. Canada, VS) op de daken van kantoren: een proefproject opzetten met een projectontwikkelaar en een gebouw dat in aanbouw is
 - o kleine tuinbouwactiviteiten ontplooiën in de buurt van de waterweg
- Groene projecten en sectoren:
 - o de sectoren van de bouw en het hergebruik van bouwafval ontwikkelen
 - o de 'duurzaamheid' van de processen ontwikkelen in alle aspecten van de duurzame ontwikkeling: deelname van alle betrokken partijen waardoor verschillende luiken van de sociale tewerkstelling

geïntegreerd kunnen worden en de tewerkstelling van de Brusselaars wordt bevorderd

- een bestek opstellen waarin de informatie is opgenomen voor ondernemers in groene sectoren
 - financiering op basis van het naleven van het 'groene' bestek
 - precisering van de elementen die nodig zijn tijdens de uitvoering voor een 'duurzame' realisatie van het project (soort materiaal, groene sectoren, goede praktijken in energiebesparing en recyclage enz.)

Uitdaging 2: Energie

- Een sociale energie-economie en diensten voor kleine lokale werken: onderlinge samenwerking tussen bedrijven die kleine (lokale) werken aanbieden, zoals schoorsteenvegen

- Investeringscoöperatie

Voorbeeld: gemeenschappelijke investering in zonnepanelen (per gebouw of groep van burenen)

- Ontwikkeling van een Brussels label dat rekening houdt met het verbruik van 'grijze energie' (hoeveelheid energie die nodig is voor de levenscyclus van een materiaal of een product: productie, winning, verwerking, vervaardiging, transport, uitvoering, gebruik, onderhoud en tot slot recyclage)
- Rekening houden met de afstand en de kwaliteit bij de productie
- Hernieuwbare energie:
 - oprichting van een fonds voor energie-investeringen voor bedrijven en particulieren om investeringen in sectoren met hoge energieprestaties aan te moedigen
 - investering in de productie van energie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- Een progressief elektriciteitstarief invoeren volgens het principe van de vervuiler betaalt
- Instrumenten invoeren voor de beheersing van de energieprijis:
 - energieprestaties belasten via de onroerende voorheffing; er is ook sprake van om de burgers door informatie voor te bereiden op de toekomstige en constante verhoging van de energieprijis
 - overleg met de andere gewesten om concurrentie tussen grondgebieden te vermijden

- De overheid moet het voorbeeld geven en openbare gebouwen (scholen, administratie) moeten de eerste zijn om een verantwoordelijke houding t.a.v. verbruik aan te nemen, zoals een intensievere educatie in energievermindering in scholen (bereikt kinderen, ouders, leerkrachten), de uitwerking van een Verlichtingsplan voor overheidsgebouwen om het verbruik te verminderen (er bestaat al een Verlichtingsplan in Brussel, maar dat heeft momenteel alleen betrekking op de openbare gewestwegen)
- Bijscholingssystemen activeren in de energiesector (en in de meer globale milieuvoorlichting): energiehuis, terreinwerk van verenigingen ...
- Energie en renovatie:
 - o Anticiperen op de evolutie van energienormen op de lange termijn (de verplichte normen van vandaag zijn wellicht verdubbeld in 10 jaar, d.w.z. minder dan de levensduur van een dak)
 - o De passiefnorm of lage energienormen opleggen voor het hele gebouw bij een renovatie en niet alleen het gedeelte dat verbouwd wordt
 - o Criteria voor energievervuiling integreren in het kader van de Huisvestingscode (onderzoek loopt)
 - o Ontwikkeling van oppervlaktekosten voor bedrijven → een systeem van energiefacturatie creëren met verschillende consumptieniveaus: indien de oppervlakte groot en ongebruikt is, dan is het facturatie-niveau dat eveneens
 - o De GSV herzien om buitenisolatie mogelijk te maken: inspiratie zoeken in de studie van CEERA (Compagnie d'Etudes Energétique et de Réalisations Avancées) uit 2007, die de buitenisolatie van gebouwen bespreekt en de toepassing van passiefnormen voor Brusselse gebouwen analyseert volgens verschillende woonvormen

Uitdaging 3: Groenvoorzieningen

Kwantitatief beheer:

- Vergroening → de groenvoorzieningen uitbreiden
 - o In het kadaster: meer (publieke en private) groenvoorzieningen integreren per perceel om het groene netwerk dichter te maken. Elk perceel op een multifunctionele manier benaderen.
 - o In het GBP: 'groene' normen ontwikkelen met:
 - een compensatiesysteem (in termen van de milieukwaliteit en niet alleen in termen van oppervlakte). Zie de Duitse wet die alleen een vergunning toekent wanneer de ecologische waarde op de plaats zelf wordt behouden of elders gecompenseerd

- een systeem van kwaliteitsnormen voor de biodiversiteit in groenvoorzieningen: invoering van een biotoopcoëfficiënt (vergelijkbaar met bijvoorbeeld de elektriciteitscertificaten met de vermelding A, B, C, D enz. of in de vorm van een percentage van de biodiversiteitskwaliteit)
- multifunctionaliteit van de groenvoorziening: park, speelplein, ontspanningsruimte ...
- Overheidsfonds voor de aankoop van groenvoorzieningen → verlenging van de 'natuurordonnantie': aankoop door de regering (via voorkooprecht) van plaatsen met een hoge biodiversiteitswaarde via het kadaster + voor de ontwikkeling van een groen netwerk
- Dakenplan: intensiever gebruik van daken → tuinen en recreatieplaatsen creëren → de daken in kaart brengen die voor dit doel gebruikt kunnen worden

Kwalitatief beheer:

- Bestek voor het beheer van terreinen voor de beheerders (BIM, gemeenten)
 - Overeenkomst tussen het Gewest en de gemeenten
 - 'Facilitators' van het BIM vervullen een adviserende rol
- Bij een perceel met een hoge biologische waarde moet het beheer direct overgaan naar het BIM met de nodige personeelsleden en middelen
- Kwaliteitsnormen voor de biologische waarde opleggen voor alle bestaande groenvoorzieningen (met inbegrip van parken) + werken met een resultaatsverbintenis voor de overheid (invoering van 'biologische indicatoren')

Uitdaging 4: Globaal milieubeheer

Kwaliteit van het gebouw en de omgeving

- De GSV zou milieuconcepten moeten bevatten → de GSV en andere stedenbouwkundige instrumenten aanvullen met milieuaspecten (geluid, esthetische aspecten, trillingen, afval, biotoopefficiënt voor de oppervlakte in percentage, enz. op het niveau van het gebouw/perceel)
- Controle (definiëren door wie) voor het kwaliteitscertificaat → link EPB. Eventueel certificaten met een kwaliteitsniveau (zie AIB Vinçotte voor de elektriciteit). Belastingaftrek of op basis van het kadastraal inkomen als aanmoediging?
- Een woonbaarheidscertificaat invoeren om op te treden tegen onbewoonbare gebouwen
- Goede praktijk: een voorbeeld nemen aan de Watertoets die in Vlaanderen is ingevoerd. Deze gespecialiseerde instantie controleert de kwaliteit van het natuurlijke water
- Verharding: betere coördinatie van de actoren en harmonisering van de competenties, beheer van de ondergrond als gemeenschappelijk goed,

beheer van de elektromagnetische velden, scheiden van schoon water en afvalwater

Verplaatsingen

- Onderzoek voeren naar de milieucapaciteit van de weg: hoeveel hinder kan een weg absorberen en hoe kan die worden verminderd?
- Debat over de kwaliteit van de infrastructuur en de wegen in een vroegtijdig stadium van het project (rol van de bMa)
- Ecobeheer: geïntegreerd beheer van de risico's van het milieu, de gezondheid en de veiligheid, op basis van de principes van duurzame ontwikkeling

Verbruik

- Gemeenschappelijk gebruik en samenleven aanmoedigen → gemeenschappelijk eigendom en/of gebruik (multigenerationele woningen, gedeelde huur, wasruimte, gedeelde auto, Villo, enz.) om de milieu-impact per persoon te verminderen (volgens het principe van 1 auto voor 4 personen, 1 wasmachine voor 10 ...)
- Duurzame voeding: collectieve aankopen en korte circuits

Bestuur

- De milieuproblematiek in een vroegtijdig stadium onderzoeken
- Een 'ecomeester' in het leven roepen die zich bezighoudt met milieuvraagstukken
- Milieureisten voor overheidsorganen → vertalen in het bestek
- Coördinatie van de betrokken partijen
- Bepaalde administratieve procedures vereenvoudigen + betere verspreiding van de competenties

Kennis en informatie

- De kennis van milieukwesties verbeteren en constant onderzoek doen → onder andere een beroep doen op universiteiten, observatoria en studie bureaus
- Een onafhankelijk observatorium creëren voor de evaluatie
- Gegevens van overheidsinstanties beschikbaar stellen voor een betere verspreiding van kennis en informatie
- De evaluatie ontwikkelen (indicatoren, instrumenten ...)

3.1.4. Sociale cohesie

Doelstellingen en strategische beleidslijnen

Uitdagingen

Huisvesting

Woningen zijn voor iedereen toegankelijk (met name financieel) in voldoende hoeveelheid en van voldoende kwaliteit. Minimaal 20% van het woningaanbod is van sociale aard. Woningen zijn divers en aanpasbaar.

Doelstellingen

De hoeveelheid woningen van sociale aard vergroten: minimaal 20% van het totale woningaanbod (sterke consensus) met vermindering van concentratie

- 'Woning van sociale aard' definiëren: bepalen of die kwalificatie voortvloeit uit de huurprijs of uit het inkomen van de bewoner. Is een woning van sociale aard ook een koopwoning of alleen een huurwoning?
- Het vastgoedbeleid van de overheid op lange termijn intensiveren (consensus)
- De operationaliteit van de 'traditionele' overheidsinstanties vergroten (sterke consensus)
- De privésector laten bijdragen aan de productie van woningen van sociale aard
- Overleggen/onderhandelen met de rand (buiten het BHG) met het oog op een evenwichtige verdeling van de woningen van sociale aard tussen het BHG en de rest van het grootstedelijk gebied

De financiële toegankelijkheid van woningen op de privémarkt garanderen

- De rol en de toegekende middelen van de SVK vergroten
- Een huurbeleid voeren
- Een inkomensbeleid voeren
- Een beleid voeren t.a.v. de overheidssteun voor woningaankopen (GOMB, Huisvestingsfonds)

De hoeveelheid woningen uitbreiden

- De beschikbare ruimte gebruiken
- Hindernissen bij de (begeleide) ontwikkeling van nieuwe wooneenheden in bestaande woningen opheffen (bijvoorbeeld wanneer de kinderen het huis verlaten)
- De productie van kantoren koppelen aan de productie van woningen

De woonkwaliteit verhogen

- Het niveau van comfort, isolatie en energieprestatie van privéwoningen verhogen

Het woonaanbod diversifiëren en de aanpasbaarheid vergroten

- Alternatieve woonvormen stimuleren: kangoeroewoningen, groeps- of gemeenschapswoningen, gedeelde woning, gedeelde huur
- Alternatieve vormen voor toegang tot woningen bevorderen (bv. erfpacht)

Collectieve voorzieningen en diensten

Collectieve voorzieningen en diensten aan personen zijn in voldoende aantal beschikbaar, van goede kwaliteit en voor iedereen toegankelijk. De lokale voorzieningen en diensten worden ontwikkeld op de schaal van de wijken en de gewestelijke voorzieningen en diensten zijn goed toegankelijk.

Doelstellingen

Voldoende collectieve voorzieningen en diensten aan personen aanbieden van voldoende kwaliteit

Lokale collectieve voorzieningen en diensten aan personen aanbieden in elke wijk (kinderdagverblijven, basisscholen, sociale diensten, gezondheidsdiensten, sport, cultuur, speeltuinen, sociaalculturele voorzieningen en politie)

- De vestiging van de collectieve voorzieningen en diensten plannen zodat een netwerk ontstaat (met variabele afstand afhankelijk van de voorziening) en een goede toegankelijkheid gewaarborgd is
- Voorzieningen produceren: ontbrekende voorzieningen creëren op basis van de behoeften en prioriteiten
- De (met name financiële) toegankelijkheid garanderen voor iedereen, zonder te streven naar rendabiliteit
- De voorzieningen beheren: de coherentie tussen de productie en het beheer van voorzieningen garanderen

De gelijke toegang garanderen tot een hoogwaardige openbare ruimte, die wordt gezien als een ontmoetings- en uitwisselingsplaats en die bijdraagt tot de kwaliteit van het samenleven

- Het aanbod van ontmoetings- en socialisatieplaatsen aanpakken met aandacht voor multiculturele projecten

Solidariteit en emancipatie

Het grootstedelijke gebied is georganiseerd rond een solidaire samenleving, die de mens in het middelpunt van de aandacht plaatst, streeft naar de emancipatie van iedereen en een kritische geest stimuleert. Het gebied streeft naar sociale rechtvaardigheid, met name door de herverdeling van de rijkdom.

Doelstellingen

De mens in het middelpunt van het overheidsbeleid plaatsen

- Een beleid voeren t.a.v. alle elementen die in brede zin van invloed zijn op het welzijn en de gezondheid, via (huidige of toekomstige) gewestelijke

bevoegdheden en in samenwerking met de gemeenschaps- of gemeenteinstanties

Solidariteit organiseren als een pijler van de Brusselse samenleving en als instrument voor armoedebestrijding

- Maatschappelijke veiligheid garanderen voor iedereen
- Initiatieven op het gebied van collectieve solidariteit ondersteunen (bv. kangoeroewoningen, solidaire woningen, solidaire mobiliteit, enz.)

Ieders emancipatie bevorderen door de kritische geest te stimuleren

- Meertalig onderwijs aanmoedigen in de volkswijken vanuit een emancipatorisch oogpunt

De oprichting en het welslagen van zko's ondersteunen

- Een kwaliteitsvolle en regelmatige begeleiding geven aan zko's
- Bepaalde informele sectoren integreren in de formele economie > zie de workshop Economie
- Microkredieten aanmoedigen
- Bestaande initiatieven en samenwerkingsvormen steunen
- Lokale werkgelegenheid in kansarme wijken bevorderen > zie workshop Economie
- Bepaalde specifieke sectoren steunen: woonsector, duurzame economie > zie workshop Economie

Culturele producties met een lokale of internationale uitstraling bevorderen

- Het belang van de culturele sector voor het GPDO erkennen, met inbegrip van de creatieve sector
- Interculturele projecten bevorderen (uitwisseling, doorbreking van isolatie)
- Artistieke bewustwording stimuleren

De burgerparticipatie van iedereen versterken

- De individuele participatie en de participatie via verenigingen structureren en in stand houden via een bottom-up benadering
- Participatiemethoden herbekijken in het kader van de stadsontwikkeling
- Globale strategische beleidslijnen voor het visie-element 'Het onderwijs regionaliseren en organiseren op basis van meertaligheid'

De handelende persoon

- Elke persoon neemt deel aan het grootstedelijk gebied
- Mensen zijn in staat om te handelen, te creëren en deel te nemen aan het leven en de ontwikkeling in het grootstedelijk gebied
- Ondersteuning van ambitieuze initiatieven, ondernemerschap, culturele producties met lokale of internationale uitstraling en burgerparticipatie

Onderwijs en vorming

Onderwijs en vorming bereiden voor op het sociale en professionele leven en dragen bij tot de persoonlijke ontwikkeling en tot de sociale cohesie. Onderwijs en vorming bevorderen het delen van gemeenschappelijke waarden en ontwikkelen de kritische houding en het inzicht die burgers nodig hebben (gemeenschappelijk thema Economie / Sociale cohesie).

Doelstellingen

Een rijk, degelijk en toegankelijk aanbod voor iedereen en de diversiteit van het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en tweedekansonderwijs garanderen

- Een toereikende schoolinfrastructuur op basis van de voorspellingen van het Planbureau
- De capaciteit van het volwassenenonderwijs vergroten
- De functie van leerkracht herwaarderen
- Leerkrachten en schoolpersoneel motiveren om in Brussel te komen werken
- De coördinatie tussen de organiserende overheden, de onderwijsnetten en de scholen garanderen binnen lokale schoolgebieden
- De overgangen tussen onderwijsstructuren en onderwijsnetten beheren
- Het technisch en beroepsonderwijs herwaarderen
- Het kosteloos onderwijs garanderen
- Een degelijk onderwijsaanbod doeltreffend coördineren

Het garanderen dat alle geschoolde mensen de basiskennis Beheersen: vaardigheden, wiskunde, wetenschappen, talen ...

- De inhoud van het onderwijs herzien
- De derde kleuterklas verplicht maken
- Toezien op de continuïteit in de schoolloopbaan
- Werken aan de alfabetisering
- Samenwerking tussen het Franstalige en het Nederlandstalig onderwijs bevorderen (indien het niet samengevoegd wordt in het kader van een regionalisering)
- Strijden tegen blijven zitten (dat veel geld kost)

Garanderen dat 100% van de jongeren hun schoolopleiding afmaakt

- De schoolverplichting vervangen door een diplomaverplichting
- Programma's tegen schoolverzuim in stand houden en ontwikkelen
- Flexibele schooltrajecten 'op maat' ontwikkelen
- De ouders sensibiliseren
- De beschikbaarheid van gegevens en informatie vergroten

Ervoor zorgen dat het middelbaar onderwijs of andere opleidingsvormen leiden tot de verwerving van gecertificeerde competenties die zijn aangepast aan de arbeidsmarkt en aan de economische groeisectoren

- Steun geven aan programma's die werken aan de afstemming van opleiding, onderwijs en tewerkstelling

- De coördinatie tussen de wereld van het onderwijs/opleidingen en de bedrijfswereld verbeteren
- De verwerving van de tweede taal garanderen (Nederlands of Frans)
- Opleiden tot beroepen uit de groene economie
- Centra ontwikkelen die competenties kunnen valideren

Ervoor zorgen dat het onderwijs de persoonlijke ontwikkeling stimuleert en zijn educatieve taak vervult

- De kritische zin van de leerlingen ontwikkelen
- Opleiden tot burgerschap en burgerparticipatie

Jongeren

Alle jongeren vinden de juiste omstandigheden om hun persoonlijke ontplooiing en hun ontwikkeling naar zelfstandigheid te realiseren.

Doelstellingen

Het bestaan en de kwaliteit van infrastructuur en activiteiten voor jongeren garanderen, vooral in de kansarme wijken

- Jongerenhuizen oprichten
- Jeugdbewegingen opzetten
- Buitenschoolse sport- en cultuuractiviteiten ontwikkelen
- Huiswerkklassen opzetten
- Kinderopvang uitbreiden
- Plaatsen creëren om elkaar te ontmoeten (ouders, begeleiders, kinderen, enz.)
- Uitwisselingen aanmoedigen (binnen wijken, gewesten, het land, enz.)

De kwaliteit van de begeleiding garanderen

- Beroepen met jongeren herwaarderen
- De vorming van het personeel verbeteren

Jonge volwassenen begeleiden naar hun zelfstandigheid op volwassen leeftijd

- Een burgerdienst opzetten
- Jongeren helpen bij hun zoektocht naar werk
- Jongerenhulp organiseren voorbij de leeftijd van 18 jaar
- Toegang tot huisvesting garanderen
- Jonge gezinnen begeleiden

Vereiste acties om de belangrijkste uitdagingen aan te pakken

Tijdens de uitwerking van de strategische beleidslijnen kwam naar voren dat deze vaak onder meerdere thema's vallen. Voor de acties is gekozen om te focussen op de belangrijkste uitdagingen (en de bijbehorende beleidslijnen) die hoofdzakelijk onder het thema van de sociale cohesie vallen⁷.

Tijdens de actiewerkshops hebben de sterkhouders gewerkt vanuit zeven grote uitdagingen.

Uitdaging 1: de toegang tot een degelijke woning voor iedereen in zijn wijk garanderen

- Het aantal beschikbare huisvestingsplaatsen van een goede kwaliteit vergroten, bv. door nieuwe woonvormen:
 - Intergenerationeel
 - Homepooling: mensen groeperen binnen één woning
 - Noodzaak van een begeleiding die
 - garanties geeft over het deelnemende publiek (bv. een officiële website creëren met een database van beschikbare plaatsen en geïnteresseerde mensen)
 - helpt bij de juridische aspecten van deze formule
 - Vereist voor een brede verspreiding een individualisering van de sociale rechten
 - Werken aan het imago: de reputatie van gedeelde woningen verbeteren
 - Het aantal plaatsen in transitwoningen vergroten
- Internationale instellingen bewust maken van de verhoging van de huur- en woningprijzen als gevolg van het verschil in levensniveau (zoals het inkomen) tussen de mensen die er werken t.o.v. de Brusselaars
- Alle woningen toegankelijk maken voor mensen met een verminderde mobiliteit
 - Impliceert eveneens de toegang tot de omgeving van de woningen (winkels, openbare ruimte)
 - Stedenbouwkundige normen voor privéwoningen opstellen (bestaan al voor publieke woningen) (NB: Titel IV van de GSV over de toegankelijkheid van gebouwen voor mensen met een verminderde mobiliteit)
- Bouw van modulaire woningen (om de duurzaamheid te garanderen ten opzichte van de behoeften die in de loop van de tijd veranderen)
- Betrokkenheid van toekomstige huurders bij de bouw van woningen om overbodige kosten nadien te vermijden

⁷ De uitdagingen 'Energierenovatie' en 'Diversiteit en sociale mix' en de bijbehorende beleidslijnen zijn niet uitgewerkt door de deelnemers, omdat ze al ruimschoots aan bod waren in de workshops 'Sociale cohesie' en 'Milieu'

Uitdaging 2: ervoor zorgen dat de diversiteit van de Brusselse bevolking wordt weerspiegeld in de culturele productie

Culturele en interculturele projecten bevorderen die erop gericht zijn dat alle Brusselse burgers zich kunnen uitdrukken via de cultuur. Vereiste maatregelen:

- Culturele projecten voor de ontmoeting en uitwisseling tussen culturen, generaties enz. aanmoedigen om de wederzijdse kennis tussen de bewoners te vergroten
 - Samenwerking tussen gemeenschappen aanmoedigen voor dit soort projecten (oprichting van een dienst, portaalsite ...)
- Het 'interculturele' luik van het cultuurplan uitvoeren
 - Zie het werk van RAB/BKO
- Een regionale zichtbaarheid verlenen aan 'nieuwe stadsculturen' (praktijken, projecten, realisaties) die burgers/bewoners/organisaties uitvoeren op straat, in de wijk ...

Uitdaging 3: de sociaalculturele mix op de schaal van de wijken aanmoedigen

- Huisvesting:
 - de financiële toegankelijkheid van woningen in het hele Gewest garanderen
 - Sociale woningen beter verdelen via een vast percentage sociale woningen in elk nieuw project van een zekere omvang
 - Een procedure invoeren voor de huurbegeleiding (schema per wijk)
 - de ontwikkeling van alternatieve woningen (gedeelde huur, intergenerationele woningen) vereenvoudigen op administratief en fiscaal gebied
- Scholen:
 - de toegang tot schoolgebouwen en schoolinfrastructuur vereenvoudigen voor wijkverenigingen (avondopening) om de collectieve ruimten te optimaliseren
 - meer interculturele vorming organiseren
- Werk:
 - partnerschappen ontwikkelen: tussen scholen en verenigingen en tussen bedrijven en verenigingen (kwetsbare jongeren al van jongs af aan begeleiden / bewustmaking van de discriminatie bij de tewerkstelling)
 - Meer positieve voorbeelden van succes laten zien
 - discriminatie bij de tewerkstelling verminderen door een grotere bewustmaking van de bedrijven
 - organisaties bewust maken van de norm ISO26000, die een luik 'maatschappelijke verantwoordelijkheid' van organisaties bevat
- Plaats en infrastructuur in de wijk creëren voor verenigingen, groepen, enz.
 - Collectief beheerde wijkhuizen, waar diverse projecten en verenigingen gebruik van kunnen maken
- Gedeelde projecten tussen wijken ontwikkelen

Uitdaging 4: sociaal beleid: moet dit territoriaal bepaald blijven?

- Opnieuw onderzoek doen naar de territoriaal bepaalde toekenning van 'sociale cohesie' subsidies
 - Terreinwerkers betrekken bij dit onderzoek: er is nood aan een erkenning en financiering van de basisberoepen, evenals het behoud van de elementen uit het proces van de subsidietoekenning die goed werken
 - De verenigingen een label geven voor de kwaliteit van hun werking
- Een subsidiesysteem invoeren dat optimaal beantwoordt aan de behoeften
- De subsidiebudgetten van de VGC en VG, Cocof en Franse Gemeenschap, en de GGC op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest samenvoegen om meer impact te genereren

Uitdaging 5: voldoende openbare plaatsen, collectieve voorzieningen en diensten aan personen van voldoende kwaliteit garanderen in de wijk

- Meer voorzieningen voor ouderen ontwikkelen
 - investeren in rust- en verzorgingstehuizen
 - ontwikkeling van openbare serviceflats (een alternatief voor het privéaanbod)
 - steun bieden aan hulpverleners uit de directe omgeving (mogelijkheden: uitkering, verlof?)
 - meer flexibiliteit bieden in de dagopvang
- Meer kinderdagverblijven ontwikkelen
- Flexibele, multifunctionele ruimten bevorderen om meer ontmoetingsplaatsen te creëren (bv. wijkhuizen), maar ook om de scheiding tussen competenties op te heffen
- Statistieken centraliseren (coördinatie, onderling delen van studies en gegevens) om de exacte behoeften te kunnen bepalen
 - Het Centrum voor Maatschappelijke Documentatie en Coördinatie steunen
 - Een inventaris opstellen van de bestaande voorzieningen (in ontwikkeling)
 - De Wijkmonitoring aanvullen met alle nieuwe elementen die uit de studies en onderzoeken zijn gekomen
- Aankoopcentrales voor publieke woningen ontwikkelen

Uitdaging 6: jonge volwassenen (16-25 jaar)

Dit is een kwetsbare groep met specifieke problemen. Niettemin zijn ze te oud om gebruik te kunnen maken van de jongerendiensten. Gewenste maatregelen:

- de looptijd van bepaalde diensten voor jongeren verlengen
- de zeer lage tewerkstellingsgraad van jongeren aanpakken
- jongeren begeleiding bieden om hun middelbare schooldiploma te halen in een aangepaste structuur
- opvangstructuren creëren voor jongeren boven de 18 jaar die geen recht meer hebben op het gebruik van de structuren voor jongerenhulp
- meer middelen geven aan jeugdhuisen om de jongeren te begeleiden in de evolutie van de verstandhouding met de 'ouders'

- studiebeurzen sneller uitbetalen zodat de jongeren geen beroep hoeven te doen op een overbruggingskrediet

Uitdaging 7: participatie: iedereen is/moet een actor in de stad zijn

- Er is nood aan een gedeelde analyse van de ervaringen op het gebied van participatie
 - Oprichting van een referentiecentrum voor participatie (onderzoek loopt)
- Participatie in globale zin aanmoedigen en niet vanuit een NIMBY-houding
- Het participatieve proces zo vroeg mogelijk opstarten (vanaf de fase van de diagnose/strategische doelstellingen)
- De bewoners op transparante wijze informeren en besluiten motiveren voordat ze genomen worden

3.1.5. Internationale aspecten

Doelstellingen en strategische beleidslijnen

Uitdagingen

Imago

Brussel ontwikkelt zijn imago op basis van zijn statuut als internationale stad, met name zijn statuut als hoofdstad van Europa, en zijn kenmerkende eigenschappen.

Doelstellingen

Het imago en de verbeelding van Brussel ontwikkelen

- Werken aan de facetten die vaak negatief worden beschouwd: mobiliteit, veiligheid, netheid
- Van Brussel de vitrine van de Europese Unie maken voor Europa en voor de rest van de wereld: promotie van Europese sociale waarden en promotie van het wetenschappelijke domein op het gebied van milieu
- Het imago van Brussel definiëren

Het imago van Brussel verspreiden

- Werken aan een beter beheer en een betere coördinatie van de verschillende instellingen die actief zijn op het vlak van culturele, toeristische en economische promotie

Internationaal aspect

Het internationale aspect van Brussel is een troef en een drijvende kracht voor Brussel. Het manifesteert zich op verschillende manieren. Brussel is een internationale metropool met een eigen dynamiek, die vooral gebaseerd is op zijn geschiedenis en zijn erfgoed, zijn ervaring als Europese hoofdstad, zijn geografische positie et de diversiteit van zijn bevolking.

Doelstellingen

Erop toezien dat het statuut als hoofdstad van de EU, dat werd bepaald door het Verdrag van Nice, niet herbekeken wordt en dat de Europese instellingen in Brussel blijven, worden geïntegreerd in het stadsweefsel en positief worden ervaren door de bewoners

- De doortastende sturing op het niveau van het Gewest versterken om de continuïteit te garanderen van de politieke besluitvorming over het beleid t.a.v. de EU-aanwezigheid
- De perceptie van de Europese instellingen bij de bewoners verbeteren
- De status van Europese hoofdstad 'verdienen'

De waarde van de aanwezigheid van andere internationale organisaties benutten en die aanwezigheid aanmoedigen

Ervoor zorgen dat de organisatie van internationale evenementen (ontmoetingen, congressen, beurzen, cultuur, enz.) een belangrijke activiteit in het grootstedelijk gebied is

- Een gemeenschappelijk beleid t.o.v. de kunstwereld (zie het Cultuurplan RAB-KBP) en het toerisme (congressen, enz.) ontwikkelen

Internationale aantrekkingskracht

De internationale aantrekkingskracht van Brussel wordt gegarandeerd door een belangrijke plaats toe te kennen aan de activiteiten op het gebied van de kenniseconomie, de creatieve en culturele sector, onderzoek, onderwijs en vorming.

Doelstellingen

Een beleid ontwikkelen dat bedrijven aantrekt/behoudt en een gunstig klimaat creëert voor het ontstaan van talent (culturele en economische projecten) en verdraagzaamheid

- Bedrijven aantrekken/behouden
- Het ontluiken van talenten, culturele projecten en economische activiteiten aanmoedigen

Van Brussel een belangrijke en aantrekkelijke plaats om te komen en te wonen maken voor Europeanen, vooral op cultureel en toeristisch vlak, waardoor enerzijds het Europese gevoel geleidelijk wordt vormgegeven en anderzijds een groot aantal laaggekwalificeerde banen voor de bevolking wordt gecreëerd (horeca en diensten)

- De toeristische promotie van Brussel in het buitenland verbeteren
- De infrastructuur ontwikkelen
- Het toerisme regionaliseren

Samenleven

Brussel getuigt van zijn democratische vitaliteit, zijn openheid, zijn culturele diversiteit en zijn gastvrijheid. Het is een voorbeeldstad op het vlak van het samenleven.

Doelstellingen

Een opvang- en toegangsbeleid ontwikkelen dat plaats biedt aan alle vormen van immigratie, met inbegrip van politieke vluchtelingen, klimaatvluchtelingen en sociale vluchtelingen

- Politieke vluchtelingen, klimaatvluchtelingen en sociale vluchtelingen opvangen en integreren
- De waarde van diversiteit benadrukken, de culturele, politieke en sociale integratie organiseren en interactie tussen culturen bevorderen

Ervoor zorgen dat iedereen een bijdrage levert en dat de rijkdom die wordt gegenereerd door de internationale dimensie van Brussel wordt herverdeeld

- De verankering van de Brusselse bevolking verbeteren door te strijden tegen de maatschappelijke en ruimtelijke kloof in de stad door de ontwikkeling van buurtwinkels, het behoud van de diversiteit in het aanbod en het creëren van laagopgeleide banen (met name in het vakmanschap, de horeca, enz.)
- De pendelaars naar verhouding laten bijdragen aan de lasten van het Gewest
- De Europese instellingen laten bijdragen aan de financiering van het sociale beleid en de Brusselse instellingen (kinderopvang, scholen)
- Werken aan de openstelling van de Europese scholen: ter beschikking stellen van de pedagogische competenties en methoden die er bestaan zodat deze beschikbaar zijn in het hele grondgebied

Garanderen dat Brussel, als Europese hoofdstad, een actieve rol speelt op het vlak van de mensenrechten en het milieubeheer

- De Brusselse bevolking vormen tot ambassadeur van humanistische en Europese waarden
- De 'vermannelijking' van de openbare ruimte vermijden
- Verantwoordelijk verbruik promoten (op ethisch en ecologisch vlak)

Vereiste acties om de belangrijkste uitdagingen aan te pakken

Tijdens de uitwerking van de strategische beleidslijnen kwam naar voren dat de uitdagingen op de volgende manier gegroepeerd moesten worden:

De uitdaging van de internationale aantrekkelijkheid werd opgedeeld in:

- toeristische en culturele aantrekkelijkheid
- aantrekkelijk imago
- economische aantrekkelijkheid voor bedrijven
- lokale economische aantrekkelijkheid

In dat kader zijn de activiteiten die zijn gekoppeld aan de kenniseconomie, de creatieve en culturele sector, het onderzoek, het onderwijs en de vorming, die de uitdaging 'internationale aantrekkingskracht' vormen in de fase van de krachtlijnen, niet besproken in de actieworkshop, omdat men van oordeel was dat de workshop over de krachtlijnen al een voldoende aantal mogelijke acties had opgeleverd.

Het internationale aspect werd beperkt tot de samenwerking met de EU en de andere internationale organisaties, zodat de vereiste acties beter gespecificeerd konden worden.

Het culturele en toeristische aspect dat was inbegrepen in de vorige fase, werd verplaatst naar de 'internationale aantrekkelijkheid', zoals al eerder aangegeven.

De uitdaging 'samenleven' werd niet besproken door de deelnemers, omdat deze al was besproken in de workshops 'Sociale cohesie' en 'Economie'.

Tot slot werden twee nieuwe uitdagingen toegevoegd:

- internationale verbindingen, waarbij het Zuidstation als onderwerp van debat werd gekozen,
- de openheid van Brussel tegenover de rest van de wereld

Uitdaging 1: internationale aantrekkelijkheid

- **Imago en toerisme: de culturele patrimoniale rijkdommen van Brussel bekendmaken en ontwikkelen.**

- De Brusselaars verenigen rond een gedeeld imago
 - o Dit imago op een participatieve manier creëren zodat iedereen er zich in herkent. Een manier om dit imago te creëren is het 'fysieke imago verzorgen' (verwaarloosde gebouwen, openbare ruimte)
- De museale pool rond het Jubelpark ontwikkelen (de derde, na de Kunstberg en het Atomium)
- Gestructureerd onderzoek voeren naar de impact van de aanwezigheid van de Europese instellingen in Brussel
- Het programma 'vitrines' ontwikkelen in het buitenland:
 - o een 'Brussels Day' organiseren als een bewustmakingsinstrument in het buitenland
 - o permanente vertegenwoordiging voor Brussel (zo bijvoorbeeld kan Visit Brussels niet alleen naar een toeristische beurs in het buitenland gaan): op dit moment is de vertegenwoordiging van Brussel gekoppeld aan Vlaanderen of aan Wallonië, hoewel sommige partijen niet geïnteresseerd zijn in Vlaanderen of Wallonië, maar wel geïnteresseerd zouden kunnen zijn in Brussel → zoals de BRIC-landen (Brazilië, Rusland, India, China). Dit punt wordt besproken tijdens de institutionele hervormingen.
- De permanente bezoekttrajecten in de stad versterken (integratie van het patrimonium + opening van strategische locaties)
- De verbinding tussen de toeristische locaties in de stad en in het grootstedelijk gebied versterken
 - o Inspelen op de bekendheid van locaties in het grootstedelijk gebied (zoals de Leeuw van Waterloo en de Kruidtuin in Meisse) om toeristen naar het Brussels Gewest te brengen

- **Economische aantrekkelijkheid**

- De contacten (tussen enerzijds het Gewest en de gemeenten en anderzijds het buitenland): onthaaldiensten in het Engels en ook Fr/Nl voor bedrijven en burgers
 - Het onthaal van buitenlanders en bewoners van het Brussels Gewest versterken
 - Ruimte openlaten voor de vestiging van nieuwe bedrijven in het stedelijk weefsel. Onder bedrijven worden niet alleen dienstverlenende bedrijven verstaan, maar ook ambachten en industrieën die nuttig zijn voor de stad
 - Het kenniskapitaal benutten (universitaire centra, samenwerking met andere Europese universiteiten)
- **De sector van de ‘etnische economie’**
 - De promotie bij het ‘grote publiek’ van enkele minder bekende economische centra versterken (via de actie van het Atrium), zoals de Brabantstraat of Matonge
 - Meer aandacht voor: brocante, Troc, vlooiemarkten, tweedehandsmarkt ... → Brusselse gewoonten die gewaardeerd worden in het buitenland
 - Het gebruik, de opleiding en de promotie van talen ontwikkelen

Uitdaging 2: de samenwerking met de Europese Unie en met andere internationale organisaties

Geïdentificeerde problematiek:

Brussel ‘lijdt’ soms onder een meervoudig imago, waarbij zijn statuut als stadsgewest met 19 gemeenten en verschillende overheidsniveaus niet bijdraagt tot het creëren van een uniform beeld dat in het buitenland verspreid kan worden. Bovendien creëert dit beeld een bepaalde verwarring bij de Europese en internationale partners, die niet exact weten tot wie ze zich moeten wenden. Daarom moet het gewicht van het Gewest als enige gesprekspartner met de Europese instellingen versterkt worden.

Het imago van Brussel is nog te veel gekoppeld aan het beeld van een bureaucratische en administratieve stad. Brussel zou zich daarentegen kunnen promoten als een creatieve stad, zonder zich daarbij te verbinden aan een type kunst en/of culturele sector. Brussel is een smeltkroes van cultuur, kunstenaars, praktijken en vaardigheden.

Voorgestelde acties:

- De projecten van de EU in Brussel naar voren brengen
- Intensiever zoeken naar Europese middelen om Brussel aan meer Europese programma’s te laten deelnemen
- Een Europees cultureel imago ontwikkelen (in de multiculturele zin, niet geconcentreerd op de politieke unie)
- Het aspect van het ‘goede leven’ in de stad naar voren brengen, omdat dit vaak wordt vermeld door buitenlanders
- De aanwezigheid van het sterk uitgebouwde Brusselse verenigingswezen benadrukken, evenals de participatieve democratische praktijken die ze voorstaan. De Brusselse samenleving meer verbinden met deze sector.
- De aanwezigheid van instellingen en afdelingen onderzoeken en communiceren: de voordelen en gevolgen van de Europese aanwezigheid in Brussel op een gestructureerde manier onderzoeken

- De EU betrekken bij (financiële en logistieke) investeringen in een betere leefomgeving en werkomgeving voor de expats en bij uitbreiding de Brusselaars
- De EU moet zelf de 'aanbevelingen' opvolgen die ze geeft aan de lidstaten. Dat moet gebeuren in samenwerking met het Gewest, met de gezamenlijke doelstelling dat de instellingen een 'stedelijk profiel' aannemen. Hiervoor moet gedacht worden aan:
 - de bijdrage van de Europese ambtenaren aan alle gemeentebelastingen, omdat zij gebruikmaken van de gemeentelijke diensten (problemen i.v.m. de domiciliëring in het land van herkomst)
 - stemrecht in gewestverkiezingen (dat is een manier om de Europese expats te betrekken bij de lokale Brusselse politiek)
- Een gedeelde en permanente structuur (EU, Gewest, federale staat, gemeente) ontwikkelen voor de sturing van de internationale functie, onder leiding van het Gewest:
 - oprichting van een instantie die de financiële middelen heeft voor de concrete uitvoering van projecten. Deze instantie moet permanent zijn en niet gevoelig voor wijzigingen in de regering
 - Het opdrachtgeverschap van de operaties moet bij het Gewest liggen, in coördinatie met de gemeenten

Uitdaging 3: verbinding – het Zuidstation als de toegangspoort van de metropool

Geïdentificeerde problemen:

1. Gebrek aan coherentie tussen projecten: alle projecten rond het Zuidstation moeten globaal, coherent en op twee niveaus geïntegreerd zijn: de grootstedelijke schaal en het stadsweefsel in de wijken
2. Gebruik aan coördinatie: het gebied rond het Zuidstation mist een begeleiding door een overheid, die de ontwikkeling van het gebied van dag tot dag volgt
3. Gebrek aan structurele communicatie en onthaal op het niveau van een internationaal station: Er kunnen twee soorten problemen worden geïdentificeerd in het Zuidstation:
 - gebrek aan een duidelijke en goed aangegeven bewegwijzering
 - het gebrek aan een multimodaal transportknooppunt

Voorgestelde acties:

Projectbeheer:

- De stuurgroepen die zijn voortgekomen uit de samenwerkingsovereenkomst tussen het Gewest, de NMBS, Sint-Gillis en Anderlecht de middelen geven om het veranderingsproces te begeleiden:
 - regelmatigere vergaderingen
 - de toekomstige oriëntatienota over de ontwikkeling van de wijk van het ATO benutten
- Een gecoördineerd beheer van het station en de omgeving ontwikkelen voor een reeks van problemen, zoals de vervuiling, onveiligheid ...

Ontwikkeling van nieuwe infrastructuur:

- Ontwikkeling van een multimodaal transportknooppunt om de verschillende netwerken van het openbaar vervoer en het zachte weggebruik op een inzichtelijke manier te organiseren (MIVB, Cambio, NMBS, Villo)

- In het station (of de buurt ervan) ontmoetingsruimten creëren voor het zakelijke toerisme, die aantrekkelijk en goed uitgerust zijn voor het organiseren van vergaderingen
- De intermodaliteit tussen luchthavens (buiten de EU), de HST (EU) en de Brusselse bestemmingen verhogen:
 - o tussen het grootstedelijk gebied en de rand (als GEN-gebied)
 - o tussen Zaventem/Zuid en de Heizel (congrescentrum)
 - o tussen Zaventem/Zuid en de EU-wijk
 - o tussen Zaventem/Zuid en de toeristische centra

Betere communicatie en diensten aan reizigers:

- Talen: de bewegwijzering verbeteren (laten zien dat 'Zuidstation' en 'Bruxelles-Midi' hetzelfde station zijn en dat 'Brussels South' de luchthaven van Charleroi is)
- De openingsuren van de loketten aanpassen aan de aankomsttijden van de treinen
- Automatische loketten invoeren die internationale bankkaarten accepteren, zodat de reizigers een biljet kunnen kopen als het loket gesloten is
- Een 'mystery guest' (persoon die in hotels de problemen opspoorde die een potentiële klant kan tegenkomen) aanwerven om na te gaan welke aspecten in het onthaal van buitenlanders verbeterd moeten worden
- De toeristische toegang tot Brussel niet beperken tot het centrum: ook de aantrekkingskracht in alle andere wijken van het Gewest promoten en ontwikkelen, met als doel de toerist zo lang mogelijk in Brussel te 'houden'
- Gratis toegang tot het internet in de openbare ruimte
- De communicatie via het internet en het gebruik van mobiele telefoons in de stations ontwikkelen vanuit toeristisch oogpunt en het oogpunt van de mobiliteit
- Een uniek en gemeenschappelijk vervoersbiljet voor het hele grootstedelijke gebied

Uitdaging 4: opening van Brussel naar de rest van de wereld

- Meer investeren in de expertise en de uitwisseling van kennis
- Belang van deelname aan Eurocities
- Academische netwerken ontwikkelen: uitwisselingen + beurzen van onderzoekers (gefinancierd door het Gewest)
- De pool Wallonië-Brussel op het gebied van hoger onderwijs is te beperkt op internationaal vlak en moet worden uitgebreid naar andere Belgische universiteiten
- Een cel ontwikkelen die de dragers van Europese projecten begeleidt
- Erkenning van de rest van de wereld in Brussel (veel gemeenschappen die afkomstig zijn uit de immigratie of expats: Noord-Afrika, Congo, Portugal ...) → aandacht voor culturele activiteiten van de bevolkingsgroepen per land (wijkfeesten organiseren zoals in Matonge, een 'Wereldcultuurhuis' ontwikkelen, Festival Yambi, waarbij men niet mag vervallen in 'exotische gadgets' en karikaturen)
- De Brusselse verenigingen betrekken bij de Europese projecten, zodat ze meer mogelijkheden tot participatie krijgen, die ze zelf niet kunnen realiseren, uit gebrek aan financiering (ook begeleiding geven).

3.1.6 Mobiliteit

Doelstellingen en strategische beleidslijnen

Uitdagingen

Internationale toegankelijkheid

De internationale toegankelijkheid wordt versterkt en goed afgestemd op de netwerken tussen grote steden. Er gaat voorrang naar de trein en de toegang tot stations. De stationswijken worden hoogwaardige stadsbuurten.

Doelstellingen

De internationale bereikbaarheid van Brussel verbeteren

- De verbindingen tussen Zaventem/Charleroi en de Brusselse stations verbeteren
- Het internationaal vervoersaanbod behouden, diversifiëren en bekendmaken

Het gebruik van het openbaar vervoer door internationale bezoekers (Europese ambtenaren, toeristen, zakenlieden) in Brussel verbeteren

- De inrichting van het Zuidstation verbeteren
- Het bereik van het openbaar vervoer verbeteren en het gebruik rond de plaatsen met een internationale uitstraling promoten
- Het gebruik van het openbaar vervoer door internationale werknemers voor interne verplaatsingen promoten

Goederenvervoer

De openbare ruimte en de vestiging van bedrijven, voorzieningen, diensten en andere economische activiteiten worden geherorganiseerd opdat de vereiste goederenstromen beter worden beheerd en 70% van de behoeften via water, trein, fiets of goederentram wordt gerealiseerd. Aan de rest van de behoeften wordt voldaan via vervoerswijzen die weinig plaats innemen en weinig overlast en vervuiling veroorzaken, aldus worden overlast en verkeersopstoppingen beperkt.

Doelstellingen

Ontwikkelingscentra (grote voorzieningen en economische activiteiten) vestigen in de buurt van multimodale knooppunten of minstens in de buurt van de lijnen van het openbaar vervoer

- De ruimtelijke ordening, de handelszones en de mobiliteit op een gecoördineerde wijze beheren (met als voorwaarde dat de handelszaken zich in de buurt van de consumenten bevinden)

Het bestaan van havengebieden in de stad met een sterke logistieke functie behouden/ontwikkelen

- De containerterminal in de haven van Brussel behouden
- Op het niveau van de haven ruimte reserveren voor multimodale infrastructuur
- Laad- en losplatformen ontwikkelen langs het hele kanaal (behouden in het noorden, ontwikkelen in het centrum en het zuiden)
- Terreinen en logistieke functies behouden of organiseren (TIR centrum)

- De haven- en industriegebieden 'herverkavelen', reorganiseren (met een maximale toegang tot de kaden)
- Een uitbreiding van de haven en de logistieke functie van Schaarbeek Vorming realiseren

Voorrang verlenen aan het gebruik van goederen die in het BHG of de rand zijn geproduceerd

- Voorrang geven aan het gebruik van bouw materiaal dat is geproduceerd in Brussel (of zelfs consumptiegoederen)
- Ontwikkeling binnen het BHG van de sectoren van de recyclage, schroothandel, ontmanteling van huishoudapparaten enz. (laagopgeleide banen) en het transport via het water van de geproduceerde afvalstoffen en materialen (zie Economie en Milieu)
- Belgische producten promoten met respect voor het vrije verkeer van goederen
- Een stedelijke of randstedelijke land- of tuinbouwactiviteit ontwikkelen

Inkomende en uitgaande goederen verdelen tussen een hoofddistributiecentrum (Schaarbeek Vorming) en kleine gedecentraliseerde distributiecentra

- Het aandeel vrachtwagens voor de stedelijke distributie verminderen en voorrang geven aan goederentrans, taxi's, elektrische voertuigen, goederenfietsen en schepen
- Het leveringssysteem reorganiseren: de verplaatsing van goederen (leveringen) voorrang geven boven de verplaatsing van personen (die ook actieve vervoerswijzen, het openbaar vervoer of thuislevering kunnen gebruiken)

Water- en spoorwegen ontwikkelen voor lange trajecten

- Cargo-HST: een spoorplatform creëren dat aansluit op het netwerk van hogesnelheidstreinen (voor verse producten uit het zuiden van Europa)
- Proefprojecten ontwikkelen voor het transport van bepaalde goederen via het water: bv. een 'bierboot' voor de horeca (zoals in Utrecht)
- Letten op de hoogte van bruggen bij de renovatie en bouw van bruggen
- Sectoren/activiteiten identificeren die zich bij uitstek lenen voor dit type transport

Personenvervoer

De openbare ruimte en de locatie van voorzieningen, diensten en andere activiteiten worden gereorganiseerd om de mobiliteitsbehoefte te beheersen en te voldoen aan alle behoeften via collectieve of actieve vervoerswijzen, of minstens via individuele vervoerswijzen die weinig hinder en vervuiling veroorzaken.

Doelstellingen

Het aantal auto's in de stad verminderen: 200.000 voor de Brusselaars + 100.000 voor de pendelaars. Andere indicator: vermindering van het aantal afgelegde kms in de auto. Doelstelling MIVB: van elke willekeurig plaats naar een andere willekeurige plaats gaan in minder dan een uur.

- De openbare ruimte grotendeels ontdoen van rondrijdende of geparkeerde individuele voertuigen, ten voordele van andere vormen van transport en een vergroening van de stad
- De informatie over de transportmiddelen en de verplaatsingen verbeteren (+ de kennis van de reden voor de verplaatsing vergroten)
- Het bestuur verbeteren
- De milieuprestaties van de voertuigen die op de markt komen verbeteren (met name op Europees niveau)

Ruimtelijke ordening

De organisatie van het grootstedelijke gebied beperkt de transportbehoefte van alle actoren.

Doelstellingen

De verschillende stedelijke functies (cultuur, winkels, economische activiteiten, werk, vrije tijd, school) zijn voor iedereen goed toegankelijk. Het woon-werkverkeer wordt verminderd. Er wordt rekening gehouden met de bereikbaarheid in de ruimtelijke ordening.

- De 'nabije stad' ontwikkelen, met name via de functionele mix in de wijk (dat wil zeggen de lokale nabijheid van een bepaald aantal diensten en handelszaken) om de nood aan verplaatsing te verminderen
- De gebieden voor economische activiteiten behouden (met een goede verbinding met het openbaar vervoer)
- Gebieden die al goed toegankelijk zijn via het openbaar vervoer of die dicht bij multimodale knooppunten liggen met voorrang ontwikkelen en toezien op de goede onderlinge verbinding tussen deze gebieden
- Intermodale transportknooppunten ontwikkelen (de criteria voor een intermodaal knooppunt definiëren) en uitbouwen als economische gebieden en dienstengebieden (kinderopvang, winkels)
- Het ruimtelijkeordeningsbeleid van Brussel laten aansluiten op de twee andere gewesten
- De integratie van het OV-netwerk verbeteren, met name tussen de verschillende modi (tram, bus, trein) en tussen de verschillende transportmaatschappijen (De Lijn, MIVB, TEC, NMBS) om de bestaande infrastructuur (spoorwegen ...) te benutten en het bestaande OV-aanbod te verbeteren (frequentie, kwaliteit, regelmaat, zichtbaarheid, bereikbaarheid ook buiten het spitsuur)
- De hiërarchie tussen het wegennet en de paden herbekijken

Een daadwerkelijk verkeersveiligheidsbeleid voeren

Vereiste acties om de belangrijkste uitdagingen aan te pakken

Tijdens de bespreking van de strategische beleidslijnen bleek het noodzakelijk om de uitdagingen op de volgende manier te groeperen: het openbaar vervoer optimaliseren; personenvervoer; goederenvervoer; ruimtelijke ordening.

Tijdens de actiewerkshops hebben de sterkhouders gewerkt vanuit deze vier grote uitdagingen.

Uitdaging 1: het openbaar vervoer optimaliseren

- De functie van een plaatselijke operator creëren om de verschillende transportoperatoren binnen een multimodaal knooppunt te coördineren
- Een grootstedelijke structuur voor de coördinatie tussen de verschillende transportoperatoren creëren
- Een gemeenschappelijk ticket voor alle operatoren ontwikkelen (in ontwikkeling)
- De gemeenschappelijke ruimte meer ontwikkelen, dat wil zeggen een ruimte waar niemand een exclusief recht op heeft en waar iedereen gelijke toegang toe heeft. Deze ruimte bevordert ontmoetingen en intermodale mobiliteit
- Wijkkaarten maken waarop de wandeltijd van trajecten is aangegeven
- De fietsroutes verbeteren en uitbreiden
- De Villo-fietsen gedeeltelijk elektrisch maken
- Bereikbaarheid van scholen verbeteren
- Jongeren bewust maken van actieve vervoerswijzen en duurzame mobiliteit (schoolbus, fiets ...)
- Telewerken kan een aanmoediging zijn om het aantal mensen dat zich moet verplaatsen voor het werk te verminderen, maar het is belangrijk om de effecten van de decentralisatie van maatschappelijke zetels in de gaten te houden, met name het verlies van de wettelijke vertegenwoordiging van de werknemers

Uitdaging 2: Personenvervoer

- Slimme wegenbelasting, die rekening houdt met de plaats, de tijd en het voertuig waarmee men rijdt. Zo'n belasting zou in heel België en de Benelux ingevoerd moeten worden. Ook Europa zou dit moeten promoten, zonder daarom te wachten met de invoering ervan.
- Nadenken over 'sociale mobiliteit': nadenken over een Brussels compensatiesysteem dat de modale shift voor iedereen makkelijker maakt
 - aanpak op wijkniveau om de modale verhouding te verbeteren
 - begeleiding in de wijken promoten ('sociale mobiliteit')
 - de waarde van stations benutten
 - actieve vervoerswijzen promoten: nagaan welke gebruikers gemotoriseerd vervoer gebruiken en te voet zouden kunnen gaan
 - voetpaden rond de scholen uitbreiden

- Intermodale plaatsen:
 - multimodale biljetten (één uniek biljet voor alle transportnetwerken)
 - het imago van de fiets in kansarme wijken promoten
 - intermodale knooppunten plannen en onderzoeken: fiets, parking, met een verbeterde communicatie
- Plaats van de auto:
 - minder parkeerplaatsen langs de weg om ruimte te bieden aan voetgangers en kinderen
 - overstapparkings
 - de ondergrondse verdiepingen beter gebruiken voor parkings
- Coherentie in het aanbod van het openbaar vervoer
 - delen van en onderzoek naar de openbare ruimte
 - coherentie tussen de verschillende operatoren
 - het netwerk van de NMBS beter benutten
- Geleidelijke promotie van alternatieve vervoerswijzen
 - de waarde van actieve vervoerswijzen naar voren brengen, zoals Cambio, elektrische fiets, enz.
 - de federale staat en het Gewest zouden de belasting, subsidies, premies, enz. moeten aanpassen
- Bepaalde belastingstarieven die eigenlijk tot Brussel behoren aanpassen om de lokale mobiliteit te bevorderen
 - het fiscaal voordeel van bedrijfswagens opheffen (hoe zit het met de besluiten van de federale onderhandelingen?)
 - premies toekennen voor elektrische fietsen

De mobiliteit in de stad verbeteren met maatregelen die zijn gekoppeld aan bestaande praktijken en verwachtingen:

- Mobiliteitsaudits bij huishoudens promoten, zodat ze hun mobiliteitsbehoeften beter leren kennen
 - een ‘mobiliteitsadviseur’ in het leven roepen die de burgers begeleidt bij hun ontdekking van het mobiliteitsaanbod
- Nood aan onderzoek naar manieren om de verplaatsingstijd in het openbaar vervoer rendabel te maken, zodat de wachttijd een actieve en geen passieve tijd is
- Sociale netwerken gebruiken om de kennis van de gebruikers beter te ‘benutten’
- Mobiliteitsvorming in alle scholen promoten (opnemen in het lesprogramma)
- De informatie over de verplaatsingen binnen Brussel in de stations verbeteren
- De informatie aan voetgangers in de intermodale knooppunten van de verschillende transportvormen verbeteren
- De bewegwijzering voor fietsers verbeteren
- Voorbeelden van ideeën die de mobiliteit op een creatieve manier kunnen promoten:

- 'regendiensten' (voor fietsers en voetgangers) ontwikkelen op de intermodale punten:
 - paraplu's of regenkleding ter beschikking stellen in de belangrijkste treinstations en metrohaltes, waarbij een uitleensysteem wordt opgezet;
- in de fietsenstallingen een plaats bieden voor het bewaren van de uitrusting (helmen ...)
- een projectoproep doen aan ontwerpers om gedeelde aanhangwagentjes te ontwerpen die ter beschikking worden gesteld in buurtwinkels
- Invoering van antidielstalsystemen voor fietsen
- Het optreden van de politie tegen gewelddadig gedrag op straat versterken
- Intermodale plaatsen/transportknooppunten verbeteren zodat ze gezellig, aangenaam en goed uitgerust zijn
- Diensten voor kinderen aanbieden, zodat de wachttijden in het openbaar vervoer minder lang lijken
- Transportwijzen zoals Villo en Cambio aanpassen aan mensen met kinderen: kinderzitjes aanbieden
- Een participatief 'mobiliteitsmagazine' ontwikkelen voor het grote publiek (met vragen als: hoe beleeft u uw mobiliteit?), waarbij de interactie met alle mobiliteitsactoren wordt geïntegreerd (MIVB, De Lijn, TEC, NMBS). Dit magazine zou ook een rubriek kunnen hebben over de mobiliteit in andere steden van Europa en de wereld
- Het delen van een auto aanmoedigen

Actieve vervoerswijzen:

- Aanpak van de functiemix en van de toegankelijkheid voor iedereen, met inbegrip en nadruk op voetgangers/fietsers in de wijken (functies bereikbaar op loopafstand ...). Noodzakelijke aanpak van de haltes van het openbaar vervoer en de bewegwijzering rond deze plaatsen. Bijzondere aandacht vereist tussen de haltes of de stations van verschillende operatoren.
- De modal shift van de auto naar het openbaar vervoer of de fiets en van het openbaar vervoer naar de fiets durven te maken.
- Specifiek aandacht verlenen aan de complementariteit van de transportmodi in het kader van de steeds complexer wordende dagelijkse opeenvolging van verplaatsingen (te voet, op de fiets, met de fiets in het openbaar vervoer). Potentiële gebruikers van het openbaar vervoer bewust maken (persoonlijke gezondheid, vermindering van de globale kosten voor de maatschappij ...)
- Een tariefbeleid in het openbaar vervoer volgens sociale criteria invoeren en niet volgens de leeftijd van de persoon
- De kwaliteit van het openbaar vervoer, de dienstverlening (tijden, comfort ...), snelheid, stiptheid ... verbeteren
- De fiets promoten voor gemiddelde afstanden tussen 5 en 15 km

- Aankooppremie voor elektrische fietsen of belastingvermindering, zoals voor elektrische auto's en motorfietsen
- Degelijke fietspaden aanleggen in de stad
- Fiets-GEN: de bestaande initiatieven versterken, snelle routes gereserveerd voor fietsers (fietsssnelwegen)
- Meer aandacht voor de 'taal' van de openbare ruimte of het grondgebied: de inrichting van de ruimte moet leesbaar zijn en in overeenstemming met het gebruik ervan

Uitdaging 3: Goederenvervoer

- Principe: de acties moeten worden uitgewerkt op basis van de verschillende bestaande logistieke ketens (trein, vrachtwagen, bestelbusjes)
- Kleine eenheden bewust maken van het PIEK-certificaat voor stille leveringen (norm die de geluidsoverlast tijdens de levering van goederen vermindert), die al wordt gebruikt door grote winkelketens (Zara, Colruyt, Delhaize)
- In toepassing van IRIS II wordt een Goederenplan opgesteld om het goederenvervoer te rationaliseren. Een mogelijk instrument is een wegtarief dat de principes van het plan moet ondersteunen. Voorbeelden van parameters waarmee rekening kan worden gehouden voor het tarief:
 - tijd van het vervoer
 - plaats van het vervoer
- Stedelijke distributiecentra oprichten
 - met de haven het vervoer van bouwmaterialen coördineren
 - een distributiesysteem per colis ontwikkelen: de laatste kilometer in een niet vervuilend voertuig
- Een charter opstellen zoals het Freight Operator Recognition Scheme (FORS) in Londen, dat het goederenvervoer tussen de verschillende mobiliteitspartners regelt: het FORS kan de Belgische partners (gewesten, gemeenten) inspireren om via een charter de nodige regels op het gebied van logistiek af te spreken
- DSP (Delivery Service Plan): hoe kunnen leveringen op de schaal van bedrijven worden verminderd? De bestellingen moeten gerationaliseerd worden. Daarvoor zou een proefproject gevoerd kunnen worden in enkele bedrijven, waarna de resultaten kunnen worden geëvalueerd
- Intelligent Transport System (ITS): initiatieven ontwikkelen die zijn gebaseerd op de ITS technologie (telebetaling van de parkings, digitale herkenning van de nummerplaten ..)

Uitdaging 4: Ruimtelijke ordening

- De verdichtingsgebieden in [en buiten] het Gewest plannen, op basis van de bestaande knooppunten (in het bijzonder de GEN-stations die de metro kruisen)
- Voor dun bebouwde, moeilijk te bereiken gebieden: de mobiliteit gelijktijdig met de start van projecten plannen
- De ontwikkeling en de activiteiten van de stad ruimtelijk verdelen: de kanaalas, het Weststation, de stadsentrees
- De oude stadscentra moeten worden benadrukt als middelpunt op plaatselijk niveau, maar het streven naar de nabije stad mag de internationale functie niet doen vergeten: de toegang tussen de verschillende delen van de stad moet gewaarborgd blijven
- Bij de uitbouw van netwerken prioriteit geven aan het aanleggen van verbindingswegen die de perifere gebieden onderling verbinden, zowel in het Gewest als in het grootstedelijk gebied
- De openbare ruimte evenwichtig verdelen tussen de verschillende modi (welke prioriteit?). Er moeten veel multimodale doelstellingen worden geïntegreerd in het afleveren van stedenbouwkundige vergunningen. Dat impliceert een herziening van titel VIII van de GSV, een actualisering van de kaart van de regionale toegankelijkheid met het openbaar vervoer en een herdefinitie van bijbehorende maatregelen
- Er moet een transversale visie voor de openbare ruimte worden ontwikkeld, waarin vanaf het begin van het project alle verschillende elementen worden geïntegreerd die van invloed zijn op de openbare ruimte (transportoperator, hiërarchie van de wegingdeling, plaats voor de actieve vervoerswijzen, straatbedekking, stadsmeubilair ...). Daarbij moet de transversaliteit van de actoren die van invloed zijn op de openbare ruimte worden versterkt (binnen bestaande structuren zoals de bMa)
- Wanneer een nieuwe openbare plaats wordt ontworpen, moet worden nagedacht over de inrichting van de omliggende plaatsen

Inrichting van handelscentra vanuit het standpunt van de voetganger

- Gebieden met een 'lage uitstoot' (*quiet zones*) promoten en uitbreiden: dit zijn zones waar het autoverkeer beperkt is (in bepaalde tijdsblokken of volgens uitstootniveau). Niettemin moet men waakzaam zijn voor het aspect van de sociale discriminatie: de kansarme bevolking mag niet worden uitgesloten
- Het idee van 'slentergebieden' ontwikkelen in de centrale wijken en in de rand:
 - De diversiteit van de Brusselse wijken benutten
 - De kanaalzone integreren in het netwerk van het openbaar vervoer dat het historische centrum van Brussel bedient, uitgebreid tot metrolijn 2
- Continu parcours: breuken opsporen

- Macro: breuken tussen wijken als gevolg van de infrastructuur herstellen
- Micro: breuken op het niveau van de kwaliteit van de gelijkvloerse voetpaden herstellen. Ter herinnering: 30 tot 40% mensen met een verminderde mobiliteit
- Alle inrichtingselementen verbeteren: banken, terrassen, bestrating ...
- Meer stadsanimatie, gericht op de diversiteit
- De geografie van de stad naar voren brengen:
 - waterthema: stadsrivier
 - de valleestructuur van Brussel benutten
- De gelijkvloerse verdiepingen benutten als winkelvitines (in handelswijken)

3.2. Bewonerspanel

3.2.1. De stappen van het panel

Stap 1: itwerking van de gewenste visie voor de toekomst van het BHG

Mobiliteit

Openbaar vervoer redelijk goed georganiseerd en goed toegankelijk in het Gewest;

- ⇒ Eigen weggedeelte voor de MIVB, nabijheid van de luchthaven, makkelijke toegang tot het treinnetwerk (3 stations);
- ⇒ Fietspaden en Villo-stations (sinds enkele jaren verbeterd, beheerd op gewestelijk schaal) => positief effect op het milieu;
- ⇒ Collectieve taxi 'Collecto' (lagere prijs) = mogelijkheid om zich 's nachts te verplaatsen

Maar het openbaar vervoer blijft vooral handig voor mensen die de tijd hebben.

- ⇒ Verlichte bushokjes met dienstregeling.

Te veel vervuiling en verkeersopstoppingen (files en vrachtverkeer);

De inrichting van fietspaden is niet operationeel (in smalle straten en tegengestelde richting => gevaar voor automobilisten);

Moeilijk parkeren: niet voldoende parkeerplaatsen en tegen betaling. Dubbel parkeren => versperring van de weg;

Openbaar vervoer is nooit op tijd (door de verkeersopstoppingen), beheer van de haltes tijdens wegwerkzaamheden (slechte communicatie);

Gebrek aan onderhoud van de weg en de voetpaden: gaten in de weg = gevaar voor de automobilisten, motorrijders en fietsers, overstromingen en uitwerpselen van honden;

Moeilijke verplaatsing voor mensen met een verminderde mobiliteit;

Werkzaamheden waarvan sommigen het nut niet zien en die te lang duren.

1. **Zorgen voor minder vervuiling, minder verkeersopstoppingen door de ontwikkeling van het zachte weggebruik, stipter openbaar vervoer, dat beter aansluit (maar wat met de overbevolking van het transport, het veiligheidsprobleem, problemen bij het boodschappen doen?);**

Meer voetgangerszones creëren = creëren van sociale cohesie en verandering van ritme;

**Zorgen voor de veiligheid van de voetgangers en vooral van kinderen = de bevolking bewust maken (bv. voorrang van de trams) en oversteekplaatsen beveiligen (idee om de trams langzamer te laten rijden, maar wat met de vertraging van het openbaar vervoer?);
Het openbaar vervoer overal en altijd, ook na middernacht, toegankelijk maken en gratis maken (maar wat met de beschikbare ruimte om dit transport te ontwikkelen, hoe kan de veiligheid van de nachtmetro gegarandeerd worden?, hoe kunnen de discrepanties tussen de verschillende transportoperatoren aangepakt worden?);**

Kleine auto's in de stad stimuleren = plaatswinst (maar wat met de individuele vrijheid?);

Meer parkeerplaatsen creëren die gratis zijn voor de Brusselaars en ontwikkeling van een unieke parkeerkaart voor de 19 gemeenten;

Het autoverkeer van pendelaars verminderen door tolheffing en overstapparkings = minder vervuiling, meer verkeersveiligheid en meer levenscomfort;

Het watervoer bevorderen = minder vrachtwagens en personenvervoer dat leidt tot meer sociale dynamiek in de kanaalwijk (maar wat met de infrastructuurkosten?);

Een gemeentedienst creëren die informatie over autodelen centraliseert.

Milieu en groenvoorziening

Er is veel groen, van goede kwaliteit en toegankelijk, goed onderhouden (maar verschillend per wijk)

Afvalbeheer: Grootvuil, ophaling en sortering van afval goed georganiseerd

Sommige deelnemers vragen zich af waarom zo veel groenvoorzieningen verdwijnen (vooral moestuinen) om woningen te bouwen;

Te veel geluidsoverlast;

Vuile stad (ook al verschilt het straatvuil sterk van wijk tot wijk);

Veel te veel straatvuil en hondenuitwerpselen => leidt tot de vraag of de vuilnisdiensten doeltreffend zijn).

⇒ **Voetpaden onderhouden om de fysieke veiligheid te verbeteren en zin te geven om te voet te gaan (maar wat met de impact op de handelszaken?);**

Het gemeenschappelijk gebruik en de veiligheid van de openbare ruimte vergroten om de verplaatsing van mensen met een beperkte mobiliteit te vereenvoudigen;

De levenskwaliteit in de stad verhogen en een betere visie op het stedelijk landschap bieden = de bewoners zin geven om hun omgeving te onderhouden;

Coördinatie van verschillende diensten bij de uitvoering van werkzaamheden om de uitvoering te vereenvoudigen en te versnellen.

Voorzieningen en diensten

Veel infrastructuur en voorzieningen van goede kwaliteit (vooral op het vlak van cultuur en sport): veel schouwburgen en veel evenementen, democratische toegang (Arsène 50, gratis toegang tot musea) => redelijk makkelijk om cultuur te genieten en een groot aanbod om 's nachts uit te gaan.

Brussel is een artistieke stad, die veel creativiteit ontwikkelt.

Goed ontwikkelde lokale cultuur en artisanale markten.

Communicatiecampagne en culturele of ecologische bewustmaking.

Kinderopvang, sportactiviteiten en vakantiestages zijn te duur (vooral voor grote gezinnen).

Administratieve, juridische diensten: administratie te ingewikkeld, slecht toegankelijk en te traag.

Soms te veel nodeloze belastingen en te lakse wetten.

⇒ **Aanpak van het contact tussen de bevolking en de administratie: meer transparantie en meer communicatie voor meer begrip**

Onderwijs, tewerkstelling en economische activiteiten

Het vinden van werk is redelijk gemakkelijk, maar dat hangt sterk af van de sector.

Europa en de Navo spelen een belangrijke rol in de hoofdstad.

Het salaris is te laag (als gevolg van de crisis), evenals de koopkracht.
De tweetaligheid is een probleem bij het vinden van werk: gebrek aan kennis van het Nederlands (steeds minder mensen spreken de taal) en niet van het Engels.

- ⇒ **De banen moeten met voorrang naar de Brusselaars gaan;**
- De koopkracht verhogen: aanpak van fraude of de incoherentie van sommige overheidsinstellingen (met name de coördinatie van werkzaamheden), aanpak van de prijzen;**
- De belastingen verlagen;**
- Verhoging van het budget voor talen + voor taalbadonderwijs in het buitenland, onderwijs van het dagelijkse taalgebruik en niet alleen theorie;**
- Kennismaking met het Engels voor kleine kinderen = meer open toekomst voor de volgende generatie (maar vanaf welke leeftijd?: geen consensus);**
- De toegang tot betaalde activiteiten makkelijker maken voor mensen op pensioen, maar zonder belasting te heffen.**

Multiculturaliteit en sociale cohesie

Werkelijke culturele dynamiek (waar men niet zonder kan)
Activiteiten in de wijk, voetgangerszones
Nabijheid van diensten en winkels
Vrijheid van godsdienstbeleving
Cohesie in de wanorde werkt goed (uitwisseling en wederzijdse ondersteuning van bevolkingsgroepen: goed uitgebouwde lokale uitwisselingsdiensten en groepsaankopen)

Maatschappelijke steun: te weinig kinderbijslag.

- ⇒ **Beter immigratie- en integratiebeleid: meer woningen voor de Brusselaars, meer mix in de wijken, hoger scholingsniveau (maar wat met de mogelijke opstoten van racisme in het kader van het gevoerde beleid);**
 - Het sociaal contact vergroten door projecten die een maatschappelijke mix beogen.**
 - Praktische informatie die het dagelijkse leven van de Brusselaars vereenvoudigt centraliseren (geld besparen, toegang krijgen tot diensten, enz.);**
 - Een 'Handleiding voor goed nabuurschap' maken om onbeleefd gedrag aan te pakken**

Huisvesting

De woningprijs blijft betaalbaar in vergelijking met andere hoofdsteden

Gebrek aan woningen en veel leegstaande woningen (eenoudergezinnen aan wie men niet wil verhuren);

Huur stijgt;

Te hoge concentratie in bepaalde woonwijken waar het risico van gettovorming bestaat.

- ⇒ **Mogelijke toegankelijke woningen voor alleenstaanden en ouderen uitbreiden: gemeenschapswoningen die de woonproblemen verminderen en sociale cohesie creëren;
Grijze gebouwen vermijden en het aantal terrassen uitbreiden.**

Veiligheid en preventie

Niet voldoende straatstewards en onbegrip over hun taak;

Veiligheidsproblemen in het vervoer (dag en nacht), maar zeer verschillend van wijk tot wijk;

Ontstaan van getto's;

Toename van storend gedrag op verschillende domeinen: meer geluidsoverlast, verbale agressie: drugsproblemen die geweld uitlokken;

Problemen bij het aanbieden van slachtofferhulp (na een daad van agressie): politie is weinig zichtbaar en heeft soms een moeizame relatie met de bevolking.

- ⇒ **Meer politieaanwezigheid: de rol van de politieagenten beter definiëren en werken aan meer respect voor de ordehandhavers (maar wat met de stijging van het aantal boetes, mishandeling door de politie en misbruik van de machtspositie?)**

Gezondheid

De gezondheidszorg is financieel goed toegankelijk voor de 65-plussers. Medische zorg van goede kwaliteit (regelmatige onderzoeken en gratis);

Goede kwaliteit van de ziekenhuiszorg (Brussel behoort tot de kopgroep op medisch gebied).

Problemen met de snelheid van de gezondheidsdiensten;

Ongelijkheid op het niveau van de sociale dekking: kloof in de bevolking.

Architecturaal en cultureel erfgoed

Het Brusselse en Belgische culturele erfgoed is groot en krijgt veel aandacht: gevels, monumenten, historisch centrum, straatverlichting, fonteinen, beelden. Typische wijken en architectuur van hoge kwaliteit. Culinaire diversiteit: veel restaurants van diverse herkomst en met diverse producten.

Stap 2: Bepaling van de strategische beleidslijnen

Het belangrijkste thema dat naar voren komt uit de besprekingen van het panel tijdens de zitting is **de veiligheid en het gevoel van onveiligheid**.

Dit thema is niet ter sprake gekomen tijdens de participatieve workshops met de sterkhouders.

Volgens de Veiligheidsmonitor van 2008 is het gevoel van onveiligheid relatief stabiel in België en in Brussel. Toch lijkt het gevoel van onveiligheid te zijn gestegen bij de bevolking. Het huidige crisisklimaat zou deze indruk kunnen verklaren.

Ervaring van de deelnemers

Op de vraag: 'Waarvoor bent u bang?' wordt het meest geantwoord: 'diefstal', 'fysieke en verbale agressie', 'belediging' en 'inbraak'.

In de categorie 'Waarvan bent u het slachtoffer geweest?' is dat: 'niets', 'agressie', 'verbale agressie', 'belediging', 'sacjacking' en 'homejacking'.

In de categorie 'Wat doet u niet meer?' zijn de meest gegeven antwoorden: 'niets', 'de deur niet meer openlaten/de deur op slot doen/op het nachtslot doen', 's avonds/s nachts weggaan', 'juwelen dragen (teken van rijkdom)'.

Hoe kunnen de onveiligheid en het gevoel van onveiligheid worden verminderd?

Er werden mogelijke oplossingen voorgesteld om de veiligheid en/of het veiligheidsgevoel te verbeteren.

- Te lakse en/of niet nageleefde wet en weinig politieaanwezigheid

Het werk van politie en justitie wordt beschouwd als inefficiënt en oorzaak van een gevoel van straffeloosheid bij de daders en een gevoel van onrechtvaardigheid en frustratie bij de slachtoffers.

Mogelijke oplossingen:

- Mogelijkheid om snelle en zware straffen op te leggen aan overtreeders
- Onverminderbare straffen
- Werken aan de opvoeding van kinderen die te weinig respect voor regels en ouderlijke grenzen opgelegd krijgen
- Betere aanpak van de overbevolking in de gevangenissen zodat de uitgesproken straffen daadwerkelijk worden uitgevoerd
- Het ontstaan van no-go zones vermijden

Het vraagstuk van de veiligheid in 'risicovolle' wijken werd besproken vanuit het standpunt van de preventie en de repressie.

Op het gebied van preventie:

- De woonkwaliteit verbeteren
- Ouders bewust maken van de risicofactoren voor criminaliteit en van de opvolging van hun kinderen
- De ontmoeting tussen kinderen van een verschillende herkomst en cultuur stimuleren en de dialoog versterken (het ontstaan van clans voorkomen)
- Het aantal bewakingscamera's verhogen
- De aanwezigheid van de politie op straat verhogen

Op het gebied van repressie:

1. De permanente politieaanwezigheid garanderen door het vestigen van lokale politiekantoren in de risicowijken
2. Bendeleiders doeltreffend vervolgen
3. De interventiecapaciteit van de politie vergroten (actiemiddelen, competenties, enz.)

Daarbij wordt benadrukt dat de aanpak van het schoolverzuim een absolute voorrang moet krijgen.

- Vanaf de kleuterschool 'burgerzin' en het respecteren van regels opnemen in het onderwijs

Vanaf de kleuterschool moeten systematisch cursussen worden georganiseerd over burgerzin en het respecteren van het schoolreglement. De deelnemers stellen eveneens voor om de ouders te betrekken bij dit initiatief (evaluatievergaderingen, sancties, enz.) om hen bewust te maken van hun verantwoordelijkheid voor hun kind. Daartegenover mag een positief gedrag worden beloond.

- Een concentratie van sociale woningen binnen één wijk vermijden, de sociale mix in wijken bevorderen

Grote complexen van sociale woningen hebben vaak de volgende kenmerken, die onderling verbonden zijn:

- De concentratie van kansarme sociale groepen

- Het uitlokken van onwenselijke individuele of collectieve gedragingen, die een effect hebben op de perceptie van de omgeving en het welzijn: slechte afvalsortering, slecht afvalbeheer, enz.
- De identificatie van het sociale karakter van de woningen door de architectuur, die de segregatie van deze woningcomplexen bevordert
- De aanwezigheid van veel jongeren op straat

Deze en andere kenmerken liggen aan de bron van een gevoel van onveiligheid of daadwerkelijke onveiligheid.

Mogelijke oplossingen vanuit twee standpunten:

- De sociale woningen verspreiden over het hele grondgebied, met name door te variëren in het ontwerp van de sociale woningen (rol van de SVK's). De deelnemers veronderstellen dat dit vooral een financieel probleem is. Grote wooncomplexen zijn minder duur.
- Werken aan een betere sociale aanpak binnen de bestaande complexen:
 - De opvang van kinderen en jongeren verbeteren (crèches, scholen) – Aanpak van spijbelen door de ouders te 'straffen'
 - De sociale dialoog verbeteren, de lokale rol van maatschappelijk werkers vergroten
 - Contacten tussen generaties en culturen ontwikkelen
 - De maatschappelijke rol van de beheerders van sociale woningen versterken en hun werkomstandigheden verbeteren
 - Een taak geven aan mensen die niet werken (werklozen en anderen), zodat zij een rol kunnen spelen in hun wijk
- Prioriteit aan preventie via sociale cohesie en gemeenschapsprojecten

Als de bewoners van een wijk elkaar beter kennen, dan neemt zowel het onveiligheidsgevoel als de reële onveiligheid af. De versterking van de sociale contacten binnen een wijk is dus volgens de deelnemers ook in termen van veiligheid een prioriteit. Dit impliceert een grotere mix van culturen, generaties, gender, sociale klasse, enz. en meer overleg tussen de betrokkenen.

Mogelijke oplossingen:

- Ontmoetingsplekken (in tijd en ruimte):
 - alternatief en intergenerationeel cultureel aanbod (bv. de nieuwe buitenlandse ouderen), delen van tradities (bv. culinaire)
 - kleinschalige evenementen (bv. muzikfestival 'Bobonnes des Marolles')
 - participatieve activiteiten
 - buurthuizen: het publiek diversifiëren

- De openbare ruimte gebruiken (bv. thee op straat, Kleurrijk Matonge, enz.)
- De nieuwsgierigheid naar de ander stimuleren door toffe evenementen, kennisuitwisseling, communicatiecampagnes, evenementen op doorgangplaatsen, enz.
- De organisatie van wijkevenementen door bewoners vereenvoudigen (administratieve stappen, financiële steun)
- Verbetering van de verkeersveiligheid en het openbaar vervoer

Een reeks maatregelen invoeren voor de verschillende transportvormen, zoals motorfietsen (meer parkings, betere verstandhouding tussen motorrijders en automobilisten), fietsen (eigen weggedeelte voor fietspaden, voorlichtings- en bewustmakingscampagnes), openbaar vervoer (veiligheid 's avonds, meer controles zonder die uit te besteden, overstapparkings aanleggen) en auto (meer middelen voor het onderhoud van de weg, autodelen aanmoedigen, de technische controle versterken).

- Hoe kunnen we gemarginaliseerde mensen integreren in de maatschappij?

De veiligheid en het veiligheidsgevoel kunnen onder meer worden verbeterd door de sociale inclusie van gemarginaliseerde mensen: enerzijds mensen die een bedreiging zijn geweest of vaak worden beschouwd als een bedreiging voor de openbare orde (voormalige gevangenen, daklozen) en anderzijds mensen die sociaal minder actief zijn (ouderen, teruggetrokken vrouwen).

Enkele concrete ideeën:

- Voor voormalige gevangenen:
 - Een brug slaan tussen de gevangeniswereld en het grote publiek om de perceptie te verbeteren en de re-integratie te bevorderen (bv. evenementen van het type 'de stad in de gevangenis' vergelijkbaar met wat het Klein Kasteeltje doet)
 - Het aanbod van opleidingen in de gevangenis uitbreiden
 - Voormalige gevangenen laten getuigen
- Voor daklozen: de opvangstructuren versterken (huisvesting en medische en sociale begeleiding)
- Voor ouderen:
 - Professionele activiteiten vergemakkelijken
 - Intergenerationele woningen bevorderen
 - De uitwisseling met jonge huishoudens of met kinderopvangstructuren aanmoedigen
 - Getuigenissen van ouderen bij jongeren stimuleren
- Dienstverlening

De dienstverlening opnemen in de wet en dit soort (of andere) vervangende straffen meer gebruiken.

- De vervuiling van de openbare ruimte

Naast het geven van strengere straffen (uitbreiding van de administratieve boetes naar vervuilingproblemen), moet worden ingezet op preventie en buurtwerk:

- Kinderen bewust maken
- 'Burgervrijwilligers' aanwerven waarvan de precieze taak nog omschreven moet worden
- Belasting voor hondenbezitters
- Meer vuilnisbakken op straat
- Aanpak via de wijkcomités
- De invloed van de media in de perceptie van het onveiligheidsgevoel

De media spelen vaak een negatieve rol in de perceptie van het onveiligheidsgevoel doordat ze systematisch de veiligheidsproblemen in de steden en de wijken onder de aandacht brengen, zelfs als het gaat om marginale problemen.

Ideeën voor acties die tegen deze tendens ingaan:

- Een 'goednieuwskrant' opzetten of aandacht besteden aan succesvolle ervaringen met ontmoetingen tussen gemeenschappen, sociale groepen, generaties, enz. Eventueel verspreiden via Télé Bruxelles
- Steun geven aan educatieve media die de kritische geest stimuleren en deze zichtbaar maken (bv. via de uitzendtijden en de zenders)
- Onderwijs in het gebruik van (nieuwe) media op school verbeteren

Het Veiligheidsobservatorium kan een rol spelen bij het objectiveren van de informatie.

- Verbale agressie

Welke houding moeten we aannemen tegen verbale agressie, op straat of in het verkeer?

Verbale agressie heeft een negatief effect op de houding en het gedrag, zoals:

- Reageren met onverschilligheid, waardoor het gevoel van aangevallen te zijn niet verdwijnt
- Een verandering in kledinggewoonten
- Ongerstheid, twijfel, proberen niet op te vallen

Het lijkt moeilijk om te weten hoe we moeten reageren op dit soort agressie, maar er worden twee concrete voorstellen naar voren geschoven:

- Een bewustmakingscampagne organiseren die agressief gedrag ridiculiseert (bv. aan het stuur)
- Bewust maken van de effecten van de tv of het internet op het gedrag

Stap 3: Voorstellen van acties om de strategische beleidslijnen uit te werken

Ontmoeting met minister-president Charles Picqué

De initiatieven om de veiligheid in Brussel te verbeteren via de versterking van de sociale cohesie (zoals projecten voor jeugdhulp in een 'open omgeving') zijn minder zichtbaar – en hebben dus waarschijnlijk minder politieke draagkracht – dan repressieve of controlerende maatregelen. Niettemin zouden ze meer aan bod moeten komen.

Volgens de minister-president moet er op twee fronten worden ingezet, zowel repressie als preventie. Dit zijn heel brede begrippen, die verder uitgewerkt moeten worden.

Met repressie wordt opgetreden tegen zowel kleine overtredingen als criminele netwerken, hoewel deze twee soorten misdrijven heel verschillend zijn. Er moet dus worden nagedacht over een specialisatie van de repressieve taken binnen de politie om het gebrek aan manschappen op te vangen.

Preventie bestrijkt een brede definitie, gaande van jeugdpreventie tot preventie van vandalisme in de openbare ruimte. Zoals bij repressie is ook hier sprake van een gebrek aan personeel met de aangepaste competenties om dit soort werk te verrichten.

Sinds de hervorming van 1994 is de wijkagent opgeheven. De minister-president is voorstander van de herinvoering, met aandacht voor de aangepaste opleiding en vereiste diploma's voor de functie van wijkagent. Er kunnen eveneens meer wijkagenten worden aangetrokken door de toegang tot werk te vergemakkelijken en lokale mensen aan te werven die de wijken kennen.

Tot slot werd specifieke aandacht besteed aan andere actoren of thema's die een rol spelen in preventie, zoals het gezin, de school, de ruimtelijke ordening en de stedenbouw. Er werd nogmaals benadrukt dat het toekomstige GPDO een hoofdstuk over veiligheid moet bevatten.

Vaak worden videocamera's gebruikt als instrument voor preventie, maar in de realiteit verhinderen die niet dat daders doen wat ze willen. Bovendien is het vaak niet mogelijk om overtreeders te herkennen en op te sporen via de videobeelden.

Het gebruik van videocamera's biedt inderdaad slechts een gedeeltelijk antwoord op preventie. In wijken met een goede sociale cohesie verloopt preventie via de bewoners, die een vorm van sociale controle uitoefenen. Maar er bestaan wijken waarin dit soort hulpmiddelen niet aanwezig zijn. In deze wijken kan een videocamera een nuttig preventiemiddel zijn.

De vraag naar de preventieve effecten van videocamera's roept een bredere vraag op, namelijk de vraag naar de organisatie van de politie en naar de communicatie tussen het bureau voor slachtofferhulp en de slachtoffers, die moeten worden verbeterd.

Er wordt veel gepraat over de toename van het aantal sociale woningen. Getto's moeten absoluut vermeden worden. Deze 'kazernes' ontstaan vaak door de concentratie van sociale woningen. Al vanaf het begin moet de nodige infrastructuur bij deze woningen (sociale voorzieningen, kinderdagverblijven, scholen, winkels) en de aanpassing van het openbaar vervoer worden ingepland.

De minister-president stemt in met wat de deelnemers naar voren brengen. Hij komt terug op de behoefte aan meer gemengdheid in de stad, de noodzaak om grote sociale concentraties te vermijden en de nood aan voorzieningen bij de bouw van woningen. De minister-president pleit voor een verspreiding van sociale woningen, met aandacht voor de eventuele indirecte kosten en nimbyfenomenen die daaruit kunnen voortvloeien.

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat een Franstalige jongeren kan ingaan op een vacature voor een tweetalige job?

Brussel is vooral een internationale stad, waarin voor het merendeel van de banen Engels vereist is. Het is natuurlijk belangrijk om Nederlands te leren, maar het is niet per se noodzakelijk om perfect tweetalig te zijn. Voor de minister-president is het belangrijk om zich goed te kunnen uitdrukken in het Nederlands, om zich verstaanbaar te maken. Bij de rol van de scholen voor de verwerving van het Nederlands zou men kunnen denken aan tweetalige scholen, maar dat is zeer moeilijk door de weerstand en het gebrek aan politieke wil bij de twee gemeenschappen. Niettemin is het taalbadonderwijs een belangrijk instrument, dat erg doeltreffend blijkt te zijn voor de verwerving van het Nederlands en dat versterkt moet worden.

Wat kunnen we doen tegen het bedelen in de stad?

Bedelen is de uitdrukking van een maatschappelijke realiteit die niet met repressie aangepakt kan worden. Er zijn verschillende benaderingen en we moeten ervoor waken dat mensen in deze situatie niet in een netwerk van menselijke uitbuiting terechtkomen.

Er moet beter worden opgetreden op plaatsen waar wordt gebedeld. Er is meer controle nodig (metro, openbare ruimte, enz.).

We steunen het voorstel van de groep om burgerschap op te nemen in het lesprogramma vanaf de kleuterschool: respect leren opbrengen voor de regels, de politie, ouders, leerkrachten ...

De minister-president stemt in met dit voorstel: de school moet ook een plaats zijn waar onze gemeenschappelijke waarden worden overgedragen.

Ik werk bij Net Brussel en ik ben bang om mijn werk te verliezen. Welke werkzekerheid hebben we?

De minister-president benadrukt twee aspecten:

GPDO – Prospectieve - Eindverslag - april 2012

- Tijdens de laatste onderhandelingen over de staats hervorming bleek dat de taken binnen de gewestelijke bevoegdheden vereenvoudigd moeten worden.
- Deze vereenvoudiging zal veranderingen tot gevolg hebben in de publieke sector. Dit zal niet leiden tot een verlies van werk, maar wel van een reorganisatie van het werk.

De reorganisatie van Net Brussel was volgens de minister-president nodig omdat de samenwerking tussen het Gewest en de gemeenten niet altijd goed verliep. Net Brussel zal actief blijven in het beheer van grote evenementen, zoals de Zuidkermis, en niemand zal zijn baan verliezen.

Wij waarderen het initiatief van het panel en vinden dat deze dynamiek voortgezet mag worden. Er kan veel verder gegaan worden. Wat vindt u van het idee om dezelfde soort burgerparticipatie in te voeren bij de uitwerking van de gemeentelijke ontwikkelingsplannen? De deelnemende burgers zouden dan hun vertegenwoordigers kunnen kiezen, die bij het volgende GPDO hun gemeente zouden kunnen vertegenwoordigen in het kader van een participatief proces.

Met dit bewonerspanel is het participatief proces nog niet ten einde. Elke burger zal zich kunnen uitspreken over het ontwerp van het GPDO tijdens het openbaar onderzoek. Dat zal vergezeld zijn van activiteiten op gemeentelijk niveau (workshops, panels, enz.), zodat de bewoners inspraak kunnen hebben op het niveau van hun gemeente.

Tot slot komt de minister-president terug op het belang van het GPDO. Twintig jaar geleden bestond het GewOP nog niet. Het Gewestplan organiseerde de stad op een sectorale manier. In 1994-1995 wilde de toenmalige regering verder gaan en het eerste GewOP invoeren. Vandaag moet het GewOP een antwoord bieden op nieuwe uitdagingen die een doeltreffende aanpak vereisen van de overheid en de politiek. De minister-president noemt enkele van die uitdagingen:

- de noodzaak om de beschikbare gronden te optimaliseren;
- de noodzaak om de organisatie van de stad opnieuw te bekijken vanuit de verwachte bevolkingsgroei;
- de noodzaak van meer sociale gemengdheid en een bevolking die belasting betaalt;
- de noodzaak voor Brussel om zijn rol als internationale stad te vervullen;
- de noodzaak om een diensteneconomie te behouden en te diversifiëren door nieuwe zones in te richten in de stad waar nieuwe activiteiten zouden kunnen plaatsvinden;
- de noodzaak om de mobiliteit te verbeteren, omdat een goed werkend openbaar vervoer de stad aantrekkelijk maakt, ook voor bedrijven;
- de noodzaak om na te denken over een grootstedelijk gebied om meer samenwerking met de andere gewesten te ontwikkelen.

De voorgestelde acties

Het thema huisvesting en het thema bevolkingsdichtheid werden besproken.

Er werden diverse acties voorgesteld.

Herbestemming van de openbare en de private ruimte en renovatie van de woningen

Herbestemming van de openbare en de private ruimte:

- Woningen creëren op de werkplaatsen (functionele huisvesting)
- Verwaarloosde fabrieken afbreken en bestemmen als woning

Renovatie van leegstaande gebouwen:

- De renovatiesteun voor verwaarloosde gebouwen verhogen
- Alle leegstaande en/of verwaarloosde gebouwen renoveren en omvormen tot woningen voor alle types gezinnen

Verschillende types vastgoed

- Leegstaande woningen boven winkels herinrichten
- Ongebruikte stations opnieuw inrichten
- Ongebruikte kantoren opnieuw inrichten

Instrumenten om de herbestemming en renovatie van woningen te bevorderen

- Eigenaars van verwaarloosde gebouwen beboeten
- Optreden tegen speculatie en speculanten
- Eigenaars van niet-gebruikte en/of niet-bebouwde gronden beboeten
- Extra belasting heffen op verwaarloosde gebouwen

Nieuwe woon- en woningvormen bevorderen

Nieuwe woningvormen bevorderen:

- Caravanhuizen ontwerpen
- Bootwoningen ontwerpen en bouwen

Nieuwe woonvormen bevorderen:

- Kangoeroewoningen bevorderen door steunmaatregelen aan:
 - Collectieve woningen voor ouderen en jongeren en/of studenten
- Nieuwe vormen voor het gedeeld gebruik van gezamenlijke ruimten aanmoedigen:
 - Collectieve woningen, bestaande uit 1 of 2 kamers plus gemeenschappelijke woonkamer.
 - Kinderbijslag en/of werkloosheidsuitkering behouden wanneer men zich opgeeft als 'medebewoner'

Sociale huisvesting bevorderen

Sociale woningen uitbreiden en het toekenningssysteem aanpassen:

- De verkoop van appartementen baseren op een voorkeerprijs
- Toegang tot eigendom bevorderen om gezinnen verantwoordelijkheid te geven voor hun woning
- Belastingvermindering voor investeerders in sociale huisvesting
- Rijkswachtkazernes ombouwen tot sociale woningen

De huisvesting aanpassen aan de behoeften:

- De evolutie van gezinnen in sociale woningen bijhouden: elke woning aanpassen aan de grootte van het gezin. Wanneer het gezin kleiner wordt (als de kinderen het huis uitgaan), het type woning aanpassen.

Informatie over huisvesting en premies

De informatie verbeteren:

- Een gespecialiseerd loket creëren voor informatie over 'groepsaankopen' door particulieren
- Observatie van de huisvesting versterken

Wettelijke informatie:

- De wettelijke middelen versterken om de controle van de overheid op gebouwen te vergroten (onteigening ...)
- De vereenvoudiging van de stedenbouwkundige vergunning versnellen: verdichten, renoveren vergemakkelijken
- De Huisvestingscode strenger maken, met meer verplichtingen

Premies:

- De renovatiepremie verhogen
- Premies voor samenwonen en voor de opdeling van woningen verhogen
- Renovatie ondersteunen en de financiële steun aan particulieren verbeteren
- Premies om kelders en zolders om te bouwen tot appartementen
- Premies voor het aanbieden van studentenhuisvesting
- Premies voor kangoeroewoningen

Instrumenten:

- Maximale huur bepalen
- Hypotheek van 0% voor jongeren
- Alternatieve vormen voor toegang tot woningen bevorderen
- Financiële begeleiding voor studenten en jongeren

Oppervlakte verdichten zonder meer ruimte in te nemen:

- Het privébezit verdichten:
 - o Daken gebruiken, platte daken omvormen tot groene daken
 - o De opdeling van woningen niet langer ontmoedigen
 - o Steeds hoger gaan wonen
- De collectieve ruimte verdichten:
 - o Winkelcentra onder de grond steken

- Openbare zwembaden aanleggen op gebouwen
 - De ruimte boven parkeergarages gebruiken
- Nieuwe terreinen benutten:
- De grenzen van het Gewest uitbreiden
 - Dunbevolkte gemeenten verdichten
 - Aan de binnenkant van huizenblokken bouwen

In 2030 willen we dat onze stad Brussel er zo uitziet:

- *Multicultureel, veilig, met toegankelijke banen en woningen, gastvrij, groen en bloeiend, met een goede mobiliteit.*
- *Een stad die Brusselaars de kans geeft om zich te ontwikkelen in hun werk en hun woning, in een veilige en aangename omgeving.*
- *In 2030 willen wij dat Brussel mooi en groen, kalm en aangenaam is; overal makkelijk toegankelijk voor iedereen; maar ook dynamisch, met werkgelegenheid voor zo veel mogelijk mensen.*
- *Open, borg staand voor voorspoed, sociale integratie en milieurespect, met een grote participatieve rol voor de burgers bij het nemen van beslissingen.*
- *Nog meer kosmopolitisch en multicultureel, waar het goed leven is, met meer groen en een betere sociale cohesie, waar de Brusselaars zich kunnen ontplooiën in alle betekenissen van het woord.*
- *Een stad waar men zich goed en veilig voelt; een stad met toekomst voor onze kinderen; een stad waar mensen van elke origine elkaar de hand reiken.*
- *Altijd met een menselijke uitstraling, als symbool van een goede levenskwaliteit voor iedereen: 'We laten Brussel herleven'.*
- *Gastvrij en open voor iedereen en groener, met behoud van de economische welvaart.*

Bijlagen⁸

A1	Presentatie "wat moet een GPDO zijn"?
A2	Deelname aan de workshops
A3	Sociaaldemografische matrix voor de aanwerving van het bewonerspanel (BISA)
A4	Scenario's (IGEAT)
A5	Prospectieve diagnose (IGEAT)
A6	Tabel van de verschillen BAU/Visie
A7	Methode van de workshops met het bewonerspanel
A8	Verslagen van de workshops met het bewonerspanel
A9	'Een transversale lezing van de visie-elementen'

⁸ De bijlagen zijn werkdocumenten en werden daarom niet vertaald.